

F O R S K Ø N N E L S E N

UDGIVET AF FORENINGEN TIL

HOVEDSTADENS FORSKØNNELSE

XVII. AARGANG

KØBENHAVN MCMXXVII

R E D A K T O N
O T T O A S M U S S E N

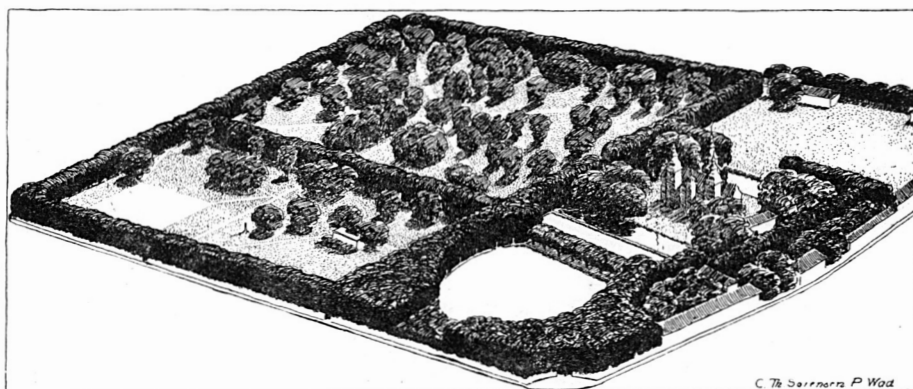
R E D A K T I O N S U D V A L G
A L F . C O C K - C L A U S E N
S T E F A N H E T S C H
H O L G E R J A C O B S E N
S O P H U S M I C H A Æ L I S

T R Y K T H O S N I E L S E N & L Y D I C H E (A X E L S I M M E L K I Æ R) — K Ø B E N H A V N

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

	Side
* Rosenborg Haves Regulering	1
Ny Carlsberg-Fonden og dens Virksomhed	6
* Fiskerbaadene ved Højbro.....	7
* Zoologisk Have ..	8
* Konkurrencen om smukke Gavltreklamer.....	9, 16
Vartov Kirkes Restavrering.....	14
Litteratur	15
Generalforsamlingen	16, 18
* Bygningsfremspring og Udhængsskabe.....	17
* Fritstaaende Postkasser	21, 53
* Forslag til Plantning af Træer paa Nørrebros Runddel.....	21
* Gavltreklamering.....	24, 56
* Det flydende Marketenderi i Christianshavns Kanal	25
* Synagogen	26, 70
* Skiltekrig i Bredgade.....	28
* Genforeningsmonumentet	31
* Træer paa Villaveje. Af Havearkitekt C. TH. SØRENSEN.....	33
* Søernes Regulering.....	37
* Træmasterne paa Vesterbrogade	42
* Skæmmende Reklamering for et Biograftheater.....	42
* Et kommunalt Opholdsrum paa Fisketorvet	44
* Christianshavns Vold. Af Havearkitekt E. ERSTAD-JØRGENSEN ..	45
* Lidt om Paris' Volde, deres Nedrivning, og hvad der kommer i Stedet.....	49
* Misforstaaet »Forskønnelse«.....	54, 72
* En godt udformet Benzintank	55
Til vore Medlemmer	55
* Ombyggede Huse	57
* God Belysning.....	63
* Blade af Byens Billedbog.....	64
* Helligaands Kirkeplads	65
* Lidt om Opbevaring af kommunale Stiger.....	70
* Bænkene paa Sct. Thomas Runddel.....	71
* Søndermarken	73
* Tycho Brahe Statuen	83

* betegner, at vedkommende Art k e l e r i l l u s t r e r e t.

C. TH. SØRENSEN og P. WAD's Forslag til Rosenborg Haves Regulering.
(I Forgrunden Porten ved Sølvgadens Kaserne;
i det modsatte Hjørne Porten ved Kronprinsessegadehjørnet).

ROSENBORG HAVES REGULERING

FRÅ det Øjeblik af, da det blev bekendt, at Gotersgade skulde udvides til en Bredde af 22,5 Meter paa Strækningen mellem Østervoldgade og Kronprinsessegade, genoptog Bestyrelsen det i nogle Aar i Bero stillede Arbejde for en Regulering af Rosenborg Have. Foreningen udskrev, som det vil erindres, i 1920 i Samarbejde med Indenrigsministeriet og Københavns Magistrat en Konkurrence om Forslag til en saadan Regulering (se »Forskønnelsen« 1920, Side 41). Af denne Konkurrence fremgik der ikke noget Forslag, der ubetinget samlede Bedømmelseskomiteens Stemmer som værende det bedste. Det udsatte Præmiebeløb deltes derfor i 3 lige store Parter à 2000 Kr., og yderligere indkøbtes der for et Beløb af 1000 Kr. endnu et Forslag.

Der er senere fremkommet forskellige Forslag til Havens Omlægning, deriblandt et udarbejdet af Medlem af Foreningens Bestyrelse, Havearkitekt C. TH. SØRENSEN i Samarbejde med Havearkitekt P. WAD. Til de i dette Forslag nedlagte Tanker angaaende de Retningslinjer, efter hvilke Omlægningen af Rosenborg Have vilde kunne ske, har Bestyrelsen sluttet sig, og Forslaget er derefter i sidstafvigte Oktober Maaned indsendt saavel til Indenrigsministeriet som til Københavns Magistrat.

Det af Havearkitekterne C. TH. SØRENSEN og P. WAD fremsatte — i »Forskønnelsen« 1925, Side 22, i en noget anden Form offentliggjorte — Forslag ledsages af følgende Beskrivelse:

Da »Hørups Port« i Rosenborg Have aabnedes for Gennemgang, indførtes et nyt Led i Havens Funktion. Oprindelig var den Ramme om Slottet, senere blev den offentlig Park, nu blev den tillige et Led i Kvarterets Trafiksystem. Denne sidste Funktion er i afgjort Modsætning til Havens oprindelige, og fra denne Dualisme hidrører vel nok en Del det Præg af Forvirring, der nu er over den.

Man kan beklage den saaledes indledede Omformning af Havens Funktioner, men man kan næppe standse den. En varig Ordning maa sikkert regne med en stærk Udvikling af Fodtrafikken gennem Haven — i alt Fald regner nærværende Forslag med en saadan Udvikling og søger at imødekomme den i fuldt Maal.

Men en Ordning, der rent trafikalt, rent byplanmæssigt tilfredsstiller, løser dog næppe Opgaven helt. Nu som før bør Slottet være Havens naturlige Tyngdepunkt, det bør saa vidt muligt beherske Havens Hovedrum, og dets Akser bør føres ud gennem Anlægget. En kommende Ordning bør efter vor Formening foruden at løse den trafikale Side af Sagen stræbe henimod at genskabe den organiske Forbindelse mellem Have og Slot, som har været tilstede i svundne Tider, men som nu er afløst af Uklarhed og Forvirring.

Paa disse Synspunkter bygger vort Forslag, og dets ledende Tanke er at indbygge et nyt Allésystem i Haven til Afløsning af de nuværende Rester af Alleer – et System, der ligesom det oprindelige, styres af Slottet – og at lægge et rationelt, hovedsagelig diagonalt, Trafiksystem gennem de af de nye Alleer dannede Rum.

Et Blik paa Planen vil vise, at de nye Færdselslinier, vi foreslaar, slutter sig meget nøje til de omliggende Kvarterers Gadenet, et Punkt vi gerne vil understrege.

De nye Alleer, vi foreslaar at indbygge, tænkes hovedsageligt lagt paa gamle Linier, hvad et Blik paa ældre Kort vil vise.

Studerer man Rosenborg Have nærmere, vil man let se, at de to gamle Alleer, Kavallérgangen og Damegangen, i Tidens Løb er løsrevet fra deres oprindelige Funktioner i Havens Opbygning og Vejsystem. Dette Forhold bliver endnu mere grelt, om man forsøger at lægge rationelle Gennemgangsveje ind igennem Kvarteret, idet ethvert Forsøg herpaa resulterer i Disharmoni, noget Konkurrencen i 1920 gav mange Eksempler paa.

Vi mener derfor, at man roligt bør lade Aarene fuldende den allerede vidt fremskredne Decimering af disse to Alleer, idet man efterhaanden fjærner de daarlige Træer uden at nyplante og iøvrigt hugger Jorden i Alleerne op og besaar den med Græs. Der vil næppe gaa mange Aar, før Rækkevirkningen paa denne Maade udviskes, og de tilbageblevne Træer gaar saaledes efterhaanden ind i Havens øvrige, spredte Træbestand. Til den Tid vil de nye Alleer være rede til Afløsning.

Os synes denne Fremgangsmaade langt mere pietetsfuld end det nuværende System med successiv Efterplantning. En Allé kan kun fornyes i eet Tempo. Successiv Efterplantning i en gammel Allé ødelægger dennes Virkning, der jo for en væsentlig Del beror paa den rytmiske Opmarsch af ensartede Individider.

Ved konsekvent at lade Tiden fuldbyrde den allerede indledede Opløsningsproces, i Stedet for at stritte imod uden Udsigt til et godt Resultat, vil en virkelig rationel Løsning af Opgaven muliggøres, idet et nyt Allésystem kan bringes i Harmoni, baade med Slottet og med Gennemgangstrafikken.

Det foreslaaede nye Allésystem deler Haven i fire Hovedrum, hver med sit Særpræg. To af disse, »Stjernekvartret« og »Rotunden«, præges navnlig af Gennemgangstrafikken.

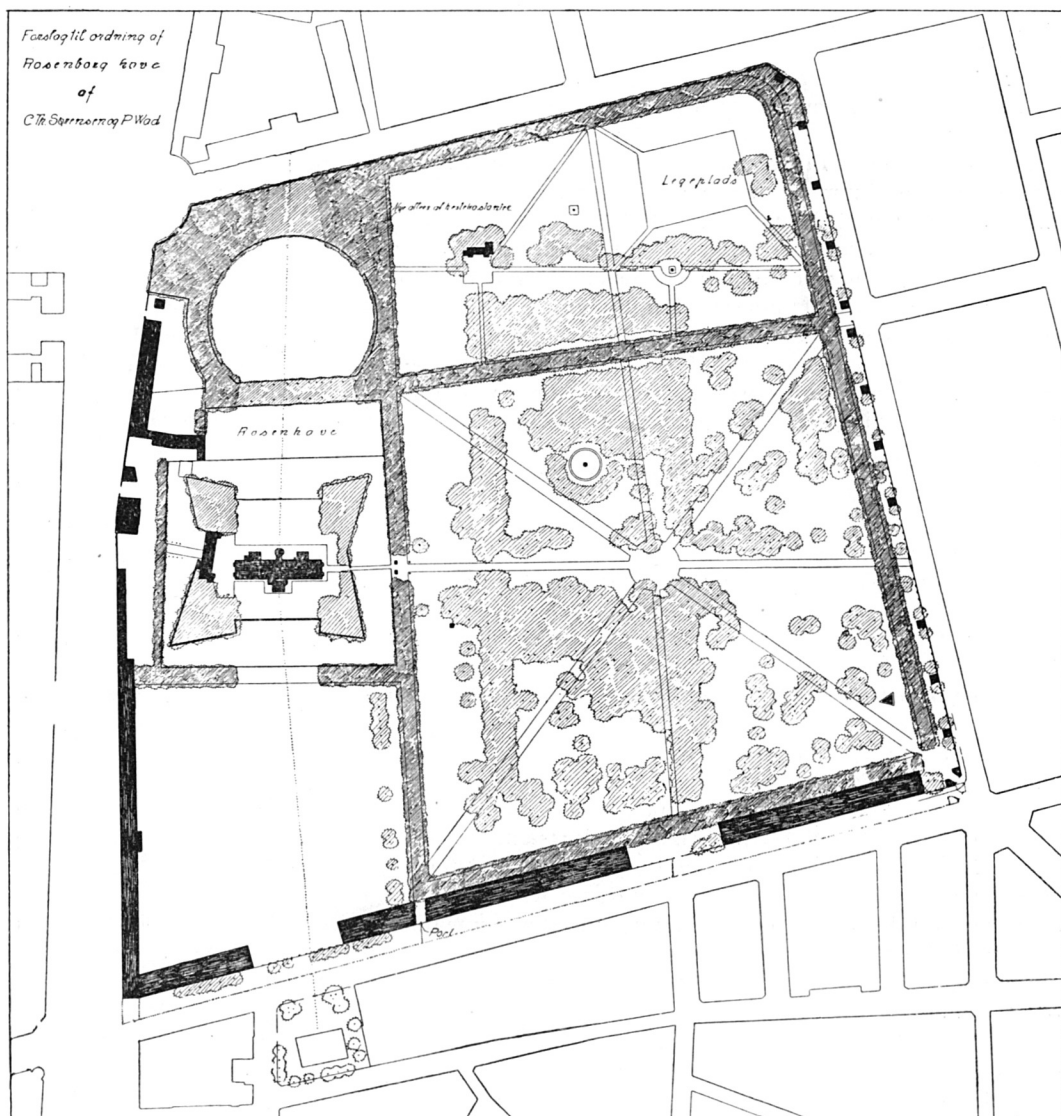
»Stjernekvartret« er Havens største Rum og vil hovedsagelig virke ved sine store, aabne Græsflader med de mange gamle Træer, hvorunder Færdselen gaar. Træbestanden i dette Rum er sikkert for tæt og selv efter den Udtynding, som de nye Alleer betinger, vil der være for mange Træer og navnlig for mange Buske tilbage. En mere aaben Træbestand vil sikkert være smukkere i dette Rum. Vi tør dog kun anbefale en saadan kraftig Udtynding, naar den fordeles over en Arrække.

Partiet mod Porten ved Kunstmuseet er et af Havens vanskeligste Problemer. Her træder baade Slottet, Kasernen og Husalleen i Funktion som rumdannende Elementer, deres Akser divergerer, og Diagonaltrafikken komplicerer Forholdene yderligere. Problemet løses vistnok bedst ved at forme Rummet som en aaben Rotunda, hvis Flade holdes helt fri for Bevoksning, saa Færdselen frit kan brede sig ud over den uden at tvinges ind i afstukne Baner. Husalleen tænkes bygget ind i Rotundens Vægge, og for at faa Kasernens rolige Façade med ind i Billedet tænkes Træerne ud for Midt-Risaliten nedskaarne i Stil med Lindene i Husalleen.

For at kunne understrege den cirkulære Virkning med en lav Støttemur tænkes selve Pladsen svagt forsænket – Diagonaltrafikken føres ad svagt skraanende Ramper, medens lave Trapper – 2–3 Trin – fører op fra andre vigtige Punkter. Muldjorden fra det forsænkede Areal vil der være god Brug for til Planering under Træerne i den øvrige Del af Haven. Pladsen tænkes iøvrigt belagt med Fliser i passende Mønster, eventuelt med indføjede Græsfelter udenfor Trafiklinierne. Muligvis kan der ogsaa indføres nogen Blomsterudmykning i Rummet – om disse Enkeltheder vil vi dog ikke paa Sagens nuværende Standpunkt fremsætte noget konkret Forslag.

Iøvrigt kunde vi tænke os Rotunden anvendt som et Slags Friluftspantheon, idet der i den lave Mur kunde indbygges Hermer eller Piller med Inskription eller Medaillon til Minde om fremtrædende Mænd. Ogsaa til Opstilling af andre Arter af Skulptur vilde Rotunden være velegnet. Endelig formener vi, at Koncerter og lignende i Fremtiden kan henvises til denne rummelige Plads. For Tilhørerne vil de omgivende Alleer og Smaarum være udmærkede Opholdssteder.

Rummet ved Rigensgade-Porten beherskes af de høje Træer om Herkulespavillonen og H.C. Andersen-Figuren. Iøvrigt tænkes det indrettet med aabne Græsflader og med en Del fritstaa-

C. TH. SØRENSEN og P. WAD'S Forslag til Rosenborg Haves Regulering.

ende Buske paa disse. Her tænkes endvidere indrettet en rummelig Legeplads for Børnene. Legepladsen bør vistnok forsænkes lidt for Udseendets Skyld. Matzenstøtten beholder sin gamle Plads, men det pretentøse Vedbendanlæg er borte. Det er lidt fordringsfuldt til Lejligheden og en god Forbindelse Rigensgade—Landemærket forekommer os at være vigtigere.

Havens fjerde Hovedrum vil den nuværende Eksercerplads blive. Denne bør utvivlsomt bevares som en stor, aaben Græsslette, ogsaa naar den en Gang rømmes af Militæret. Et aabent, græslagt Rum af store Dimensioner vil altid for en Storstadsbeboer være af en særlig befriende Skønhedsvirkning.

Saafernt man mener, at Haven ogsaa i Fremtiden bør aabnes for større Møder o.l., kan dette Rum benyttes hertil. Muligvis vil Græsfladen kunne gives fri til Leg og Ophold.

Slotsgraven tænkes rekonstrueret, idet baade historiske, logiske og skønhedsmæssige Grunde synes os at tale derfor. Dog har vi af flere Aarsager ikke helt fulgt de gamle Linier. Naar det drejer sig om Haver, bør man vel i det hele taget ikke lægge for megen Vægt paa direkte historisk Rekonstruktion. Saaledes vil Slottet sikkert virke bedst, om Bastionen beplantes og den

øvrige Flade af Slotsholmen besaas med Græs, men dette er jo langt fra korrekt i historisk Henseende.

Blomsterhaven mellem Voldgraven og Husalleen sænkes lidt og udformes som en lav Blomsterterrasse. Om man vil anlægge denne i moderne Stil, eller om man vil udforme den mere historisk efter Renæssance- og Barokmønstre, maa blive en Smagssag; for Haven som Helhed er det af liden Betydning, hvilket man foretrækker. Blot maa der her skabes et tiltrækkende Opholdssted for det Publikum, der kommer for at nyde Havens og Slottets Skønhed. Netop herfra har man et meget smukt Overblik over Slottet.

Havens Skulpturmøblement er et Problem for sig, men vi har foreløbig ikke villet gaa for stærkt i Detailler med denne Side af Sagen. Vi har peget paa de Muligheder, Rotunden frembyder med Hensyn til planmæssig Skulpturopstilling. Lignende Muligheder frembyder Blomsterterrassen med dens lave Murfatning.

Det vilde være fristende at flytte Svanespringvandet hen paa Runddelen i Stjerne kvarteret, men her vil det genere Færdselen. Det bør efter vor Mening beholde sin nuværende Plads, dog maa Vandspejlet lægges i Højde med Græsfladen.

Til de foreslaaede nye Alleer tænkes Hestekastanien anvendt. Den taaler Byluften bedre end Lind og vil i det hele taget bedst kunne klare sig i Havens af Trærødder opfyldte Jord. Lindealleen kræver i det hele taget gode Voksebetingelser i de unge Aar for at blive smuk. Kastanierne kan bedre klare sig i Konkurrencen med de gamle Træer, og deres Massivitet vil danne en velgørende Kontrast til Havens øvrige, ret urolige Træbestand.

Det vil være smukt, om Havens Gange, i hvert Fald de vigtigste, dækkes med brunrøde Klinker. Dette Materiale er behageligt at gaa paa, og Farven staar godt til det grønne. Et Skifte paa Højkant langs Græsset vil overflødiggøre Fodhegn.

Ved den forestaaende Udvidelse af Gotersgade melder der sig en Række for Haven vigtige Problemer. — I vort første Forslag havde vi bevaret Kasernens risalitagtige Afslutning mod Gotersgade. Som af Stadsingeniør Karsten fremhævet, er dette dog næppe stærkt paakrævet. Bygningen vil ikke ødelægges, selv om dette Parti skæres bort.

Skal Eksercerhuset genopføres, maa det foretrækkes at lægge det langs Gadelinien. I Konsekvens heraf vil det vistnok være rigtigt at fortsætte langs Gaden med en lav, eenetages Bebyggelse, afbrudt af Indgange og Indkik, saaledes som Planen antyder. Maaske vil denne Tanke virke stødende i første Øjeblik, men udføres Bebyggelsen rigtig, vil den næppe skade Haven, medens de Butikker, der her vil kunne indrettes, bør kunne forrente en betydelig Del af Udgifterne til Havens Istandsættelse. Her kan Konditoriet finde Plads — med en Serveringsplads ind under Træerne — og her kan Brøndkuranstalten indrettes paany, hvis den ikke kan fjernes. Denne kunde dog eventuelt finde Plads i de gamle Bygninger ved Formfrugthaven.

En Istandsættelse af Haven efter de Linier, nærværende Forslag viser, vil efter vor Formening være tilstrækkelig for en lang Aarrække, ligesom Haven vil vinde i praktisk Brugbarhed, Gennemgangstrafikken vil faa gode Kaar, og det Publikum, der kommer for Havens og Slottets Skyld, vil i de nye Alleer finde fredelige Tilflugtssteder.

Trods sin radikale Enkelhed vil vort Forslag ikke kræve alvorlige Indgreb i den værdifulde Del af Havens Træbestand — et Forhold, der maa tages i Betragtning ved Bedømmelsen.

En Følge af, at Gotersgade skal udvides, vil blive, at Brøndanstalten, Eksercerhuset og Muren langs Rosenborgs Eksercerplads maa nedrives, og det Spørgsmaal har i første Række og ganske uafhængig af selve Havens Regulering iøvrigt frembudt sig, hvor de Bygninger, der maa opføres som Erstatning for de Bygninger, der nedrives, skal placeres, og hvorledes de skal se ud. Bestyrelsen er for sit Vedkommende af den Anskuelse, at det rigtigste vil være at opføre en lav, en-Etages Bygning langs Gotersgade fra Garderkasernen til Porten ved Kronprinsessegade, dels fordi en saadan lav Bygning ikke vil bevirke anden Ændring i det tilvante Gadebillede end den, der følger af Gadens Udvidelse, dels — og især — fordi en saadan lav Bygning vil danne en naturlig Skillevej mellem Gadens Færdselsarm og Havens Ro. En saadan Adskillelse vil langt fra kunne opnaas, dersom de paagældende Bygninger erstattes med et Gitter, og en Sammenligning med Forholdene i Kronprinsessegade lader sig i saa Henseende ikke drage, eftersom

Færdselsgraden i denne Gade og i Gotersgade er væsentlig forskellig, ligesom man ved Opførelse af et Gitter langs Gotersgade i ganske anderledes høj Grad maatte gøre Indgreb i Havens Areal, naar der paa anden Maade skulde skaffes Plads til de førnævnte Bygninger.

Medens den foreliggende Plan i Hovedsagen er udarbejdet for at vise de Veje, ad hvilke man efter Bestyrelsens Skøn vilde kunne opnaa den mest virkningsfulde Regulering af selve Haven, maa Planen, for saa vidt angaar Bebyggelsen langs Gotersgade, kun betragtes som et Udtryk for Bestyrelsens Ønske om, at Bebyggelsen foretages her og ikke f. Eks. vinkelret paa Gotersgade paa Arealet omkring Grændsen mellem Haven og Eksercerpladsen. Af denne Grund er Bygningerne kun markerede, medens man har ment at kunne se bort fra at fremsætte detaillerede Forslag til Bygningernes Udseende og Indretning.

Det maa formentlig være umiddelbart indlysende, at Rosenborg Have, efter at der er aabnet Passage igennem den fra Porten ved Kronprinsessegadehjørnet til Porten ved Sølvgadens Kaserne, ikke længere lader sig behandle alene som Park, men tillige er blevet et Led i Byens Færdsel i den Tid Haven er aaben; den er blevet en Gennemgangs-Square, hvor trafikale Synspunkter maa kræve den samme Hensyntagen som de historiske. Under Hensyn hertil maa det efter Bestyrelsens Skøn anses for rigtigt — saaledes som vist i den foreliggende Plan — at opgive som egentlige Veje de nuværende store Alleer: Kavalérgangen og Damegangen, og indskrænke sig til at lade disse Alleers gamle Træer leve deres Liv ud, samtidig med at der tilvejebringes rationelle og i System førte nye Færdselsveje.

Hvad de Bygninger angaar, der skal opføres som Erstatning for dem, der skal nedrives, er Forholdet dette, at det er Københavns Kommune, der skal opføre dem eller bekoste dem opførte, fordi det er efter Kommunens Ønske, at Gotersgade skal udvides, medens det er Staten som Ejer af Haven, der skal afgive Plads i Haven til Bygningernes Placering. Det har derfor været Bestyrelsen magtpaaliggende stærkest muligt at pointere, at disse Bygninger bør lægges parallelt med Gotersgade og ikke vinkelret paa denne, idet en saadan Placering bl. a. vil umuliggøre Eksercerpladsens Genindlemmelse i Rosenborg Have. Det er Bestyrelsens Opfattelse, at en lav Enetages Bygning langs Gotersgade fra Østervoldgade til Kronprinsessegade vil være fuldtud tilstrækkelig til at kompensere, hvad Livgardens Kaserne mister ved Hjørnepavillonens Nedbrydning, og til at rumme Eksercerhus, Nødtørftsanstalt og Drikkehal for Brøndanstalten. Man har i denne Forbindelse ment at kunne gaa ud fra, at det ligger udenfor Forudsætningerne, at der ved nærværende Lejlighed skulde opføres Bygninger, der tjente andre Formaal end de Bygninger, der som Følge af Gotersgades Udvidelse maa nedbrydes, tjener, og hvad i Særdeleshed den nuværende Brøndanstalt angaar, hvis Disposition over et Areal af Haven hviler paa et kongeligt Privilegium, har det ligget udenfor Bestyrelsens Op-gave at udtale sig om, hvorvidt Anstalten, hvis oprindelige Virksomhedsomraade som Drikkehal tilsyneladende i Tidernes Løb er udvidet til ogsaa at omfatte en Aftapningsanstalt, har Krav paa at faa anvist et andet Areal indenfor Havens Omraade, naar det Areal, den i sin Tid har faaet overladt til Brug, nu udlægges til Gade. Ordlyden af det paagældende kongelige Privilegium er ikke Bestyrelsen bekendt, men saa vidt man har bragt i Erfaring, er det dette bestemte Areal, over hvilket der i sin Tid er tilstaaet Anstalten Brugsret, hvorimod der ikke til enhver Tid og under alle Forhold er tilsikret Anstalten Husly indenfor Havens Omraade. Dette Spørgsmaal maatte formentlig eventuelt kunne henvises til juridicel Afgørelse; men skulde Resultatet blive, at Anstalten fremdeles har retlig Krav paa at forblive paa Havens Grund, nærer Bestyrelsen sikker Forvisning om, at der vil kunne anvises Anstalten den tilstrækkelige Plads i en Del af

den nye Bygning, der efter Bestyrelsens Forslag kommer til at strække sig fra Østervoldgade til Porten ved Kronprinsessegadehjørnet.

Den foreliggende Plan forudsætter ikke en Regulering af Haven paa een Gang, men er fra Bestyrelsens Side tænkt som et Forslag til en Driftsplan, idet det saavel af økonomiske som af tekniske Hensyn maa anses for naturligt og klogest at gennemføre Reguleringen i flere tempi.

NY CARLSBERGFONDEN OG DENS VIRKSOMHED 1902—1927

EN af de Virksomheder, der har formaaet at sætte sit Præg paa vor Hovedstad, havde den 20. Januar bestaaet i 25 Aar, idet afdøde Brygger Carl Jacobsen og hans Hustru Otilia Jacobsen oprettede Ny Carlsbergfonden, der i de forløbne Aar paa mangfoldige Maader har sat sit Præg paa vor Hovedstads Udseende. Talrige Afstøbninger af antike og moderne Skulpturer er opstillede i vore Parker og paa Gader og Pladser. Efter Carl Jacobsens Død i 1914 omfatter Fondens Bidrag i højere Grad Tilskud til Bygningers Fuldførelse eller Bevarelse. Et af de største Bidrag i saa Henseende — bortset fra Tilskudet til Ny Carlsberg Glyptotekets Oprettelse — var Tilskudet paa 600.000 Kr. til Ombygningen af den Del af Frederiks Hospital, i hvilken Kunstindustrimuseet er indrettet, og af Bidrag fra de seneste Aar maa nævnes Tilskudet til Opstillingen af Dantesøjlen samt et Tilskud, der har gjort det muligt, at Fru Anna Marie Carl-Nielsens Rytter-Monument over Kong Christian IX nu kan fuldføres, og endelig — som en af de store Donationer i Anledning af Jubilæet — Bidraget paa 100.000 Kr. til Færdiggørelse af Taarnet til Klints Grundtvigkirke. Vi har i det foregaaende kun nævnt nogle af de betydeligste Gaver, der er komne *Hovedstaden* til Gode, men foruden denne Side af Virksomheden har Fonden ofte med betydelige Summer muliggjort kunstneriske Foretagender i det øvrige Danmark, ligesom det ved talrige Tilskud har bidraget til Udgivelsen af litterære Værker, væsentligst omhandlende Kunst.

Ved Siden af Carlsbergfonden — der er stiftet af Carl Jacobsens Fader, Brygger, Kapitajn J. C. Jacobsen, og med hvilken Ny Carlsbergfonden ofte forveksles — indtager Ny Carlsbergfonden en betydelig Stilling i vor Hovedstads kulturelle Liv. Ogsaa nærværende Forening har ved forskellige Lejligheder nydt godt af Fondens Velvilje, for hvilken vi er den taknemlig, og vi benytter denne Lejlighed til at udtale Ønsket om, at Hovedstaden ogsaa i de kommende Aar maa komme til at staa i Gæld til Ny Carlsbergfonden ved dens Arbejde til Fremme af Hovedstadens Forskønnelse.

Fiskerbaadene ved Kanalen mellem Højbro og Holmens Bro.

FISKERBAADENE VED HØJBRO

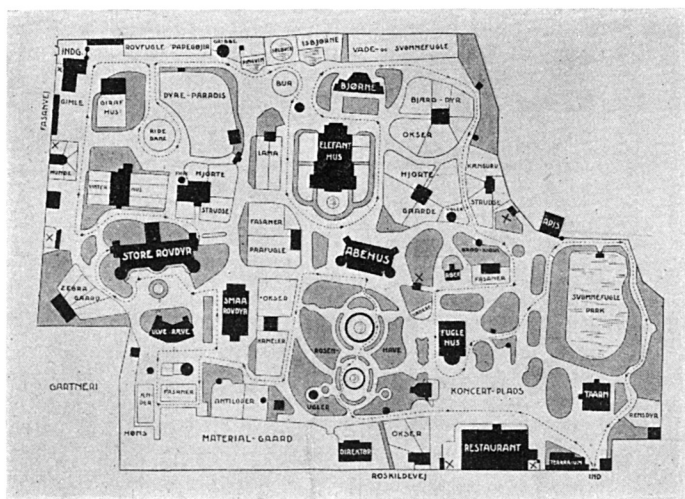
Af en Artikel i »Berlingske Tidende« for 30. Sept. f. A. fremgik det, at Ejerne af de Baade, der ligger i Kanalen mellem Højbro og Holmens Bro, fra Havnevæsenet havde faaet Meddelelse om, at de ikke længere maatte lægge til paa den nuværende Plads, men vilde blive henvist til Kanalen mellem Knabrostræde og Stormbroen. Baadelaget har sendt et Andragende til Magistraten om at faa Lov til i det mindste foreløbig at blive liggende paa det nuværende Sted i Kanalen, men da Flytningen skete efter Henstilling fra Torvedirektoratet, og da Havnevæsenet desuden havde den Opfattelse, at Baadene ikke pyntede paa det nuværende Sted i Kanalen ligeoverfor Slottet, var der næppe Udsigt til, at Baadelagets Henvendelse vilde føre til det ønskede Resultat.

Af denne Meddelelse tog Bestyrelsen Anledning til at rette en Henvendelse til Københavns Havnebestyrelse, idet man udtalte, at der efter Bestyrelsens Skønnende ikke er noget mispydende ved Fiskerbaades Placering paa førstnævnte Sted, men at de tværtimod gør en udmærket og velmotiveret Virkning dér. Bestyrelsen mener derfor, at der ikke foreligger nogen Grund til af *Skønhedshensyn* at forbyde de paagældende Fartøjer at benytte den omhandlede Bolværksplads.

ZOOLOGISK HAVE

Som omtalt i »Forskønnelsen« 1926, Side 24, fremkom der i Efteraaret 1925 Planer om, at Zoologisk Have vilde erhverve et Stykke af Frederiksberg Have som Kompensation for det Areal, Haven skulde afgive til Udvidelsen af Fasanvej. Denne Plan gav Anledning til, at Bestyrelsen traadte i Forhandling med Zoologisk Haves Direktion, og Resultatet af denne Forhandling blev som bekendt, at Udvidelsestanken frafaldtes, idet

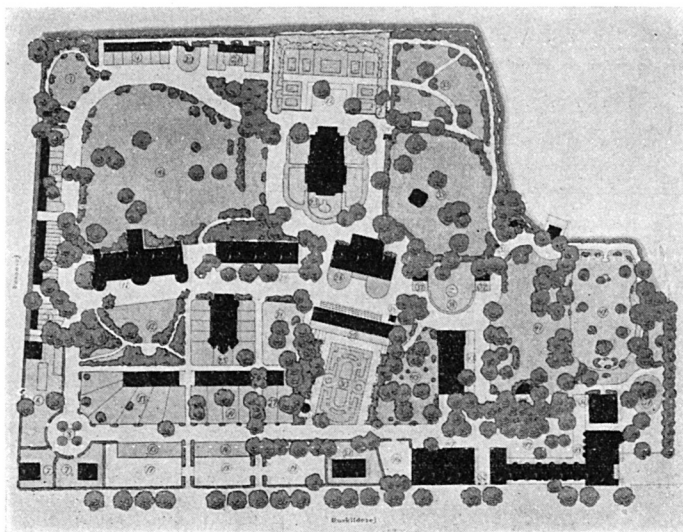

Plan over Zoologisk Have, som den er nu.

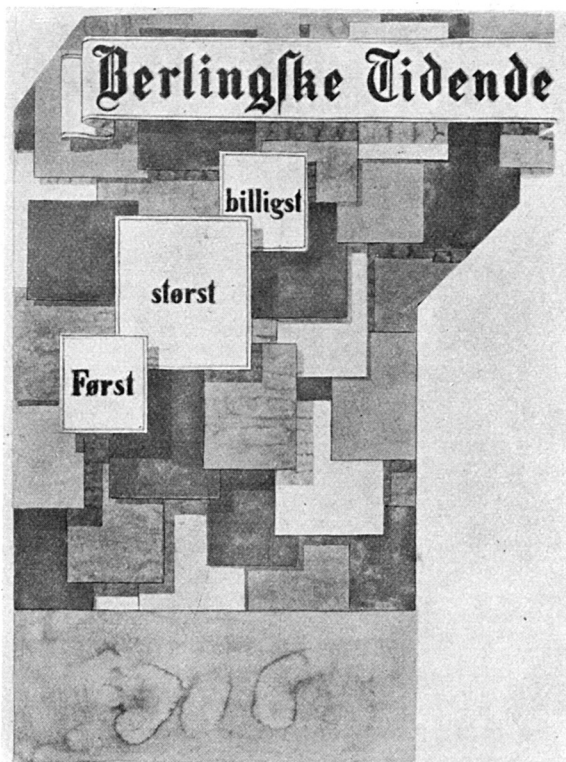
Havens Direktion blev klar over, at den fornødne Udvidelse kunde tilvejebringes indenfor Havens eget Omraade. Der blev nedsat et Udvalg, i hvilket to af Bestyrelsens daværende Medlemmer, Ingeniør VILH. MÅRSTRAND og Professor EDVARD THOMSEN indtraadte. Udvalget kom iøvrigt til at bestaa af Havens Direktør, Hr. TH. ALVING, og af Kommunegartner G. N. BRANDT.

Som Resultat af dette Udvalgs Arbejde foreligger nu en af Direktør Th. Alving forfattet Pjece »Zoologisk Have. Et Forslag til dens Omlægning«, der indeholder en fuldständig »Byplan« for Zoologisk Haves Regulering, en Driftsplan, der fornuftigvis ikke kan ventes gennemført med ét Slag, men efterhaanden som Havens Midler tillader det. Vi gengiver her en Plan af Haven, som den er nu, og Planen efter Forslaget, og ganske umiddelbart vil det være indlysende, at Udvalget har løst sin Opgave paa en særdeles tiltalende Maade. Planen, der viser Haven, som den er nu, er maaske nok lavet noget mere tør og kedelig, end den til et andet Formaal vilde være blevet, men det fremgaar klart, at Grupperingen af de forskellige Bygninger og Bure efter den nye Plan er ganske anderledes harmonisk end efter den gamle. Aarsagen er den ganske naturlige, at Haven har gennemgaaet forskellige Udvidelser, og at de paa Arealen staaende Bygninger er opførte til forskellige Tider, saaledes at Bebyggelsen har faaet det tilfældige Præg, der altid bliver Resultatet, naar der ikke i Tide udarbejdes en fast Plan.

Forslaget rummer mange gode Enkeltheder, og det maa haabes, at Forslaget kan gennemføres saa hurtigt, som Forholdene tillader det.

Regulerings-Forslaget.

1. Præmie (800 Kr.).

Arkitekt E. KINDT-LARSEN. Gavl 3 (Falkonerallé 96).

KONKURRENCEN OM SMUKKE GAVLREKLAMER

DEN af Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse og Dansk Reklame-Forening udskrevne Konkurrence om Forslag til smukke Gavlreklamer (se »Forskønnelsen« 1926, Side 63) er nu længst en fuldbragt Kendsgerning. De til Konkurrencen indkomne Forslag var først ophængt i en af de store Sale paa Gammel Carlsberg Glyptotek, der velvilligst var stillet til Raadighed for Bedømmelseskomiteen af Formanden for Fællesudvalget, Brygger VAGN JACOBSEN. Her foregik Bedømmelsen i en Række Møder, der afsluttedes med Affattelsen af nedenstaaende Udtalelse:

Efter at Fristen for Indleveringen af Forslag til den af Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse og Dansk Reklame-Forening udskrevne Konkurrence om smukke Gavlreklamer var udløbet, har Bedømmelsesudvalget, der bestod af Formanden for Dansk Reklame-Forening, Direktør JOHS. E. BØRRESEN (i hvis Sted senere paa Grund af Direktørens Bortrejse til Udlandet indtraadte Presseattaché ROGER NIELSEN), Formanden for Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, Arkitekt ALF. COCK-CLAUSEN, Sekretær SVEND A. HOLBÆK, Stadsarkitekt POUL HOLSØE og Professor ved Kunstakademiet AKSEL JØRGENSEN, foretaget en kritisk Gennemgang af de indsendte Forslag.

2. Præmie (500 Kr.).
Maler HENRIK NIELSEN.

3. Præmie (300 Kr.).
Arkitekt VILH. LAURITZEN.

Gavl 5 (Dr. Priemes Vej, set fra Frederiksberg Allé).

Udvalget samlede sig sluttelig om nedennævnte Forslag.

Forslag mrk. ♀. Udvalget finder, at Forslaget giver en god Løsning af Opgaven og at der paa heldig Maade er opnaaet en plastisk Virkning af Gavlladen. Man kunde have ønsket, at de kraftigt virkende Bogstaver havde været noget mindre sammentrængte, saaledes at Gavlen havde gjort et noget mindre overfyldt Indtryk. De anvendte Farver er smukt sammenstemte.

Forslag mrk. »Ego«. Forslaget tiltaler Udvalget ved sin Hyggelighed og vil ved sine diskrete — maaske dog lidt for udflydende — Farver virke stilfærdigt i Gadebilledet uden dog at tilsidesætte Kravet om, at Reklamen med fornøden Tydelighed skal henlede Opmærksomheden paa den Vare, for hvilken der reklameres. Man finder Reklamens Komposition god.

Forslag mrk. »Feuilles colorés«. Udvalget har følt sig tiltalt af dette Forslags i sine Udtryksmidler nye og egenartede Form. Teksten siger i sin tiltalende Knaphed just det, der skal siges, og Kompositionen viser en morsom Løsning af, hvorledes den flade Gavl kan gøres livfuld og plastisk. Man finder dog, at Farverne kunde have været bedre afstemt.

Forslag mrk. »K. 17«. Udvalget finder, at Forslaget rummer en rigtig Udnyttelse af en vanskelig Gavl, men at den er vel voldsom i sine Virkemidler.

Forslag mrk. »marianne«. Idet Udvalget fastslaar, at Forslaget for saa vidt maa falde udenfor Bedømmelse som det ikke opfylder Programmets Betingelse om, at der som

Ekstrapræmie (100 Kr.).

Maler MOGENS LORENTZEN. Gavl 3 (Falkonerallé 96).

Ekstrapræmie (100 Kr.).

KNUD HANSEN. Gavl 9 (Vesterbrogade 198).

Reklametekst kun maa anvendes Eksempler fra allerede eksisterende Gavle, har det dog ment at burde fremhæve dette Forslag, fordi det efter Udvalgets Mening giver Anvisning paa en smuk og virkningsfuld Reklamering, der vil kunne finde Anvendelse paa interimistiske Plankeværker e. l., medens Udvalget maa stille sig noget tvivlende overfor Tanken om at udføre Forslaget i saa stor Maalestok, som dets Udførelse paa en Gavl vil kræve.

Bedømmelsesudvalget har derefter fordelt de til Raadighed staaende Præmier paa følgende Maade:

1. Præmie (800 Kr.): Forslaget mrk. »Feuilles colorés«,
2. » (500 »): » » »Ego«,
3. » (300 »): » » »♀«.

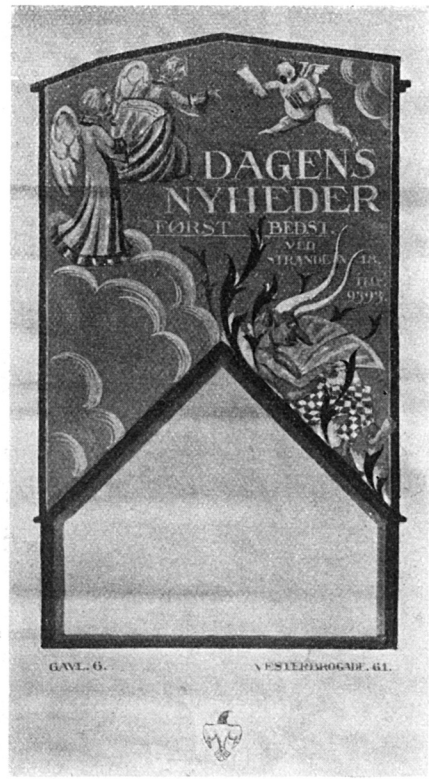
Udvalget har derhos fundet Anledning til at tildele de under Mærkerne

»K. 17« og
»marianne«

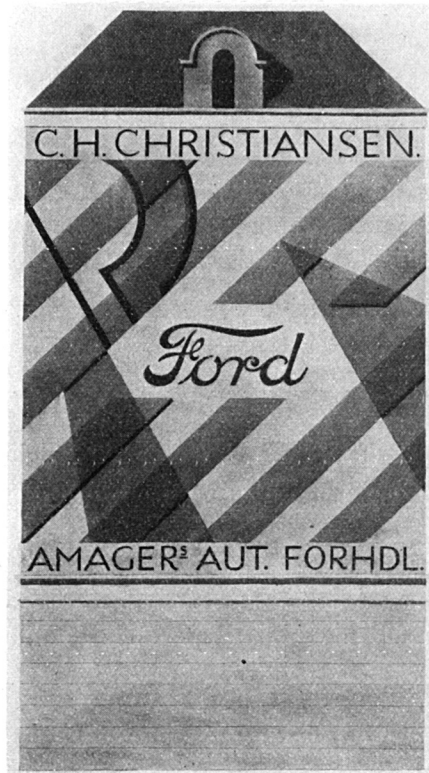
indsendte Forslag hver en Ekstrapræmie paa 100 Kr.

Gavl 4 (Rolighedsvej 22).

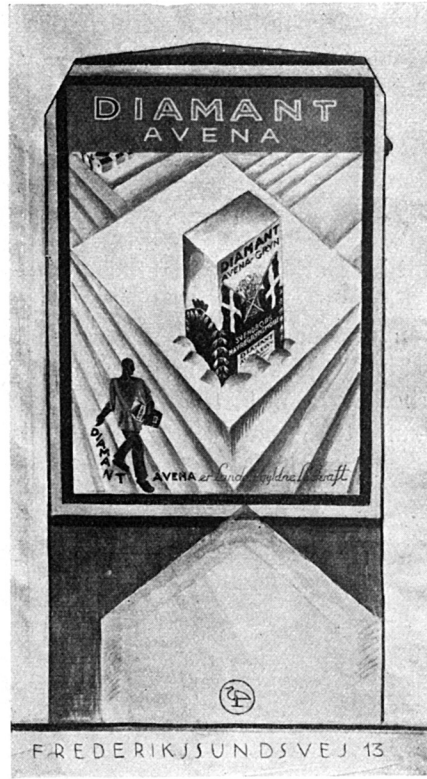
Gavl 6 (Vesterbrogade 61).

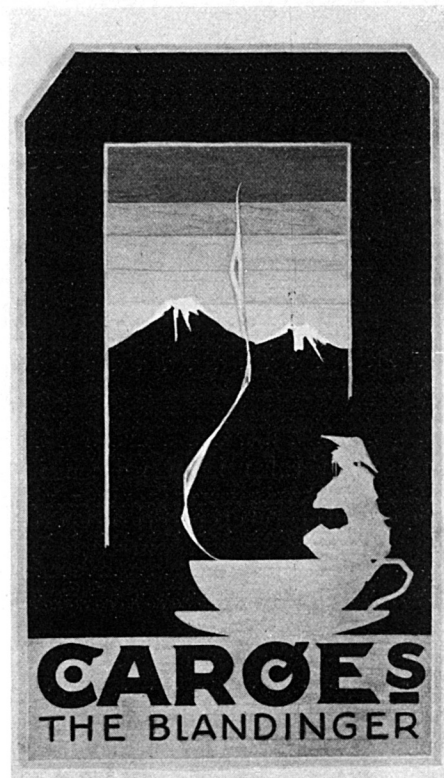
Gavl 4 (Rolighedsvej 22).

Gavl 4 (Rolighedsvej 22).

Gavl 8 (Frederikssundsvej 13).

Gavl 1 (Nørrebrogade, Jernbaneoverskæringen).

Ved den derpaa følgende Oplukning af Navnekonvolutterne viste de præmierede Forslag i den senest angivne Rækkefølge sig at hidrøre fra:

Arkitekt E. KINDT-LARSEN, Ingemannsvej 7,
Maleren HENRIK NIELSEN, Guldbergsgade 11,
Arkitekt VILHELM LAURITZEN, Christian IX's Gade 1,
KNUD HANSEN, Strandgade 44, og
Maleren MOGENS LORENTZEN, Markvej 17, Brønshøj.

Samtlige Forslag var derefter udstillede i Raadhushallen, der velvilligst var stillet til de to Foreningers Raadighed i Tiden fra 19.—28. Februar. Udstillingen var besøgt af en Mængde Interesserede.

Et Udvalg af Forslagene gaar nu til Tyskland, idet Reichsbund des deutschen Malergewerbes har anmodet om at benytte disse Forslag til en Udstilling, som Norddeutsche Fach- und Kunsthandwerkschulen afholder i Hamborg og senere i Lübeck.

En Gavltreklame, som den efter Bestyrelsens Mening ikke bør se ud. (Frederiksberg Allé 5).

VARTOV KIRKES RESTAURERING

I Forskønnelsen 1924, Side 64, bragte vi i Serien »Blade af Byens Billedbog« et Billede af Vartov Kirke, der den Gang fremtraadte i stærk forfalden Tilstand. Gengivelsen af dette Billede gav Anledning til, at Formanden for Vartov Menighedsnævn, Maleren RUD. PETERSEN i Forskønnelsen 1925, Side 56, fremkom med en Meddelelse om, at Kirkebygningens Façades Istandsættelse var en Sag, der i højeste Grad laa Vartov Menighed paa Sinde, og at de forberedende Arbejder hermed allerede dengang befandt sig paa et ret fremskredent Standpunkt. I den siden da forløbne Tid er dette Istandsættelsesarbejde paabegyndt og fuldført, og vi har derefter fra Hr. RUD. PETERSEN modtaget nedenstaaende med Anmodning om Optagelse.

Vartov Kirke er bygget 1755 med Façaden mod Løngangsstræde af gule skurede Sten; i 1856 forhøjedes saavel Stiftelsen som Kirken med en Etage muret af røde Sten og hele Kirkefaçaden blev pudset med en rød Puds, der med indskaarne Fuger imite-

rede rød Mur. Ved at male saavel gamle som nye Mure og den pudsede Kirkefaçade har man efter Ombygningen dengang samlet hele Komplexet til en Enhed.

Senere er Vartov Kirke blevet istandsat ved forskellige Lejligheder, men var dog i 1921 paa Grund af Pælefundamenternes Bortraadnelse i en saadan Tilstand, at en Undermuring af hele Façaden mod Løngangsstræde var paakrævet. Denne omfattende Undermuring bekostedes af Vartov Valgmenighed, som senere har erhvervet Kirken, og som ifjor yderligere paatog sig den store økonomiske Byrde at istandsætte selve Façaden, der var meget stærkt medtaget paa Grund af Sætningerne før Undermuringen og stærk Forvitring af Sandstensarbejderne. Saavel Undermuringsarbejdet som det meget vanskelige Arbejde med Façadens Restaurering har været ledet af Arkitekt HELGE HOLM, der i enhver Henseende har ydet et ligesaa samvittighedsfuldt som pietetsfuldt Arbejde.

Istandsættelsen af den røde Puds, i hvis Overflade de sidste Rester af Farven fra 1856, Materialet selv og et godt Lag »Patina« skiftede i Farvevirkning, syntes paa Forhaand umulig. Medens en Undersøgelse af Murværket bag Pudsen gav det Resultat, at en Afhugning af Pudsen maatte opgives, ligesom Forsøg med Skuring faldt utilfredsstillende ud, bragte samtidigt Arbejde med at fremstille en Puds det Resultat, at man herefter gik i Gang med at reparere Pudsen, dog med den Bagtanke, at en fuldstændig Maling af Façaden kunde blive nødvendig. Naar dette blev undgaaet, skyldes det i første Række Murerfirmaet ZELTNER og Malermester ROB. RASMUSSENS kyndige Bistand.

Iøvrigt er hele Façadens Sandstensarbejde blevet fornyet ved HANS og JØRGEN LARSEN; kun med Hensyn til den store Kartouche over Døren fra 1755 valgte man at skaane denne og nærmeste Omgivelser, idet man bevarede dens nuværende Tilstand i en Afstøbning, og en mindre Restaurering ved Billedhugger FYHN blev foretaget. Endelig er Kirkevinduerne blevet helt istandsat ved Glarmester CARL MØLLER og Smedemestrene I. P. CHR. JENSEN OG SØNNER.

Til Hjælp for Restaureringen af Kirke-Façaden har Valg-Menigheden fra Carlsen-Langes-Legatstiftelse modtaget flere aarlige Understøttelser til et Beløb af ialt 3500 Kr.

Arbejdet har kostet godt 16,000 Kr., og da Vartov Kirke hører til Byens fredede Bygninger, er Arbejdet udført under Tilsyn af det særlige Bygningssyn.

LITTERATUR

DEN GAMLE KØBSTAD. Tegninger af KR. KONGSTAD. Tekst af HUGO MATTHIESSEN.
(Gyldendalske Boghandel).

For dem af vore Medlemmer, der er i Besiddelse af den af Foreningen i 1914 udgivne (nu længst udsolgte) Bog »København — som den er — og som den burde være«, vil det ikke være en Overraskelse at se ét Emne som det, der er omhandlet i det pragtfulde Værk behandlet saa virtuosmæssigt, som Tilfældet er her. Gengivelsen af de skønne, gamle Bymotiver bærer Vidne om en Kærlighed til dette Stof, som næppe mange nulevende Kunstnere vilde kunne give et lykkeligere Udtryk. Kongstad er paa dette specielle Felt helt sig selv og noget helt for sig selv.

Teksten er med Kyndighed, dyb Forstaaelse og kunstnerisk Beherskelse skrevet af Museumsinspektør Hugo Matthiessen, der noget pessimistisk, men desværre i Overensstemmelse med de faktiske Forhold slaar fast, at *den gamle Købstad er ved at uddø*, de

borgerlige Smaahuses store Flok er fortabt, det gamle ægte Købstadsgadebilledes Poesi staar ikke til at redde. De Kræfter, der er i Bevægelse for at redde, hvad der endnu kan reddes af de synlige Minder om vore gamle Købstæders Fortid, maa indskrænke sig til enkelte fremragende Monumenter. Og ogsaa disses Skæbne er usikker. »Helheden er jo borte« — siger man — »hvorfor saa klamre sig til en Enkelthed her og der, hvis Skønhed og Særprægethed vel anerkendes, men som dog nu i de forandrede Omgivelser har mistet sin Samhørighed med det øvrige«. Med fuld Ret hævder Forfatteren, at en saadan Betragtning vidner om en afstumpet Fantasi og en svigtende Følelse for Monumentet, thi selv i sønderbrudt Ramme vil dette gøre sig gældende, og den Aand, der lyser ud af dets Linjer, vil overlegent formaa at tage Kampen op mod Naboerne og slaa igennem i Kraft af sin Styrke.

Det foreliggende Værk viser i Tekst og Billeder Rigtigheden heraf. Og Værket selv er et værdigt Monument over, hvad der er tilbage af den danske Købstad.

DE IKKE PRÆMIEREDE FORSLAG TIL GAVLREKLAMER

STORSTEPARTEN af de ikke præmierede Forslag til Gavlreklamer er nu afhentede. Det har været Foreningen en Tilfredsstillelse som et Vidnesbyrd om den Interesse, hvormed den af Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse og Dansk Reklameforening afholdte Konkurrence har været omfattet, at kunne sætte flere af de anonyme Forfattere til de ikke præmierede Forslag i Forbindelse med de Firmaer, der har ønsket at gøre Brug af nogle af de nævnte Forslag.

Vi gør opmærksom paa, at ikke præmierede Forslag i Henhold til Konkurrencebetingelserne skal afhentes paa Forskønnelsesforeningens Kontor inden den 1. Maj d. A. Efter dette Tidspunkt paatager Foreningen sig intet Ansvar for Forslagenes Opbevaring. Herfra danner dog de Forslag, der er udtagne til den andetsteds i dette Nummer omhandlede Udstilling i Tyskland. Disse Forslag vil, naar de er modtaget tilbage efter endt Udstilling, blive holdt til de respektive Forfatters Raadighed indtil Udgangen af September Maaned d. A. Efter Udløbet af denne Frist, paatager Foreningen sig ej heller noget Ansvar for disse Forslag.

DEN AARLIGE GENERALFORSAMLING

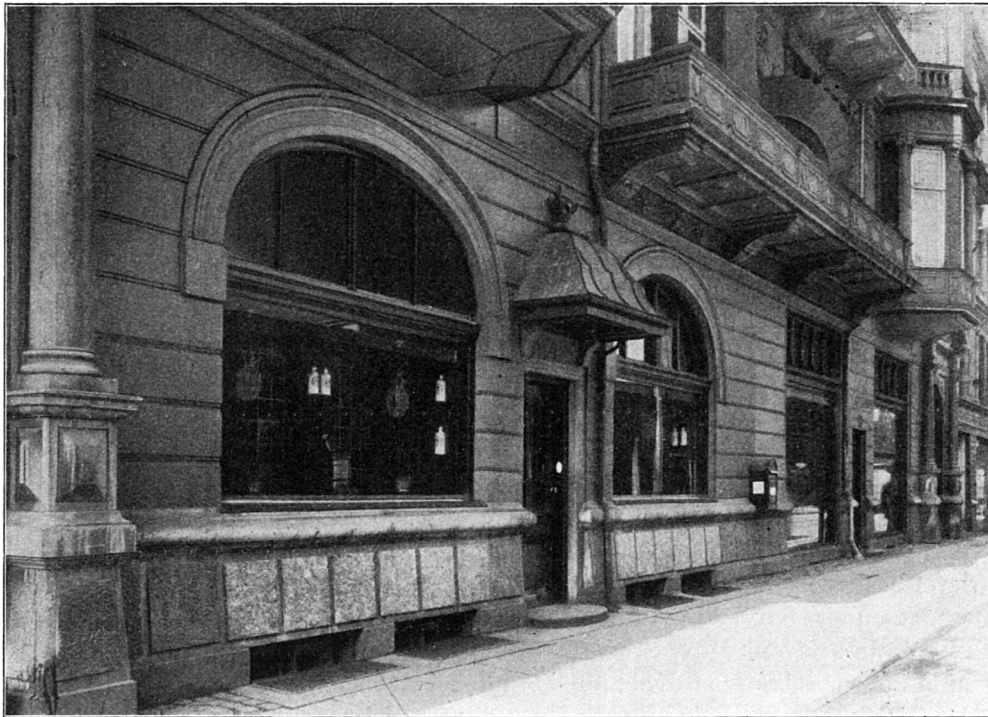
afholdes Torsdag den 31. Marts Kl. 8 Em. i Handels- og Kontoristforeningens Foredragssal, Studivestraede 1.

1. Bestyrelsen aflægger Beretning om Virksomheden i det forløbne Aar (Lysbilleder) og fremlægger det reviderede Regnskab.
2. Valg af 3 Bestyrelsesmedlemmer (efter Tur fratræder d'Hrr. Arkitekt HOLGER JACOBSEN, Brygger VAGN JACOBSEN og Forfatter SOPHUS MICHAELIS).
3. Valg af det raadgivende Udvalg.
4. Valg af Revisorer og Revisorsuppleanter.

Efter Generalforsamlingen Foredrag (med Lysbilleder) af Direktør ALVING om Planerne for Zoologisk Haves Regulering.

Medlemskort skal forevises ved Indgangen.

For at give ogsaa andre, især Medlemmernes Damer, Lejlighed til at overvære Foredraget, kan ethvert Medlem medtage en Ledsager, idet det dog er en Forudsætning, at Ledsagerne ikke deltager i eventuelle Afstemninger, medmindre de er Medlemmer af Foreningen.

Frederiks Hospitals Apotek, Bredgade.

BYGNINGSFREMSPRING OG UDHÆNGSSKABE

I »Forskønnelsen« 1926 Side 39 omtalte vi, at vi havde rettet en Henvendelse til Magistraten angaaende det efter Bestyrelsens Mening uretfærdige i, at der krævedes en meget høj Afgift ogsaa af saadanne Bygningsfremspring, der ikke betød nogen økonomisk Fordel for den paagældende Ejendoms Ejere eller dens Brugere. At der krævedes Afgift for den Overbygning af Gadeareal, som var en Følge af, at der anbragtes Udhængsskabe eller lign. paa en Bygning, var der intet at indvende imod, men at Afgiften krævedes efter den samme Skala for smaa Udhængstage over en Indgangsdør, som vist paa ovenstaaende Billede, maatte vi finde mindre vel begrundet, eftersom en saadan Overbygning aldeles ikke betød nogen økonomisk Gevinst for Husets Ejer, men kun en Udsmykning af ren æstetisk Natur.

Det har derfor været Bestyrelsen en Glæde at se, at Magistraten har taget Sagen op til fornyet Overvejelse, og at disse Overvejelser er resulteret i Vedtagelsen af nye Bestemmelser, der bevirker en almindelig Nedsættelse af Afgiften for saadanne Udhængstage, hvortil kommer, at Magistraten har tilføjet, »at der vil blive taget alt muligt Hensyn til de ganske særlige Tilfælde, hvor et Bygningsfremspring efter Magistratens Skøn ikke betyder nogen økonomisk Vinding for den paagældende Ejendoms Ejer eller dens Brugere, men kun en for Bygningen og Gadebilledet særlig Skønhedsværdi.«

GENERALFORSAMLINGEN DEN 31. MARTS 1927

EFTER at Dirigenten, Højesteretssagfører ALBERT V. JØRGENSEN, havde konstateret Generalforsamlingens lovlige Varsling, aflagde Formanden, Arkitekt ALF. COCK-CLAUSEN, efter at have udtalt nogle Mindeord om Sporvejsdirektør Kaj Nørregaard, der var afgaaet ved Døden, og som havde været et interesseret Medlem af det raadgivende Udvalg siden 1908, Beretning om Virksomheden i det forløbne Aar. Det meddeltes, at Foreningen i Løbet af 1926 havde haft en betydelig Tilgang af Medlemmer, idet den ultimo December talte 2640 Medlemmer mod 1306 Aaret forud. Formanden udtalte sin Glæde over dette Bevis paa Tilslutning fra Borgerskabets Side til de Opgaver, som Foreningen kæmpede for. Foreningens Formaal er at være paa Vagt om Byens Skønhed og skønhedsmæssige Udvikling, og dette Formaal har været Retningslinjen for Bestyrelsens Arbejde. Der har været afholdt 16 Bestyrelsesmøder, paa hvilke der har været behandlet 81 Sager, af hvilke de fleste har kunnet afsluttes med positivt Resultat. Gennem Tidsskriftet vil Medlemmerne være bekendt med de vigtigste af disse Sager. En Del — meget betydningsfulde — Sager er endnu løbende, men vil forhaabentlig i Løbet af 1927 kunne føres til en heldig Afslutning.

Den betydningsfuldeste og ogsaa i Omfang største af de Sager, hvormed Bestyrelsen har været beskæftiget, var Planerne til en ny Bygning for Nationalmuseet. Formanden gennemgik under Henvisning til den i Forskønnelsen 1926 Side 49 ff bragte omfattende Dokumentation Sagens Hovedtræk, og fremdrog i denne Sammenhæng ogsaa den Stilling, som det raadgivende Udvalg havde indtaget til Sagen. Som allerede tidligere fremhævet var den eneste saglige Indvending, der fra det raadgivende Udvalgs Side fremkom mod det Standpunkt, som Bestyrelsen med fuld Enstemmighed havde indtaget, den, at Foreningen ikke burde tilraade en Bebyggelse ved Foden af Frederiksberg Slot, eftersom denne Plads' Indlemmelse i Frederiksberg Have derved for stedse var udelukket. Mod denne Betragtning har Bestyrelsen formentlig med Rette kunnet henvise til, at den paagældende Plads aldrig har hørt til Frederiksberg Have, og mellem Bestyrelsen og det raadgivende Udvalg var der iøvrigt fuld Enighed om, at Bestyrelsen maatte have frie Hænder til at handle, som den efter sin bedste Overbevisning maatte anse for rigtigst.

Som det vil erindres, blev den derefter stedfundne Offentliggørelse af Bestyrelsens Henvendelse til Undervisningsministeriet om, forinden der blev truffet endelig Afgørelse om Nationalmuseets Skæbne, at underkaste ogsaa Spørgsmaalet om Museets Placering ved Foden af Frederiksberg Bakke en Prøvelse, ikke modtaget med større Velvilje af den københavnske Presse.

Bestyrelsen har med Tilfredshed set, at Kunstakademiet har sluttet sig til det af Bestyrelsen indtagne Standpunkt: at der burde udskrives en Positions konkurrence for at komme til Klarhed over, hvor den bedste Plads for Museet er. Senest syntes der, foranlediget ved Dr. Knud Rasmussens Indlæg i Sagen, at være sket en Strømkæntring i Offentlighedens — derunder ogsaa Dagspressens — Stilling til det foreliggende Spørgsmaal, og Bestyrelsen kan for sit Vedkommende kun med Fortrøstning se Fremtidens Besvarelse af det rejste Spørgsmaal i Møde. —

Paa Foranledning af et Medlem har Bestyrelsen overfor Magistraten rejst Spørgsmaalet om det formentlig uretfærdige i at kræve den samme aarlige Afgift af saadanne Bygningsfremspring, Udhængstage og lign., der ikke tjener til økonomisk Gevinst, som af Udhængsskabe og lign., med Hensyn til hvilke det rent dekorative kommer i anden Række. —

Under Henvisning til de paa forrige Aars Generalforsamling fremsatte Udtalelser om et kommunalt Oplagsskur paa Enveloppevejen vistes som Modeksempel hertil det af Stadsarkitekten tegnede Opholdsskur for Torvebetjenten paa Fisketorvet ved Gammelstrand. —

Angaaende Drikkebrønde (jfr. Forskønnelsen 1926, Side 15) havde man tilbudt saavel Københavns som Frederiksberg Kommunalbestyrelser at skænke en saadan Brønd — for Københavns Vedkommende til Opstilling i Grønningen — efter Arkitekt Holger Jacobsens Tegning. Der forelaa endnu ikke Svar fra de nævnte Kommunalbestyrelser, men efter hvad man underhaanden havde bragt i Erfaring, vilde Svar foreligge i en nærmere Fremtid, gaaende ud paa, at man med Tak modtog Foreningens Tilbud. —

Formanden nævnte endvidere Fiskerbaadene ved Holmens Kanal (jfr. Forskønnelsen Side 7) og Reguleringen af Færdselsforholdene ved Nikolaj Kirke (jfr. Forskønnelsen 1926 Side 69). —

Fra Arkitekt N. Rosenkjær havde Bestyrelsen faaet Anmodning om en Udtalelse i Anledning af Planerne til et flydende Marketenderi i Christianshavns Kanal udfor Burmeister & Wains Maskinværksteder. Bestyrelsen har paa Grndlag af de den forelagte Planer og perspektiviske Tegninger svaret, at der efter dens Skøn ikke udfra æstetiske og kunstneriske Synspunkter kunde indvendes noget mod Planen. —

Paa forrige Aars Generalforsamling omtaltes et Forsøg paa at vise en Ændring af Hjørneejendommene paa Kultorvet. Udkastene er nu udarbejdede af Arkitekt Holger Jacobsen og vil blive offentliggjorte i »Forskønnelsen«. —

Synagogen i Krystalgade ligger indeklemmt mellem nogle grimme Gavle, som i høj Grad skæmmer den smukke og monumentale Bygning. Bestyrelsen har udarbejdet Forslag til Plantning af 3 Popler ved hver af Gavlene for at dække disse og for at danne en smukkere Indramning af Synagogebygningen. Om denne Plan forhandles for Øjeblikket med Repræsentanterne for det mosaiske Troessamfund. —

Frederiksberg Allés Regulering har allerede paa forrige Aars Generalforsamling været Genstand for Omtale. I det forløbne Aar har Bestyrelsen ført indgaaende Forhandlinger med Frederiksberg Kommunes tekniske Forvaltning angaaende Reguleringen af den lille Runddel ved Sct. Thomas. Kommunalbestyrelsen har paa afgørende Punkter taget Hensyn til Foreningens Henstillinger, der vil være bekendt af den i Tidsskriftet tidligere bragte Sagfremstilling. Bestyrelsen har tilbudt Kommunalbestyrelsen at besto Fremstillingen af en Model til en dekorativ Bænk til Opstilling i en Snes Eksemplarer paa Runddelen ved Sct. Thomas, et Tilbud som Kommunalbestyrelsen med Tak har modtaget. Modellen skyldes Billedhugger R. Harboe. —

En ældre Sag angaaende skæmmende Reklamering paa nogle Husgavle i Ryvangskvarteret var genoptaget og havde ført til Reklamernes Fjernelse. —

Denne Sag havde iøvrigt givet Stødet til Afholdelsen af Gavltreklame-Konkurrencen, en Konkurrence der afholdtes i Samarbejde med Dansk Reklame-Forening, og hvis Resultater vil være bekendt. —

Rosenborgs Haves Regulering er paany blevet aktuel ved Gotersgades forestaaende Udvidelse paa Strækningen fra Kronprinsessegade til Østervoldgade. Bestyrelsen har anbefalet et af Havearkitekterne C. Th. Sørensen og P. Wad udarbejdet Forslag, der er indsendt saavel til Indenrigsministeriet som til Københavns Magistrat. Forslaget vil være kendt gennem dets Offentliggørelse i Tidsskriftet. —

Den paa forrige Aars Generalforsamling omtalte Plan til en Omlægning af Zoologisk Have, ved hvilken Plans Udarbejdelse Foreningen gennem to tidligere Bestyrelsesmedlemmer, Professor Edvard Thomsen og Ingeniør Vilhelm Marstrand, har medvirket, er afsluttet i Aarets Løb med et udmærket Resultat, der viste, at Havens Regulering kunde

tilvejebringes indenfor Havens nuværende Areal, uden at det blev nødvendigt, som oprindelig paatænkt, at kræve Afstaaelse af Terræn fra Frederiksberg Have. —

Formanden sluttede sin Beretning — der ledsagedes af ca. 80 Lysbilleder — med at udtale en Tak til Københavns og Frederiksberg Kommunalbestyrelser, til Pressen, til Foreningens Medlemmer og til sine Kolleger i Bestyrelsen for udmærket Samarbejde.

Efter en kort Diskussion, i hvilken deltog Kommunelæge Eilschou Holm og Ingeniør Vilh. Marstrand, og efter at Kassereren, kgl. Fuldmægtig Otto Asmussen havde fremlagt det reviderede Regnskab, for hvilket gaves Decharge, skred man til Valg af Bestyrelse. De efter Tur fratrædende Medlemmer, d'Hrr. Holger Jacobsen, Vagn Jacobsen og Sophus Michaëlis, genvalgtes.

Bestyrelsen bestaar herefter af:

Overretssagfører STEFAN HETSCH	} fratræder efter Tur i 1928	Arkitekt ALF. COCK-CLAUSEN	} fratræder efter Tur i 1929
Grosserer CHRISTIAN HOLM		Billedhugger RASMUS HARBOE	
Professor AKSEL JØRGENSEN		Havearkitekt C. TH. SØRENSEN	
Arkitekt HOLGER JACOBSEN	} fratræder efter Tur i 1930.		
Brygger VAGN JACOBSEN			
Forfatter SOPHUS MICHAËLIS			

Derefter foretoges Valg af Medlemmer til det raadgivende Udvalg. Samtlige Medlemmer med Undtagelse af Sporvejsdirektør Kaj Nørregaard, der var afgaaet ved Døden, genvalgtes.

Raadet bestaar derefter af følgende Medlemmer:

Billedhugger L. BRANDSTRUP	Kgl. Bygningsinspektør, Arkitekt MAGDAHL-NIELSEN
Billedhugger ANDERS J. BUNDGAARD	
Professor, Dr. juris FRANTZ DAHL	Ingeniør VILHELM MARSTRAND
Redaktør KR. DAHL	Direktør, Folketingsmand A. C. MEYER
Direktør BENNY DESSAU	Billedhugger CARL MORTENSEN
Malerinde Fru BERTHA DORPH	Hof-Dekorationsmaler H. CHR. NIELSEN
Maler N. V. DORPH	Apoteker VICTOR PEDERSEN
Havearkitekt E. ERSTAD-JØRGENSEN	Arkitekt AAGE RAFN
Redaktør CHRISTIAN GULMANN	Frøken VILHELMINE RERUP
Generalkonsul JOHAN HANSEN	Professor EDVARD THOMSEN
Direktør HELGE JACOBSEN	Professor, Dr. juris CARL TORP
Kgl. Bygningsinspektør, Arkitekt THOR- VALD JØRGENSEN	Arkitekt GOTFRED TVEDE
Ingeniør SVEND KOCH	Kgl. Bygningsinspektør, Arkitekt K. VAR- MING
Sagfører L. F. KOCK	Overretssagfører JOHANNES WERNER
Billedhugger JENS LUND	Overretssagfører F. WOLFF.

Sluttelig genvalgtes Revisorerne, d'Hrr. Apoteker, Docent N. BJERRE og Overretssagfører, Folketingsmand H. F. ULRICHSEN, og Revisorsuppleanterne, d'Hrr. Grosserer A. BODENHOFF og Arkitekt WALDBUHM MARKE.

Dagsordenen var dermed udtømt, og Dirigenten erklærede Generalforsamlingen for hævet.

Efter Generalforsamlingen holdt Direktør Alving et af Lysbilleder ledsaget Foredrag om Planerne for en Regulering af Zoologisk Have.

FRITSTAAENDE POSTKASSER

DEN steds stærkere Benyttelse af de københavnske Façader til Skiltning, Anbringelse af Udhængsskabe o. l. har bragt et nyt Led ind i Gadebilledet: de fritstaaende Postkasser. Allerede i nogen Tid vil man have bemærket, at de smukke røde Postkasser, naar der ikke har kunnet skaffes Plads til dem paa Husfaçaderne, er blevet anbragte paa Lysstandere og Sporvejsmaster, men i den seneste Tid har man ogsaa set dem anbragte paa en i Brolægningen fæstnet Jærnstang eller Cementstolpe. En saadan Anbringelsesmaade virker frastødende, fordi der derved gøres Vold paa den naturlige Forudsætning for deres Konstruktion. Kasserne er beregnet paa at hænge paa et Hus, en Mur, et Plankeværk e. l. Anbringelse paa en Lysmast gør mindre Forstyrrelse, fordi Lysmasten (Sporvejsmasten) som Regel har en Bredde, der svarer til Postkassens, men den helt frie Anbringelse virker uheldigt, fordi Kassens Bagside slet ikke er beregnet paa at skulle ses. Selv om ogsaa Bagsiden males rød som den øvrige Kasse, bliver Indtrykket af en saaledes opstillet Postkasse omtrent det samme som man vilde faa, dersom man anbragte et Møbel, der er beregnet paa at staa op ad en Væg, frit ud paa Gulvet i Værelset.

Efter Aftale med Overpostmester F. WILHELMOSEN har Bestyrelsen derfor tilbudt at fremstille en Model, der skal søge at løse det paagældende Problem: en fritstaaende Postkasse, der paa naturlig Maade kan glide ind i Gadebilledet. Vi haaber i næste Nummer at kunne bringe et Billede af Modellen, der f. T. er under Udarbejdelse efter Tegning af Arkitekt Holger Jacobsen.

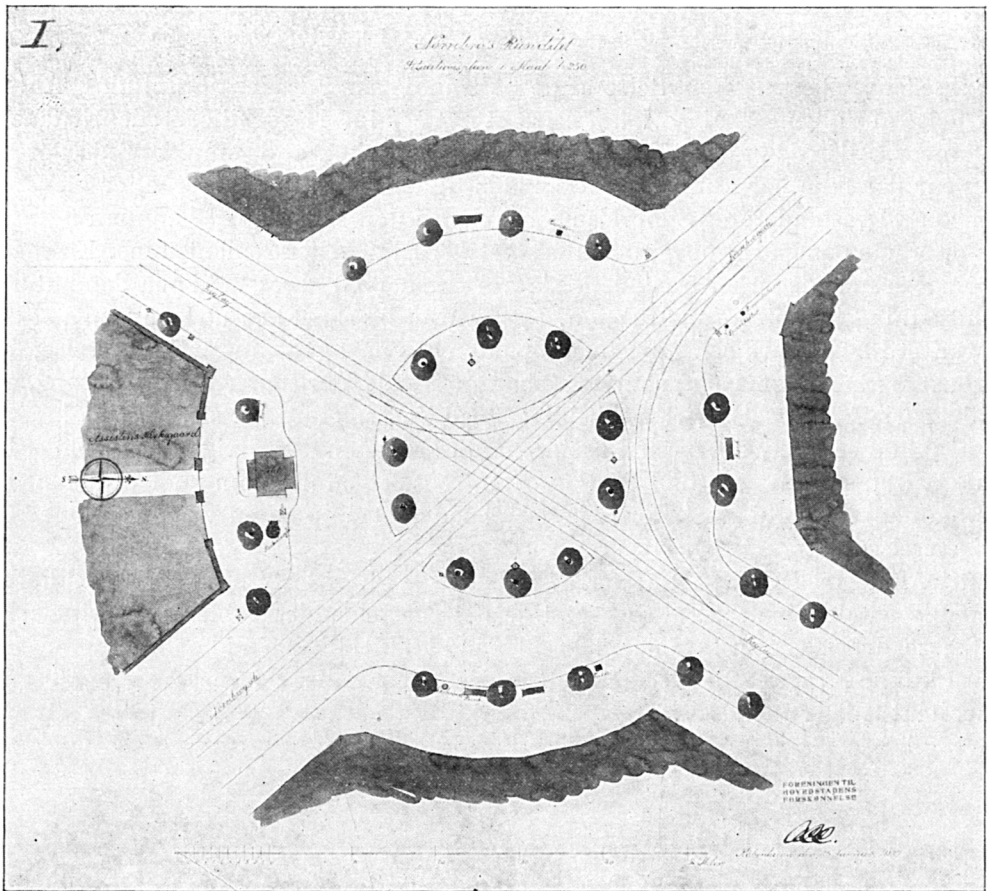

FORSLAG TIL PLANTNING AF TRÆER PAA NØRREBROS RUNDDEL

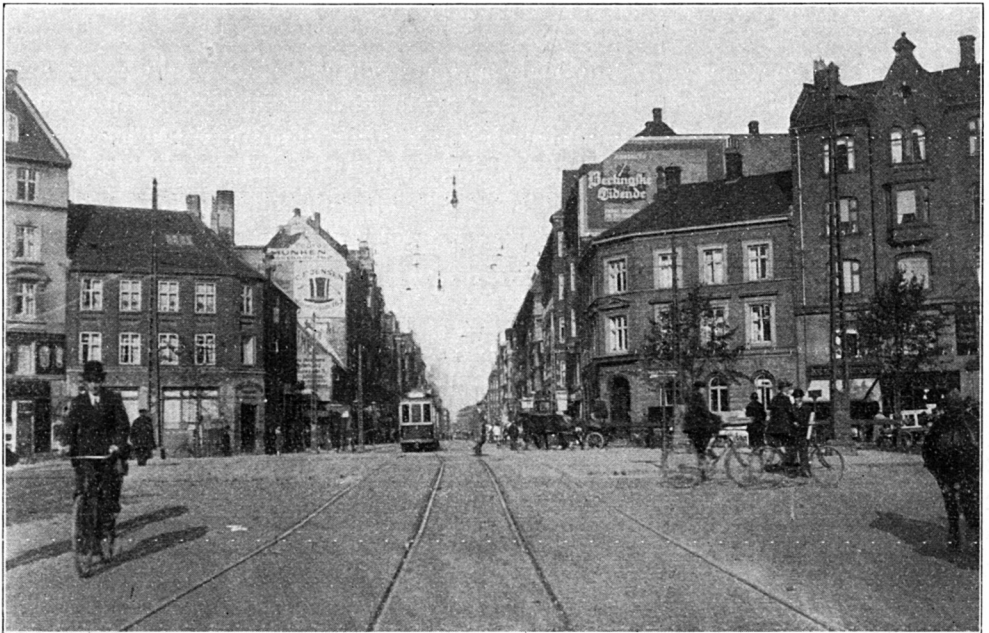
FORHOLDENE paa Nørrebros Runddel kan paa mange Punkter minde om Forholdene paa Sølvtorvet, idet de begge de nævnte Pladser krydsende Sporvejslinjer skærer hinanden under den samme Vinkel, uanset at den førstnævnte Plads er næsten cirkelrund, medens den sidstnævnte er femkantet (jfr. Planerne paa Side 22 og 23). Paa et væsentligt Punkt adskiller de to Pladser sig dog fra hinanden, nemlig ved Beplantningen, idet der paa Nørrebros Runddel er plantet Træer langs Pladsens Yderkant, medens der paa Sølvtorvet er plantet Træer paa Pladsens Midte. Disse sidste Træer er af en fortræffelig Virkning, og det ligger nær at antage, at den samme gode Virkning vil kunne opnaas ved en tilsvarende Beplantning paa Nørrebros Runddel. Træer, der vokser midt paa en saadan aaben Plads, vil altid have bedre Levevilkaar end de, der staar langs Husrækken. De første Træer vil kunne udfolde deres Kroner frit, medens de sidste, af Hensyn til Beboerne i Husene, maa beskæres og stynes, hvorved de ofte faar en Form, der kun daarligt harmonerer med Træets naturlige Vækst og Udvikling.

Plantning af Træer paa Nørrebros Runddel vil derhos ogsaa paa naturlig Maade fremhæve den fornylig paa Runddelen indførte Rundkørsel.

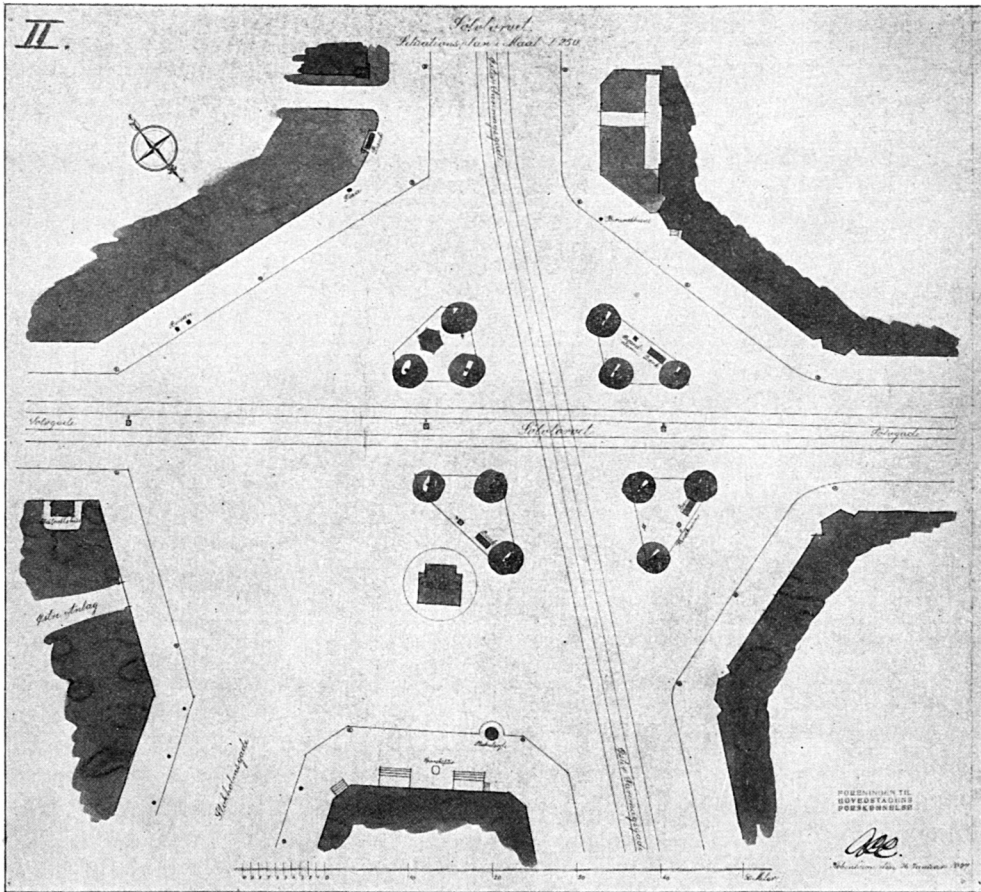
Bestyrelsen har derfor udarbejdet det her gengivne Forslag og indsendt det til Magistraten, der ved Skrivelse af 10. Marts har meddelt, at Spørgsmaalet vil blive gjort til Genstand for Overvejelse, naar Omlægningen af Runddelen kan optages paa Budgettet.

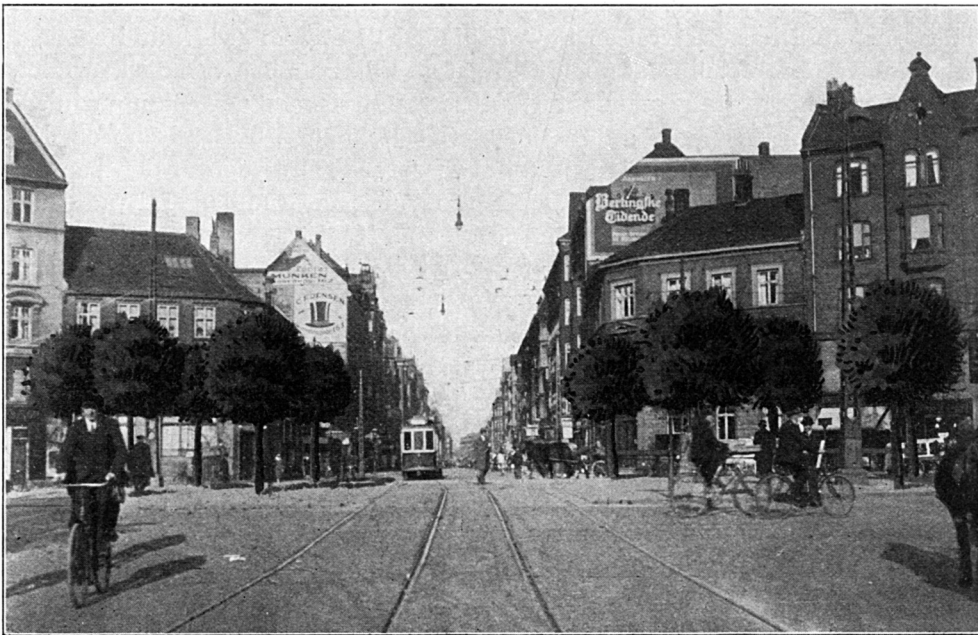
Forslag til Beplantning af Nørrebros Runddel.

Nørrebros Runddel, som den nu ser ud.

Plan over Solvortorvet.

Nørrebro Runddel, som den kan komme til at se ud.

Fra Ryvangskvarteret.

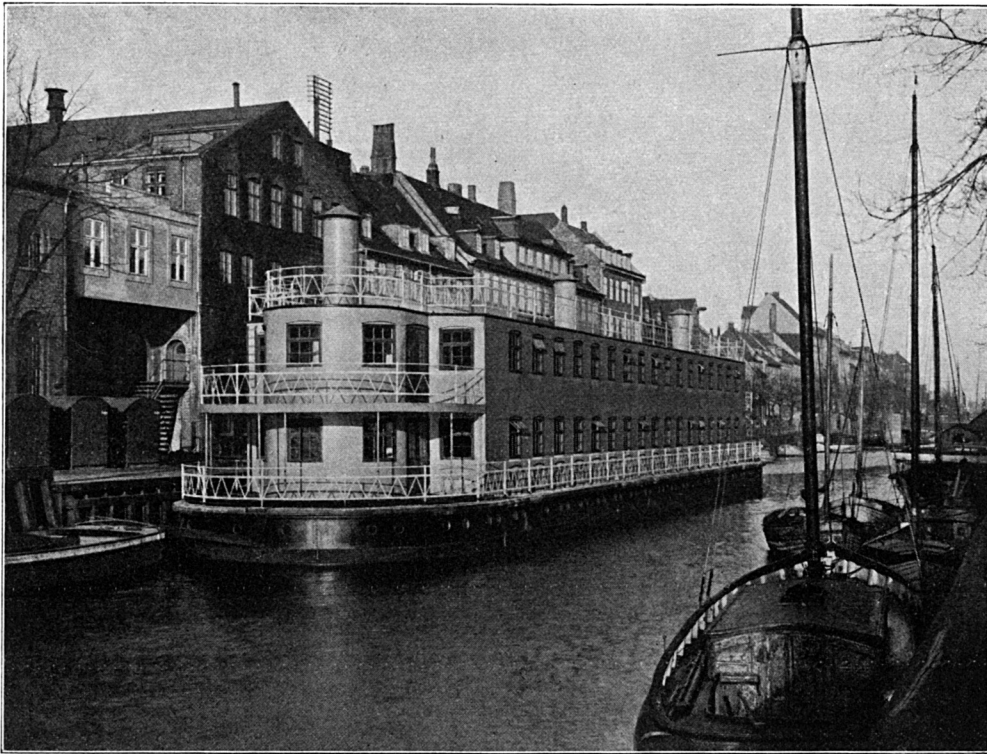
GAVL-REKLAMERING

FORENINGEN har gentagne Gange — senest i Forskønnelsen 1926, Side 63 — som sin Anskuelse fremhævet, at ligesaa klart det er, at man i en Storby ikke kommer udenom Reklameringen paa Gavle, lige saa afgjort burde det være, at Reklameringen i Almindelighed kun bør finde Sted paa Gavle af midlertidig Karakter, d. v. s. paa Gavle, der vender mod ubebygget Grund, og som indenfor en overskuelig Tid vil kunne ventes dækket af en Bygning.

Dette Synspunkt har Bestyrelsen havt Lejlighed til at gøre gældende i en Sag, der ifjor rejstes paa Foranledning af nogle Ejere af de Villagrunde i Ryvangskvarteret, der ligger nærmest de paa Strandvejen opførte Huse, paa hvis mod de vedkommende Villagrunde vendende Gavle der var anbragt forskellige Reklamer. Bestyrelsen fremskaffede en Udskrift af Byrettens Tillysingsprotokol vedrørende Ordlyden af den paa de vedkommende Strandvejshuse tinglæste Deklaration, og paa Grundlag af, hvad der fremgik af den paagældende Deklaration, henledede man Magistratens Opmærksomhed paa Sagen, idet man henstillede, at Magistraten, der i sin Tid har approberet den paagældende Ejendoms Façader, gennem Bygningsinspektørerne lod føre Tilsyn med, at denne Ejendom og andre Ejendomme, hvor lignende Forhold gør sig gældende — de saakaldte »røde Grunde« —, ogsaa *efter* at Bygningerne var taget i Brug, holdtes i den Stand, der har været Forudsætningen for Approbationen. Det foreliggende Eksempel viste nemlig, at saavel Gadefaçaderne som Gavlene bagefter udnyttes paa en Maade, der lidet stemmer med den Hensigt, der har motiveret Forskriften om Approbationens Nødvendighed.

Denne Henstilling har Magistraten for saa vidt taget til Følge, som den har tilkendegivet vedkommende Ejere, at den paaklagede Reklamering ikke vil blive tilladt. Reklamerne er nu overmalede.

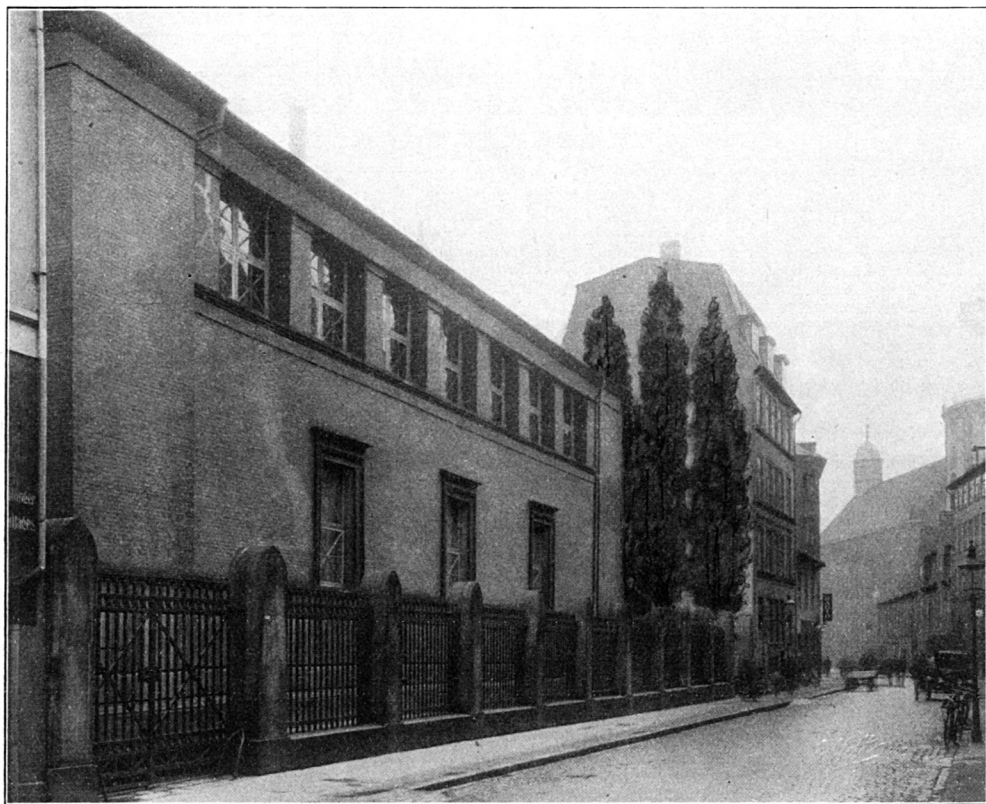
DET FLYDENDE MARKETENDERI I CHRISTIANSHAVNS KANAL

SOM nævnt i Referatet af Generalforsamlingen blev der fra Arkitekt N. ROSENKJÆR rettet en Henvendelse til Bestyrelsen om en Udtalelse i Anledning af det af ham projekterede Marketenteri, der skulde lægges i Christianshavns Kanal udfor Burmeister & Wains Maskinværksteder i Overgaden n. Vandet, et Forslag som Bestyrelsen har givet sin Tilslutning, idet den udtalte, at der efter dens Skøn ikke udfra kunstneriske eller æstetiske Synspunkter kunde rejses Indvendinger mod Planen.

Vi bringer ovenfor et Billede af det flydende Marketenteri, saaledes som dette tager sig ud paa Plads, og det vil vist af alle kunne indrømmes, at det tager sig fortræffeligt ud i en Grad, der endogsaa har overgaaet Forventningerne. Arkitekten har lykkelig undgaaet at give Marketenderiet en Form, der direkte minder om et Skib. Det ligner snarere en prambygget Flodbaad, og Overbygningens rolige Linjer virker behageligt paa Øjet, ligegyldigt fra hvilket Punkt man betragter dem.

Det er fra forskellige Sider blevet gjort gældende, at Anbringelsen af dette Marketenteri netop paa dette Sted var et Udtryk for intet mindre end Vandalisme. Vi tror dog, at denne Opfattelse længst er bortvejret, og at man er kommen paa det Rene med, at den Opgave, som en moderne Tid her har givet en Bygningskunstner at løse, ogsaa er løst paa en forsvarlig og med Omgivelserne naturlig afstemt Maade.

Synagogen set mod Landemærket.

SYNAGOGEN

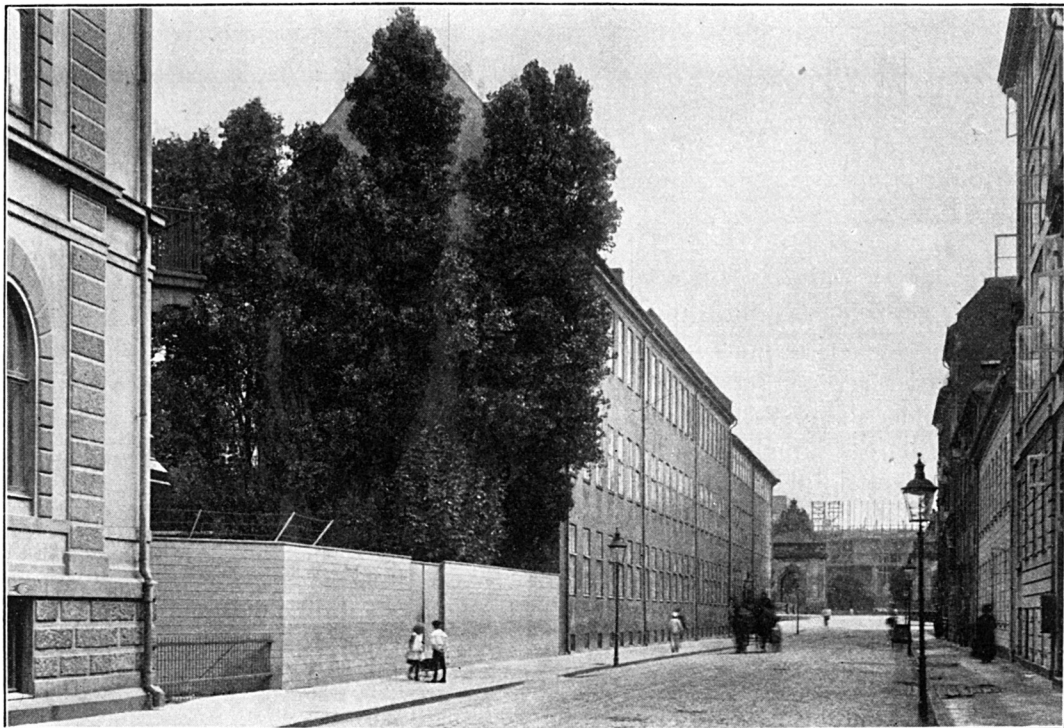
DEN i arkitektonisk Henseende saa karakteristiske og smukke Synagogebygning i Krystalgade lider under den skæmmende Virkning af de tilstødende Gavle, hvis Bemaling med uroligt virkende Reklamer fremkalder en ubehagelig Virkning i Gadebilledet samtidig med, at Gavlene danner en lidet værdig Indramning af Synagogen.

For at bidrage vort til, at Synagogens Arkitektur kunde komme til at fremtræde paa en med Bygningens Karakter overensstemmende Maade, har Bestyrelsen foreslaaet Det mosaiske Troessamfund ved Foden af hver af de paagældende Gavle at lade plante 3 Popler, der i Løbet af 10—15 Aar ganske vilde kunne dække Gavlene.

Repræsentanterne for Det mosaiske Troessamfund har udtalt stor Sympati for Forningens Forslag, men har ønsket at vente nogen Tid, inden der tages endelig Bestemmelse om Sagens Gennemførelse.

Naar vi vælger at bringe de hosstaaende Gengivelser af Synagoge-Bygningen, saaledes som denne vilde kunne komme til at tage sig ud, naar Poplerne ved Nabogavlne var voksede i Vejret, er det, fordi Forslaget med faa Ændringer vil kunne bringes til Udførelse mange andre Steder i København end i Krystalgade. Vi bringer endvidere et Billede af Nationalmuseets Bygning i Ny Vestergade, hvor man vil se Gavlen mod den ubebyggede Grund dækket af Popler, der virker ganske fortræffeligt i Gadebilledet.

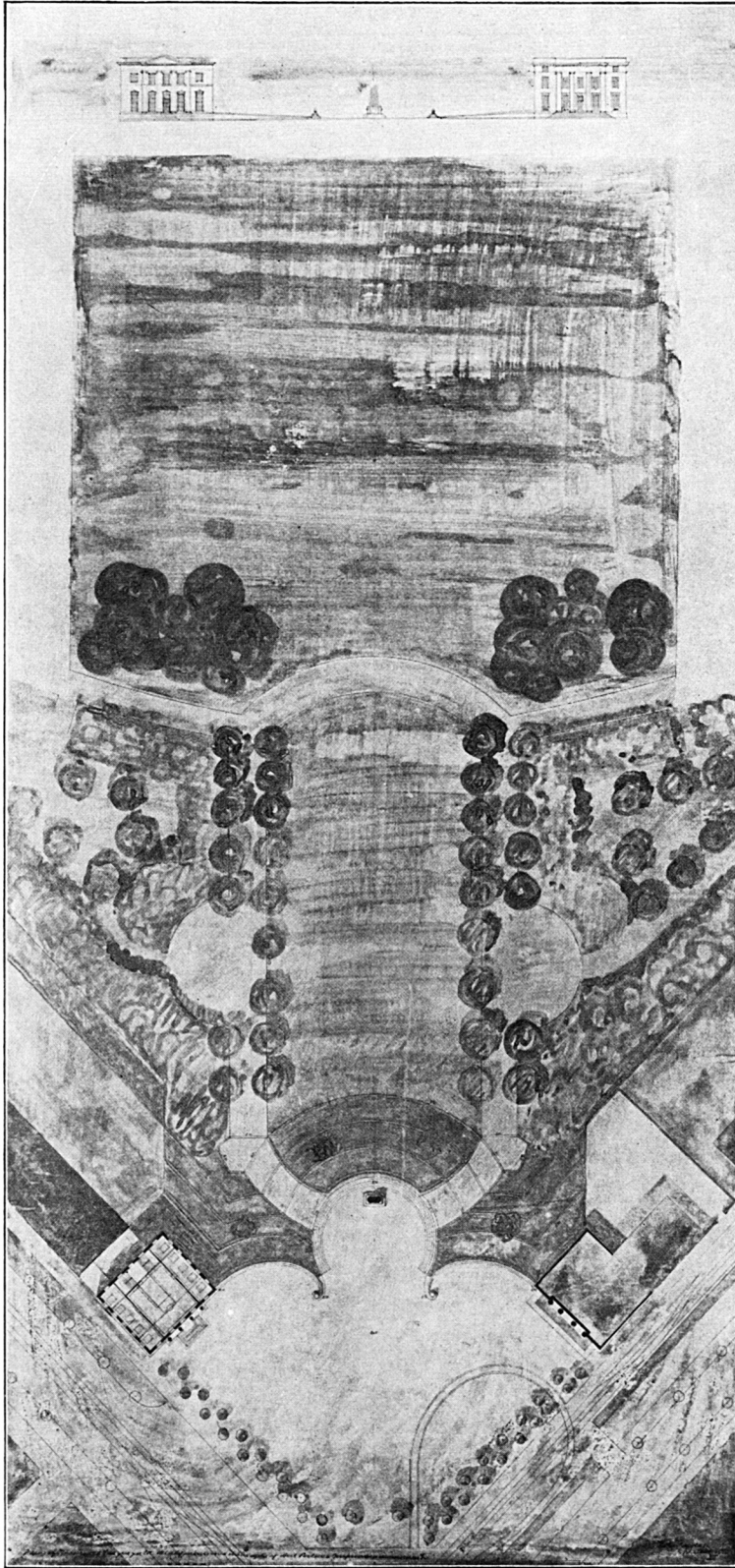
Øverst: Synagogen set mod Nørregade. Nederst: Nationalmuseets Gavl mod Ny Vestergade.

»SKILTEKRIG I BREDGADE«

I et Dagblad bragtes fornylig under denne Overskrift en Meddelelse om, at Opsætningen af det gengivne Skilt havde givet Anledning til, at der fra forskellig Side var blevet gjort Indsigelse mod dets Anbringelse. »Krigen« havde bl. a. givet sig Udslag i, at Skiltets Ejer havde modtaget anonyme Truselsbreve om at fjerne det. Fornylig meddeltes endvidere, at forskellige Beboere i Kvarteret omkring Marmorkirken havde sendt en Adresse til Forskønnelsesforeningen for at faa Skiltet fjernet. Hvorvidt denne Adresse endnu cirkulerer, skal være usagt. Vi har ialtfald ikke set noget til den, og skulde den komme, er Bestyrelsens Stilling den, at den ikke alene ikke vil kunne være enig med dem, der udtaler sig imod Skiltet, men tværtimod finder, at Skiltet er til Pryd i Gadebilledet. Skiltet er tegnet af Arkitekt HOLGER JACOBSEN, der har hentet sit Motiv fra gamle Skilte af tilsvarende Art, som tidligere har været almindeligt anvendt overalt i Byen. Der vil efter Bestyrelsens Anskuelse ikke kunne rejses objektivt begrundet Modstand mod Skiltets Anbringelse, og vi maa for vort Vedkommende endogsaa hævde, at det kan tjene som et udmærket Forbillede for lignende Skiltning.

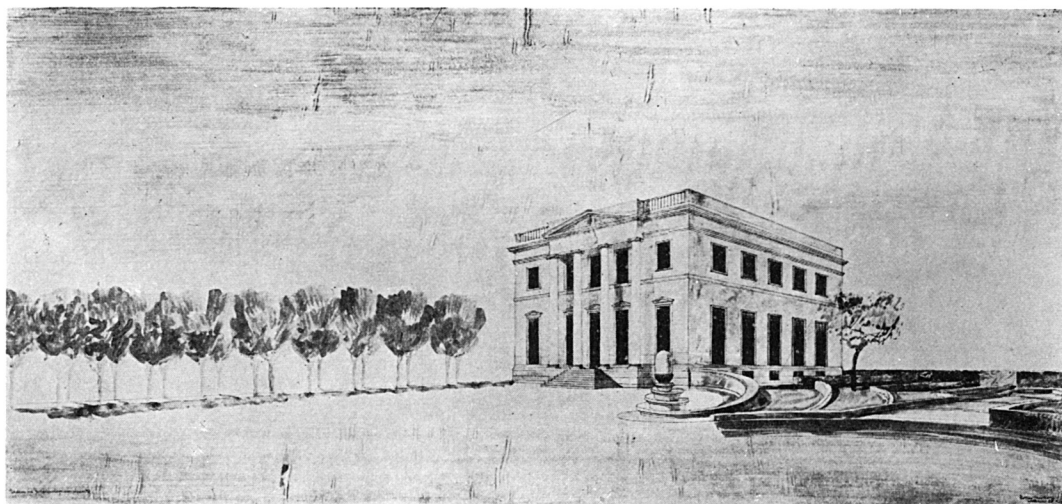

Arkitekt HOLGER JACOBSEN:
Situationsplan af Pladsen foran Genforeningsmonumentet.

Arkitekt HOLGER JACOBSENS Sokkel til Genforeningsmonumentet.
Figurerne (»Moder og Barn«) udføres af Billedhugger AXEL POVLSSEN.

Pladsen ved Genforeningsmonumentet set mod den nye Bygning.
Arkitekt HOLGER JACOBSEN.

GENFORENINGS-MONUMENTET

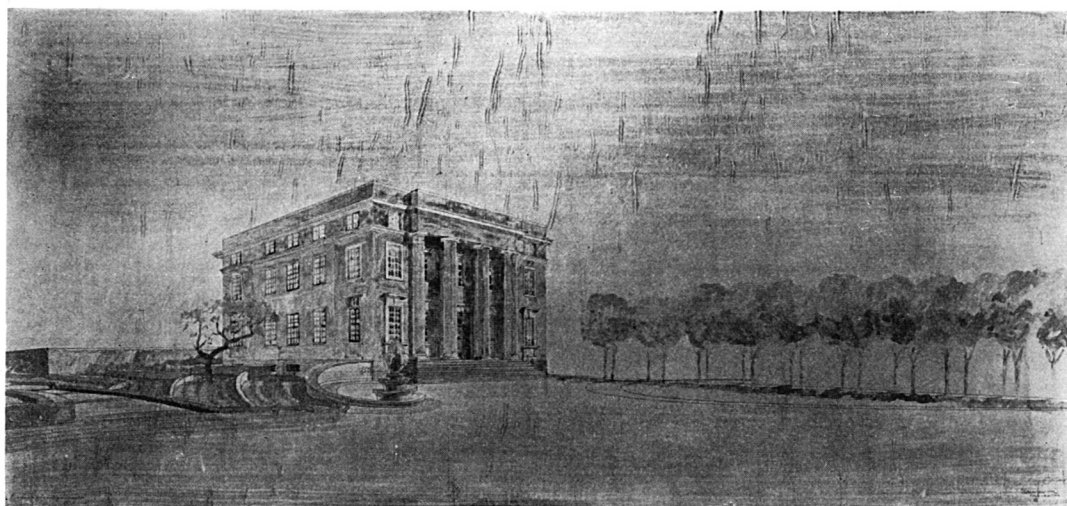
MONUMENTET placeres i Aksen og efter Halveringslinien mellem Blegdamsvej og Øster Allé. Stedet for Monumentets Anbringelse er i en Bue, hvis Tangentlinier er Posthusets Façade ved Øster Allé og en paatænkt ny Bygning ved Blegdamsvejen. Monumentets Højde er valgt saaledes, at Figurens hele Silhuet tegner sig frit op mod Luften ved Beskuerens Indtræden paa Pladsen fra Hjørnet mellem Blegdamsvejen og Øster Allé. Figurens Højde er 5 Meter (hvilket er samme Højde som David foran Kunstmuseet i Sølvgade), Sokkelhøjden er ca. 2,70 Meter regnet fra Jordoverflade til hvor Figuren begynder.

Før Monumentets Anbringelse vil der blive foretaget visse Ændringer af Pladsen om Monumentet, saa at de givne Forhold, saaledes som de nu er til Stede, ved en arkitektonisk Sammenknytning med Monumentet er med til at skabe den Helhed og Ro, som et saa betydningsfuldt nationalt Monument som Mindesmærket for Genforeningen kan gøre Fordring paa.

Der opføres en Bygning som Pendant til det nuværende Posthus, herved bortskaffes den Uro, der nu er til Stede til venstre for Pladsen; dernæst sambindes disse to Bygninger med en arkitektonisk udformet lav Mur, der muliggør det vide Udsyn ind til Parken og Monumentet.

Terrainet, hvor Monumentet anbringes, hæves fra Kote 8,10 til Kote 8,70; herved opnaas, at Monumentets Sokkelunderside vil komme til at ligge i Niveau med Pladsens Niveau ud for Midten mellem de to Bygninger. Overgangen fra det hævede Terrain ned til Græsniveauet foretages i lave Terrassespring indrammet med lave Hække, hvis Krumninger alle følger Pladsformen som koncentriske Cirkler. Disse koncentriske Cirkler forbinder sig gennem Kantsten i Gangene over til Skæringen med Hæklinierne bag de stigende, krumme Mure ind til de flankerende Huse. Paa denne Maade opnaas det at sammenbinde Bygningerne arkitektonisk til Støtte for Monumentet.

Kommer man gaaende fra Fælledparken ud mod Trianglen, ses det, at Monumentet, saaledes som Beplantningen nu er foretaget, savner en Forgrund, der kan aflukke det fra de urolige Omgivelser af Husrækkerne.

Pladsen foran Genforeningsmonumentet set mod Post- og Telegrafbygningen.
(Bygningen af kgl. Bygningsinspektør THORVALD JØRGENSEN.)

Helt at udelukke Uroen fra Pladsen kan ikke opnaas, men der vil dog ved Plantning af Trærækker langs de to Gadelinier skabes en rolig Forgrund for Monumentet.

Den projekterede Bygning til venstre vil, foruden at være en Del af Propylæanlægget, som Støtte for Monumentet ogsaa paa en værdig Maade danne Overgangen til den eventuelt kommende Husrække ned ad Blegdamsvejen, ligesom Posthuset danner Begyndelsen paa Husrækken ned ad Øster Allé. Men Bygningen vil i langt højere Grad præge Pladsen end Posthuset, da den vil kunne ses fra Trianglen og for den fremmede vise Vejen til Monument og Park.

Som Forholdene er nu, lider Posthuset i høj Grad af at være noget aflukket fra Hjørneindgangen, idet der er anlagt en halvcirkelformet, beplantet Plads, der halvt dækker for Husets Portal, ligesom Gadekrumningen uden om Beplantningen gør det vanskeligt at naa dertil. Forslaget gaar ud paa at frigøre Bygningen saaledes, at man straks ved Indtrædelsen faar et klart Overblik over Huset og kan vandre direkte og lige mod dets Portal. Det samme maa gøre sig gældende for den nye Bygning.

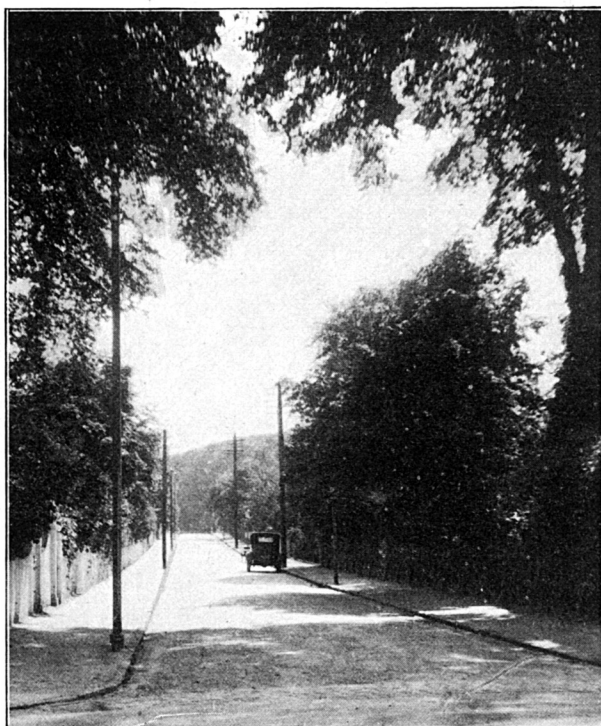
Placeringen af Monumentet er valgt noget tilbage paa den cirkelformede Plads af Hensyn til Gruppens stærkt frontale Komposition, der nødvendiggør, at Beskueren hovedsagelig har Figuren forfra og fra Siden. Som Baggrund for Monumentet plantes en 0,60 m høj bred Hæk, der i en Runding følger Pladsens Form og ved de to Sideveje drejer fra og nu følger Vejens Retning, samtidig med at Højden af Hækken aftager.

Set fra Fælledparken vil de stigende Hæklinier langs Vejene op til Monumentet og de krumme, stigende Hæklinier bag de krumme og stigende Mure, der begrænser Pladsen, føles som en stærk arkitektonisk Understregning af Terrænets Form.

Sokkelen hviler paa to høje Trin, hvis For- og Bagside krummer noget; herpaa hviler Fodstykket, hvis Ender er halvcirkelformede og danner Overgangen til Figurens Runding. Over Fodstykket er indskudt en Gesimsdel, hvis Planform følger det øverste af Formen paa de to Trin, og det hele krones af en høj Attika i samme Planform som Fodstykket.

HOLGER JACOBSEN.

Christiansvej i Hellerup.
Ældre, virkelig Villavej uden Vejtræer.

TRÆER PAA VILLAVEJE

MAASKE er det ikke helt forkert at anse Træer og anden Plantevækst for det vigtigste Forskønnelseselement i en By. Byens Træer er ren og skær Pynt, men noget finere end Ordet udtrykker; intet andet forlener en By med Fest og Skønhed paa en saa selvfølgelig og naturlig Maade. Træernes Forskønnelse er mere effektiv og mere afvekslende end noget andet, de giver ikke alene et behageligt Indtryk, de hjælper til at holde Byboens Sind sundt.

Derfor er det saa glædeligt at konstatere den stærke Vækst, der er i Kærligheden til Byens Træer, blot der samtidig med Kærligheden udvikledes en for Sagen nødvendig Forstaaelse. Hvor ønskelige, ja nødvendige Træer i Byen end er, de maa dog blive underordnede i Forhold til andet, og forstaas dette ikke, er der al Grund til at frygte en Reaktion mod Træer i det hele taget, som et Modtræk mod den Opinion, der altid er for Træer.

I den senere Tid har der, som saa ofte før, været en Del Bevægelse om Vejtræer i særlige Tilfælde. Og det har atter vist sig, at de, der optræder som Træernes Riddere, anvender en lidenskabelig, rent følelsesbestemt Argumentation, der i Virkeligheden tjener Sagen slet. Men det er ganske vist lettere altid at holde paa Træer, end at veje Grunde for og imod i hvert Tilfælde.

Der kunde skrives tykke Bøger om Træer i Byer, og der er ogsaa skrevet meget derom, en kort Artikel staar i et meningsløst Forhold til Emnet, selv om den kun skal omhandle Træer paa Villaveje. Spørgsmaalet er i et Haveboligkvarter mindre kompliceret end i egentlige Bykvarterer. Det er af en anden og mindre betydningsfuld Art, idet Træer paa Villaveje ikke er det eneste eller blot det vigtigste grønne. Det skulde synes

Femte Junis Plads paa Frederiksberg. Havernes Træer behersker Vejbilledet.

selvfølgelig, at dette erindres i enhver Diskussion om Træer eller ikke Træer paa Villaveje.

Fagfolk — Mennesker, der arbejder med og nøje overvejer den Slags Ting — vil nok i de fleste Tilfælde anse Træplantning paa Villaveje for uheldig. I første Række af skønhedsmæssige Grunde, fordi Træerne saa godt som aldrig faar Lov at udvikle sig naturligt og frit, saaledes at en Vejs Træer danner en virkelig Allé. Af mangfoldige Hensyn maa de beskæres, der bliver Huller i Rækkerne, fordi nogle maa fjernes ved Indkørsler og fordi andre dør. Alle disse Ting er fremført mange Gange, ogsaa her i Tidsskriftet. Det kan der ikke siges noget nyt om, det er kun betydningsfuldt atter og atter at pege paa disse Kendsgerninger.

Men naar nu Beboerne nærer en saa levende og glædelig Interesse for, at deres Vej skal være skøn, saa kunde de med en Smule Omtanke opnaa langt mere. Er der almindelig Enighed om, at Vejen bør være træbeplantet, fordi man værdsætter den Skønhedsvirkning, dette giver, saa burde Sagen heller ikke forkludres ved, at Træer af Arter, der opnaar en anselig Størrelse, holdes nede ved en uskøn Beskæring. Enten maa Beboerne tage den Gêne, som store Træer volder, eller ogsaa bør der plantes Træer, som ikke bliver store. Selvfølgelig kan stærktvoksende Træer beskæres kønt, som Stammehække eller i anden bunden Form, men det er dyrt. Naar Træerne skal holdes smaa, maa det forekomme mere tiltalende at plante Arter, der ikke bliver store. Først og fremmest Tjørne, som med stort Held er anvendt flere Steder her i Byen, almindelig Røn, Guldregn og flere lignende. Et Træ som Robinien (uægte Akacie) bliver vel ret stort, men skygger ikke synderligt, fordi det har en aaben, lys Krone, og desuden sprin-

Øregaards Allé i Hellerup. En anselig gammel Lindeallé med ny Bebyggelse.

ger det sent ud. Birk vilde være storartede, hvad Størrelse, Lethed og hele Udseende angaar, men maa af andre Grunde karakteriseres som lidet egnet til Rækkeplantning paa Veje, trives heller ikke godt paa tung, kold Lerjord.

En Sag for sig er Anvendelse af Frugttræer, der jo ogsaa har en moderat Vækst. Her er et Omraade, hvor Fagfolk er meget uenige, men de fleste fraraader dog Frugttræer til dette Brug. Rent bortset fra de mange Vanskeligheder ved at sikre Frugten Fred til fuld Modning og Træerne Beskyttelse mod Ødelæggelse ved haardhændet Plukning, saa maa det erindres, at Frugttræer kræver en særlig god Kultur, for i det hele taget at udvikle sig godt, og en saadan er det baade vanskeligt og dyrt at gennemføre paa Veje.

Paa Frederiksberg, i Gentofte, Odense og velsagtens flere andre Steder er der en Del Veje tilplantede med Frugttræer. Men Resultatet er ikke synderlig godt, visse Kirsebær-alleer er vel meget smukke i Blomstringstiden, men Tjørne vilde være ligesaa smukke og dertil sunde og frodige. For det er Kirsebærtræerne ikke, naar man ser nøjere til. De lider, i forstærket Grad, af de samme Sygdomme som i Haverne, de trives jo i det Hele taget daarligt omkring København. Æbler er jo ogsaa sjældent vellykkede, Pærer vokser utvivlsomt bedst.

Denne, for Resten saa forstaaelige, Interesse for frugtbærende Vejplantninger er meget gammel og har afstedkommet mange Forsøg, der dog aldrig har givet tilfredsstillende Resultater, maaske med Undtagelse af en Plantning ved Kærehave ved Ringsted, hvor særlige Forhold gør sig gældende. Forholdene i Danmark er nu engang anderledes end i Mellemeuropa, hvorfra Rejsende har faaet saa mange uforglemmelige Indtryk af Frugttræer ved Veje og i Markskel.

Imidlertid, vejes alle Grunde for og imod, vil Resultatet i de fleste Tilfælde blive, at de Penge, der ofres til Træer paa Villaveje, er givet daarligt ud. Vejene bliver fuldt saa kønne, om Havernes Træer og Buske bestemmer Billedet. Det bliver et andet Billede, et andet Indtryk, men ikke af mindre Værdi, især ikke dersom Vejens Bebyggelse er smuk og gør sin Virkning. Forresten maa det forundre, at Publikum, der dog ellers saa godt som altid foretrækker uregelmæssig og malerisk Anvendelse af Træer, ikke værdsætter saadanne Vej billeder højest.

Kunde det tænkes, at alle eller Flertallet af Beboerne ved en Vej vilde vise en vis Resignation og underordne deres Haver en bestemt Tanke i Eksteriøret mod Vejen, vilde de kunne opnaa Vej billeder af en Skønhed langt over det, der nu er Normen. Ved forstaaende Planteanvendelse opnaas Afveksling og Særpræg bedre end med noget andet.

Det er gentaget og indprentet Gang paa Gang, hvor farligt det er at ville forskønne et Hus med arkitektoniske Enkeltheder, der er uden Sammenhæng med Husets Funktion; der er desværre alt for rig Lejlighed til at faa dette indprentet gennem Øjet, men der er ogsaa god Lejlighed til at se, hvilken ædel Forskønnelse og hvilket klart Særpræg et eneste smukt Træ kan give et beskedent Hus. Hække mod Veje, Slyngplanter paa Tage, Roser op ad Mure eller andre Planteformer har været Oplevelser for os alle. Men Planteverdenens Muligheder udnyttes slet paa vore Villaveje. Der dominerer Stakitterne, det mest meningsløse Hegn for en Have, og de grimt beskaarne Vejtræer.

En Vej kunde være lys og festlig, Raftehegn med Slyngroser og Kaprifolier, lyse Træer som Birke og Robinier og Frugttræer i Haverne. Der kunde være ensartede Hække og derindenfor regel- eller uregelmæssigt fordelte store Træer, der voksede ud over Vejen. Naar Husene ligger tæt sammen og tæt mod Vejen, kan saadanne store Træer i Almindelighed plantes, uden at de gør saa stor Skade. De bør selvfølgelig have Lov at vokse ud over Fortovet, og derfor maa Ledninger anbringes i Fortovskanten. Selv om Havernes Beplantning er uensartet og tilfældig, kan den dog i Kvarterer uden Træer paa Vejene give smukke og afvekslende Vej billeder; det er dette jeg mener, der vilde forædles ved en vis Egalisering af Træer og Hegn.

Det vilde gøre en pragtfuld Virkning, om Hække voksede op til stor Højde, og det er rimeligt, at en Alléplantning, hvor Træerne stod inde i Haverne eller i Skellet mellem Have og Vej, var heldig under visse Forhold. Saaledes kunde man eksempelvis bedre tænke sig Birk danne Alleer, Virkningen kan ses ved Charlottenlundfortet. Ogsaa Fyr kunde opelskes paa den Maade, Fyrrealleer maa være vidunderlige. Træet skygger meget lidt, skader i det hele Haven mindre end andre Træer. I Udlandet er der mange Steder Villakvarterer i gammel Fyrreskov, de er af stor Skønhed.

Og endelig kan jeg ikke undertrykke et Ønske om, at Ejerne paa nogle træplantede Veje gik med til at lade Træerne vokse op. Ganske vist er det et stort Offer at nøjes med mindre Sol end den ringe Del, der i Forvejen er os beskaaret, men det maa erindres, at i den lange bladløse Tid skygger Træer ikke saa meget endda. Selv de Mennesker, der bor nord for Jægersborg Allé, er sikkert ikke saa kede af Alleens Skygge, at de paa nogen Maade ønsker disse majestætiske Træer bort.

Kærligheden til Træer udtrykkes smukt i Bevaring og Opelskning af saadanne Anlæg, men der er noget sygt og utiltalende i denne ofte manifesterede Interesse, der er tilfredsstillet med Træer, som mishandles med en uskøn Beskæring, der kun foretages for at holde Træerne under visse Maal.

C. TH. SØRENSEN.

Terrasse-Anlægget ved Østerbrogade.

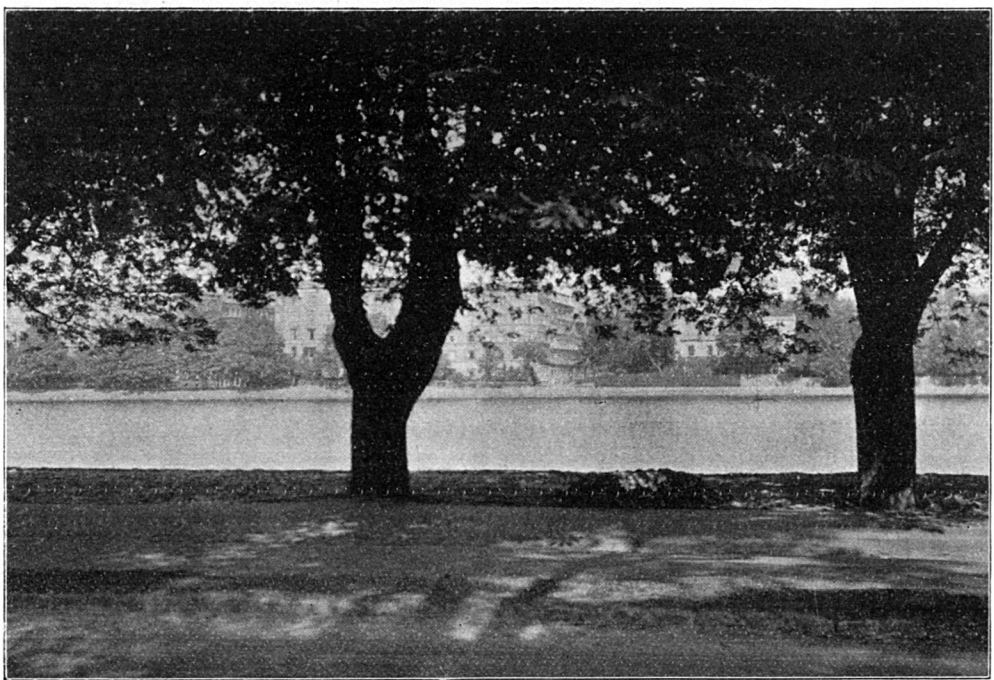
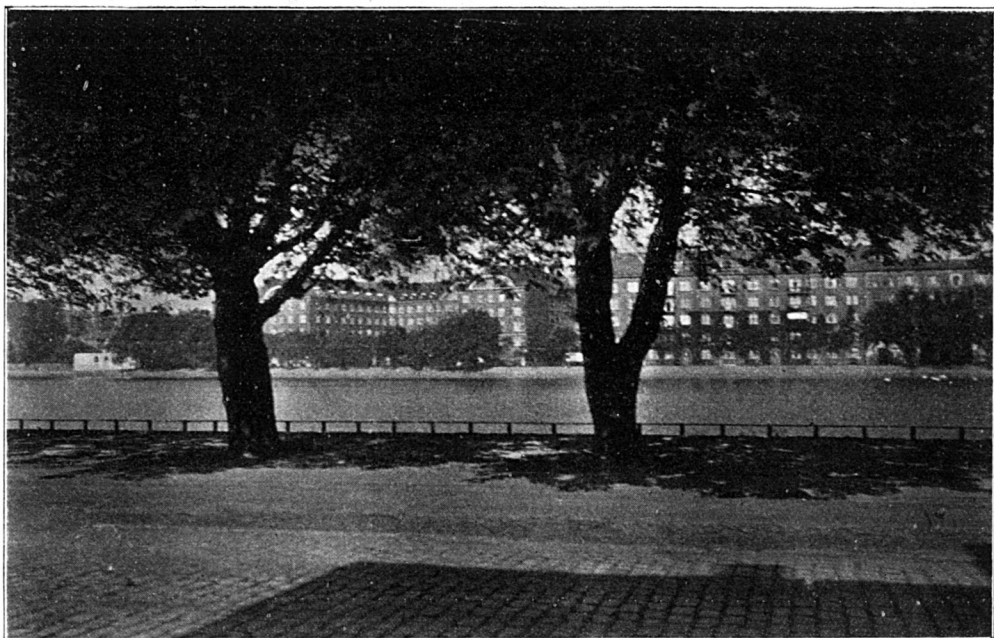
SØERNES REGULERING

DA det af Stadsarkitekten udarbejdede Forslag til Regulering af Peblinge- og Sortedamsøernes Bredder ifjor blev bekendt for Offentligheden (se bl. a. Forskønnelsen 1926, Side 41) blev det modtaget med almindelig eller maaske snarere med ualmindelig Tilslutning. Forslaget gav en udmærket Løsning paa et Problem, der gennem en Aarrække havde beskæftiget ogsaa vor Forening: Søbreddernes Regulering paa et bymæssigt, arkitektonisk Grundlag, det eneste rigtige Udgangspunkt for en Regulering, saaledes som Søerne og den disse omgivende Bebyggelse nu engang fremtræder. Det maatte jo staa enhver klart, at en Genskabelse af Fortidens Idyller med de sivomkransede Bredder var udelukket, og at en saadan Genskabelse af disse idylliske Landskabsbilleder iøvrigt vilde være en Forfalskning, der ikke var vor Tid værdig.

Stadsarkitektens Forslag maatte derfor anses for at være den eneste rigtige Løsning af den foreliggende Opgave, og Foreningens Bestyrelse kunde kun dele den almindelige Glæde over Udsigten til i Løbet af en nærmere Fremtid at se Hovedstaden beriget med et nyt og smukt Blad i dens Billedbog.

Nu er Arbejdet med at gennemføre Stadsarkitektens Forslag saavidt i Gang, at man begynder at skimte, hvorledes det vil komme til at tage sig ud, — og nu er Kritiken (den aldrig hvilende og let vakte Kritik) allerede i fuld Gang med at forringe Værdien af det udførte Arbejde, der for et enkelt Afsnits Vedkommende, Strækningen mellem Sortedamsdosseringen og Østersøgade langs Østerbrogade, betegnes som intet mindre end en Vandalisme!

Det maa dog forekomme ganske uretfærdigt at fælde en saadan Dom over et for det samlede Bybillede saa værdifuldt Arbejde som det foreliggende, ikke mindst fordi det paa nærværende Tidspunkt er vanskeligt at danne sig et objektivt begrundet Skøn over,

Udsigt fra Østersøgade over Sortedamssoen.

For Beboerne i de foran liggende Huse er Udsigten over Soen spærret, men for Fodgængerne er Udsigten ganske den samme som den, man ad Aare vil faa fra Østerbrogade.

Udsigten fra Frederiksberg Bakke.

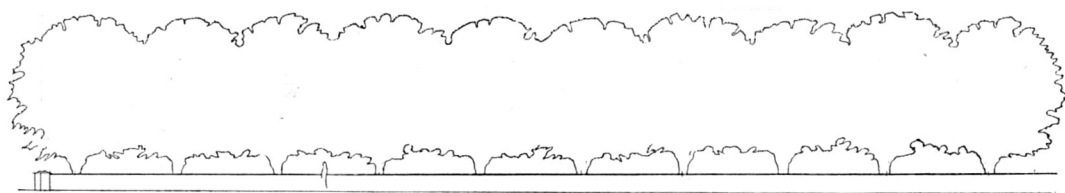
Ogsaa dette Billede viser Virkningen af store Træer som virkningsfuld Forgrund for Udsigten mod den fjærntliggende Bysilhouet.

hvorledes Ordningen vil komme til at virke, naar den er helt færdig. Hovedkritikken samler sig som nævnt om Strækningen langs Østerbrogade, hvor det, som det vil vides, er Meningen at lave en forsænket Terrasse med to Rækker Kastanjetræer og med en Bænkerække langs Muren, der danner Skellet mellem Fortovet og det forsænkede Plateau.

Man er for det første imod selve Muren, hvis Hensigt man lader, som man ikke kan forstaa. Man lader, som om man ikke kan se, at Terrassen ligger c. 2 Meter under Fortovets Niveau og derfor nødvendigvis kræver en kraftig markeret Adskillelse mellem de to Niveauer.

Man lader dernæst, som om man har glemt, at denne Mur var der tidligere, blot er den rykket nogle Meter nærmere ud mod Vandet af Hensyn til den Udvidelse, Østerbrogade paa dette Sted skulde have. Man glemmer — eller lader, som om man glemmer —, at Muren har sin byhistoriske Berettigelse ved, at den gennem mange Generationer har været et Led i Gadebilledet her. Med den Overdrivelsestrang, som man ved saadanne Lejligheder har Tilbøjelighed til at henfalde til, postulerer man, at Muren spærker for Udsigten fra Østerbrogade over Søen og dermed »ødelægger« dette Bybillede (»København« 14. Juni), og en ængstelig Medborger mener (»Politiken« 30. April), at Muren indebærer en Fare for, at Fodgængere skal blive knust ved at blive klemt op mod Stensætningen, naar løbske Automobiler forvilder sig ind paa Fortovet (tværs over Cyklestien!). Som om ikke denne Mulighed kunde tænkes ved den gamle Stensætning og iøvrigt hvilket som helst andet Sted i København! Slige Overdrivelser virker altid forfriskende.

Og saa de Træer, der er plantede paa Terrassen. »Naar disse Kroner folder sig helt ud, vil Udsigten fra Østerbrogade og fra Genbohusenes Stueetager være skjult. Det vil

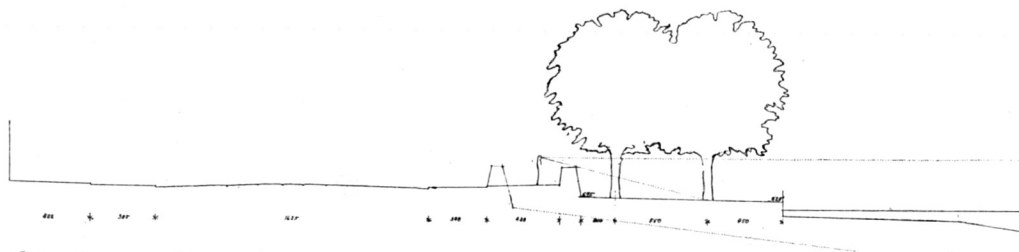
Afdeltning af Muren ved Lille Triangel

»Façadetegning« af Anlægget ved Østerbrogade set fra Fortovet langs Husrækken.
Ved * er antydet Højden af et Menneske, der gaar paa Fortovet nærmest Muren.

i Virkeligheden sige, at her er begaaet en Vandalisme« (»Politiken« 30. April). Bortset fra den urigtige Anvendelse af Ordet Vandalisme er der til denne Udtalelse formentlig ikke andet at sige, end at det naturligvis er rigtigt, at nogle relativt faa Beboere paa Østerbrogade langs Søen faar det frie Udsyn, de hidtil har haft over Søen, indskrænket; men hvilken Betydning bør der tillægges denne Kendsgerning, naar den sættes op mod den Skønhedsforøgelse — som altsaa benævnes Vandalisme! —, Gadebilledet her vil faa i Løbet af 15—20 Aar, naar Trækronerne er voksede op og virker, som det er tilsigtet. Her maa dog Hensynet til de faa (Beboerne af de paagældende Ejendomme) vige for Hensynet til de 100 Gange flere, hvem der er aabnet Adgang til fra Terrassens Bænke at kunne nyde Synet af Vandfladens skiftende Belysninger, og til de 1000 Gange flere, der daglig passerer forbi paa Fortovet, og som vil kunne glæde sig over det smukke Syn af Vandfladen ind under Kastanietræernes brede Kroner. Og endelig vil Træerne paa virkningsfuld Maade sløre den som Helhed ikke videre heldige Bebyggelse, man i Øjeblikket har Udsigt til, naar man fra Lille Triangel gaar i Retning mod Sortedamsdosseringen, eller fra denne i Retning mod Østersøgade.

Og er Synet fra Østerbrogade, saaledes som det vil blive i Fremtiden, naar Anlægget har vokset sig stort, ikke ganske det samme, som man har det og i Aaringer har haft det fra Østersøgade. Lad os anstille det Tankeeksperiment, at Beboerne i denne Gade forlangte Træerne fjernet, fordi de tog Udsigten bort. Lad os endvidere tænke os, at de fik Ønsket opfyldt. Da vilde Betegnelsen Vandalisme være paa sin Plads.

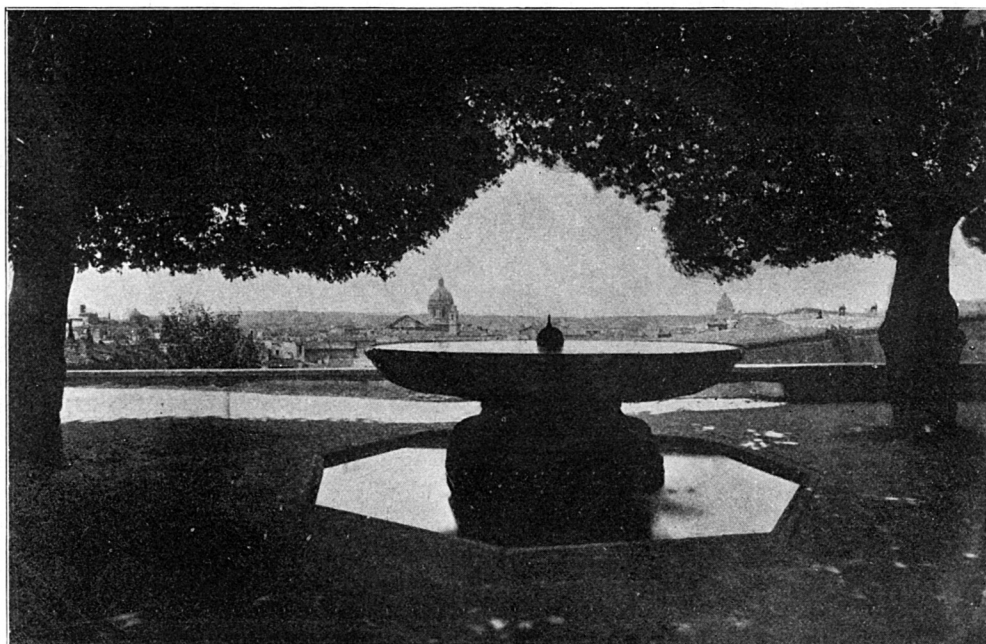
Det anføres endvidere (»Politiken« 30. April), at Muren set nede fra Anlægget virker »brutalt og hensigtsløs«. Atter en Overdrivelse, idet man dømmer paa Grundlag af den nuværende ufærdige Tingenes Tilstand. Muren vil til sin Tid, naar den mod Søen vendende Side bliver beplantet med Slynplanter, i nogen Grad komme til at fremtræde

Profil af Østerbrogade ved Lille Triangel

Profiltegning af Anlægget ved Østerbrogade.

Tilvenstre for de to Trærækker er vist den nye Mur og tilvenstre for denne Pladsen for den gamle Mur med Søbundens Beliggenhed i Forhold til denne. Mellem de to Mure er vist Højden af et Menneske og Vinklen for Synsfeltet ind under Trækronerne.

Udsigten fra Monte Pincio over Rom.
(Sammenlign Billedet Side 39).

som Muren mod Sølvgade set inde fra Rosenborg Have, og hvad »Hensigtsløsheden« angaar, vil det — som før bemærket — formentlig være tilstrækkeligt at henvise til, at der paa Grund af Niveauforskellen her nødvendigvis maa være en Adskillelse. Man kunde naturligvis have opført f. Eks. en Balustrade i Stedet for at genopføre den gamle Stensætning. Man har efter vor Formening med fuld Ret valgt den sidste, fordi den, som ovenfor paavist, nu engang hører med til det tilvante Gadebillede paa dette Sted.

Terrasseanlægget ved Østerbrogade maa i sin nuværende Skikkelse ses under samme Synsvinkel, som naar man ser paa en nyanlagt Have. Vi indrømmer villigt, at i de første Par Aar er Synet ikke opmuntrende (jfr. de nyplantede Træer i Frederiksberg Allé), men saadanne Anlæg virker paa langt Sigt. Tænk paa, hvorledes Fælledparken saa ud de første Aar efter dens Anlæg for ca. 20 Aar siden, eller Bibliotekshaven paa Slotsholmen. Lidt ældre Københavnerne vil sikkert kunne tilbagekalde sig i Erindringen, hvorledes Ørstedsparken, Botanisk Have og Langelinje-Anlægget saa ud i den første Tid. Her som ved Terrasseanlægget ved Østerbrogade maa der regnes med, at disse Foretagender alle har Fragt ind i Fremtiden. Man kan nu engang ikke plante store udvoksede Træer; Træerne langs Østersøgade og paa Frederiksberg Bakke har ogsaa engang været smaa. Men som den levende Natur har gjort sin Kraft gældende dér, skal den ogsaa nok gøre det ved Træerne paa Østerbrogade. Det gælder blot om at vise en Smule Taalmodighed.

TRÆMASTERNE PAA VESTERBROGADE FORSVINDER

PAA Vesterbrogade ved Hovedbanegaarden har der været anbragt nogle Lysmaster af Træ, der tog sig overmaade lidet flatterende ud her. Foreningens Bestyrelse har for adskillige Aar siden henstillet til Københavns Belysningsvæsen at ombytte disse Træmaster med Lysmaster svarende til de øvrige. I disse Dage bliver Ønsket til Virkelighed, idet Trægalgerne bliver erstattet med Master af Jern.

Paa Hjørnet af Vesterbrogade og Bernstorffsgade rejstes for et Aar siden en Jernmast af samme Højde som Lysmasterne med Angivelsen »Banen«, der tændes som Signal til, at forbi kørende, ledige Automobiler skal køre til Hovedbanegaarden. Det vilde være ønskeligt, om dette Signal kunde anbringes paa den umiddelbart ved Siden af anbragte Lysmast, da det maa synes unødvendigt at have to Master, naar én er tilstrækkelig.

SKÆMMENDE REKLAMERING FOR ET BIOGRAFTEATER

BESTYRELSENS Opmærksomhed er blevet henledt paa, at der tværs over Loggiaen paa den nyopførte Bygning ved Stadion var spændt et Lærredsskilt som Reklame for det i Bygningen installerede Biografteater. Da Bestyrelsen maatte finde, at denne Reklameringsmaade var lidet hensynsfuld mod Bygningens Arkitektur, rettedes der Henvendelse til Københavns Magistrat, der har Censurret med Hensyn til den paa-gældende Bygnings Ydre. Det omhandlede Skilt er nu nedtaget, og efter hvad man har bragt i Erfaring, har Bygningens Ejer, Københavns Idrætspark, truffet Foranstaltning til, at denne Reklameringsmaade i Fremtiden ikke vil blive anvendt paa Bygningen.

(Se Billederne paa næste Side).

Biografteatret ved Stadion, Østerbrogade.

ET KOMMUNALT OPHOLDSRUM PAA FISKETORVET

Vi bragte i Forskønnelsen 1926, Side 40, et Billede af nogle Redskabsskure paa Enveloppevej, hvilke Skure i høj Grad skæmmede den smukke Udsigt over Voldgraven mod Christianshavns Vold. Paa en Henvendelse fra Foreningens Bestyrelse svarede Magistraten, at der vilde blive truffet Foranstaltning til Skurenes Fjernelse, og at der, dersom dette skulde vise sig at være ugørlig, vilde blive opført en Bygning, passende til Stedet og Omgivelserne, til Erstatning for de paagældende Skure.

De nævnte Skure ligger endnu urørte, men efter at Magistraten nylig med saa lykkelig Haand har fuldført Istandsættelsen af Christianshavns Vold, der nu fremtræder som en enestaaende smuk Promenade, tør det sikkert forventes, at der vil blive truffet Foranstaltning til de nævnte, mispydende Skures Fjernelse eller Omdannelse.

At der med smaa Midler kan skabes noget smukt ud af et ganske ordinært Skur, fremgaar af ovenstaaende Billede, der viser et af Stadsarkitekt Holsøe tegnet Opholdsrum for Torveinspektøren paa Fisketorvet ved Gammelstrand.

Udsigt fra Kalvebod Bastion mod Panterens Bastion (Skydeskolen).

CHRISTIANSHAVNS VOLD

SOM det vil være Læserne bekendt, overtog Københavns Kommune i 1925 Christianshavns Vold regnet fra Artillerikasernen i Baadsmadsstræde til Havnen ved Langebro, altsaa den Strækning, der allerede i Forvejen var offentlig tilgængelig med Undtagelse af et mindre Areal, som var og stadig er forbeholdt Friluftssanatoriet.

Af denne Voldstrækning var allerede det største Stykke fra Baadsmadsstræde til Skydeskolen istandsat af Voldkomiteen, og det resterende er nu paa Kommunens Foranstaltning bragt i lignende Stand. Det er samtidig lykkedes at faa aabnet en Spasere sti langs Voldgraven ved Foden af Skydeskolens Bastion, ligesom der er blevet almindelig Adgang til Broen over Voldgraven paa dette Sted.

Alt i alt et Resultat, der er al Ære værd; men endnu henligger omkring ved Halvdelen af Fæstningsværket utilgængeligt for det store Publikum, beslaglagt af Militæret.

Som Fæstning er disse Volde og Grave opgivet for flere Aar siden, men der skal efter sigende endnu ligge en Del Krudt i et Par Bygninger derinde, og dette Forhold angives som Begrundelse for stadig at lade dette overordentlig smukke Voldparti ligge afspærret. Man skulde synes, at man let skulde kunne komme over den Vanskelighed, og man maa haabe, at »Voldens Venner« inden for Regering og Rigsdag meget snart vil gøre deres Indflydelse gældende paa dette Punkt. Ud over det at skaffe Husrum til et Kvantum Krudt vil Adgang til det resterende ikke medføre større økonomiske Ofre, da Voldene derinde, takket være Afspærringen, er vel bevaret.

Det var en hel anden Sag med det, der allerede er sat i Stand. Det var omtrent saa ødelagt, som det vel kunde blive, og kostede et stort Arbejde at sætte i Skik.

At ikke alle har været lige tilfreds med den Maade, hvorpaa Arbejdet er udført, er selvfølgelig. En saadan Sag kan ses fra saa mange forskellige Synspunkter, at fuld

Fra Stien langs Voldgraven ved Panterens Bastion.
(Skydeskolen).

Enighed paa Forhaand er udelukket, men som Helhed har Pressen stillet sig yderst velvillig, og den Kritik, der i Ny og Næ er kommen til Orde, har kun virket som en gavnlig Stimulans under Indsamlingsarbejdet.

De gamle Byers Fæstningsværker har saa godt som alle Steder maattet give efter for Byens Tryk og Udvidelsestrang; kun ganske enkelte Steder, hos os i Fredericia, ligger Volde og Grave endnu tilbage i næsten urørt Form. Enten er Voldenes Jord ganske simpelt igen blevet kørt ud i Gravene, hvorfra den i sin Tid er taget, eller ogsaa er Fæstningsanlægget skaaret i Stykker af nye Vejanlæg og omdannet til offentlige Anlæg. Det sidste var jo Tilfældet her i Hovedstaden, da Fæstningsbæltet i sidste Halvdel af forrige Aarhundrede blev Byen for snævert et Korset.

Østre Anlæg, Ørstedsparken, Botanisk Have og Observatoriets Have er formet over den Del af Voldkredsen, der lukkede den indre By mod Vest, Strækningen fra Kastellet til Langebro, og Boulevarden indenfor disse Anlæg er det andet store Gode, Byen fik til Erstatning for de gamle Volde og Vandgrave.

Der har i den sidste Menneskealder været skrevet mange bitre Ord om vore Fædres manglende Pietet, »da de rev Voldene ned«, og ingen kan benægte, at Byen mistede store Skønhedsværdier ved den Lejlighed; men havde det mon været muligt at bevare stort mere deraf, end man gjorde, uden Skade for den sunde Udvikling, der dog altid maa være Hovedsagen for et Bystyre?

Naar man den Gang valgte at udslutte Fæstningskarakteren og med betydelige Ofre omdannede Terrænet i bløde »landskabelige« Former, var dette vistnok ogsaa det rigtige, saaledes som Forholdene laa. Det var kun Stumper og Stykker, der blev tilbage, naar Boulevarden skulde anlægges og Radialgader føres igennem, og Brudstykker af et Fæstningsanlæg har ikke megen Skønhedsværdi. En enkelt Bastion og en Stump Voldgrav er ingen Værdi, flere Bastioner derimod paa Rad, hvor Voldens grønne Planer skyder sig frem i Solen for at spejle sine Trækroner i Gravenes Vand, brydes skarpt og glider tilbage i Skyggen for igen og igen at bryde frem, regelmæssigt, taktfast, konsekvent; først saa gør den særlige Fæstningskarakter sig gældende, Regelmæssigheden faar sin Forklaring, de lige Linjer løber ikke i tilfældige Retninger, men ligger bundet af et System, noget der tilfredsstiller Øje og Følelse og gør Anlægget smukt og tiltalende.

Ved Istandsættelsen af Christianshavns Vold ønskede Voldkomiteen at bevare saa meget som muligt af denne særlige Fæstningskarakter. Museumsfolk mente en Overgang, at der blev gjort for lidt for at rekonstruere de fortifikatoriske Enkeltheder, men indrømmede ved nærmere Overvejelse det rimelige i at indrette Volden til sin nuværende Bestemmelse som offentligt Anlæg med Hegn og Hække ovenfor alle Skraaninger, med en Stiene nede langs Vandet og med Trapper, hvor saadanne var nødvendige eller dog ønskelige, ligesom man indsaar det rimelige i at indrette Siddepladser paa de smukkeste Udsigtssteder og særlige Legepladser med Sandkasser og andet Tilbehør for Kvarterets mange Børn, Foranstaltninger der har adskillig mere Betydning for Almenheden end den Interesse, en korrekt Rekonstruktion vilde kunne have.

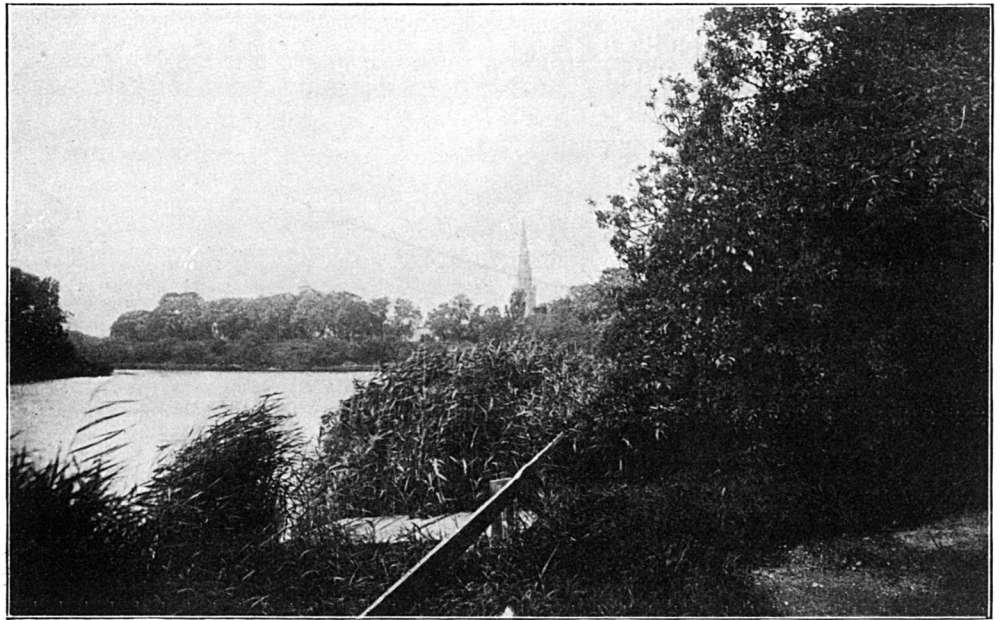
Fra anden Side er det gjort gældende, at »Idyllen« delvis er gaaet tabt ved Istandsættelsen, og dette kan vel nok til en vis Grad være rigtigt, men er vi mon ikke kommen lidt for langt ud i vort Sværmeri for det gamle i Forfald, de mosgroede Straatage over faldefærdige Hytter, Vindfælderne i Dyrehaven, der skal blive liggende og se maleriske ud, gamle upraktiske Huse i Byens Forretningskvarter o. s. v.? En Hovedstads mange Mennesker og Idyl paa offentlig tilgængelige Steder lader sig nu en Gang vanskeligt forene, og den Idyl, der er gaaet tabt paa Christianshavns Vold, var langt fra ublandet af det Gode. Paa Steder, hvor mange Mennesker daglig skal færdes, maa der først og fremmest være Orden, og saa maa man lade sig nøje med den Skønhedsglæde, der kan forenes med ordnede Forhold.

For Anlæggets Skyld maa det haabes, at Planerne om Vejforbindelser mellem Christianshavn og Islands Brygge Kvarteret ikke kommer til Udførelse, men hvis det af byplanmæssige Grunde ikke kan undgaaes, bliver der forhaabentlig bygget en Viadukt i Lighed med den nye Danmarksport i Fredericia Vold, saaledes at de Spaserende ikke bliver tvunget ned paa Gaden for at klatre op igen paa den anden Side. Den Deling af Voldgraven ved en lang og uforholdsmæssig bred Bro eller Dæmning, som en Vejforbindelse maa medføre, vil ogsaa være en væsentlig Forringelse af Anlægget og burde helst undgaaes. I hvert Fald maa dog en Bro foretrækkes for en Dæmning.

Der er Planer oppe om en Forlæggelse af Friluftssanatoriet til det nedlagte Kastrop-

Fra den endnu afspærrede Del af Volden.
Udsigt mod Baadsmændsstrædes Kasernes Ridebane.

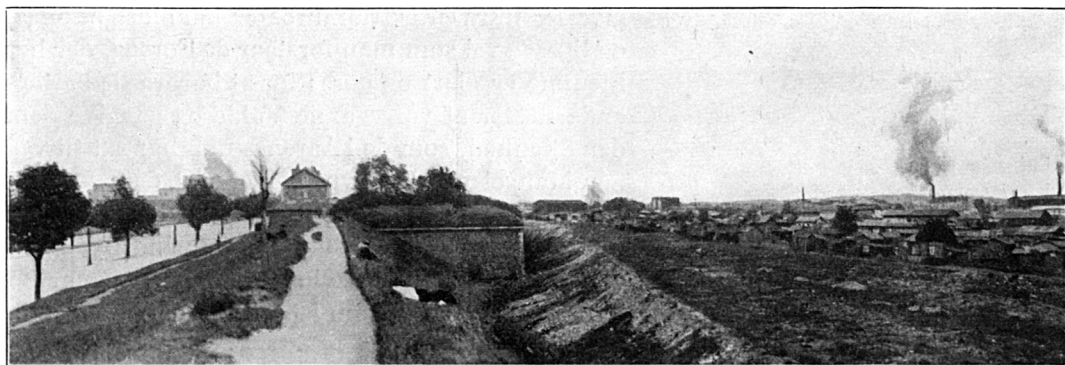

Fra den endnu afspærrede Del af Volden.
Udsigt mod Voldgraven. I Baggrunden Enhorns Bastion.

fort, hvilket vistnok, efter at Svovlsyrefabriken har standset sin Virksomhed derude, vilde være en Vinding for de Syge, og som ganske givet vilde være en stor Vinding for Voldterrænet som offentligt Anlæg. Naar der saa en Gang om ikke altfor længe bliver aabnet en Strandvej langs Amagers Østkyst, hvordan det saa gaar eller ikke gaar med en Havn paa dette Sted, og naar samtidig Voldterrænet Nord for Baadsmadsstræde bliver anlagt med brede Spaserestier, har Københavnerne faaet en enestaaende smuk og interessant Spaserevej fra Langebro langs Fæstningsgraven uden om hele Christianshavn, Arsenaløen og Orlogsværftets Arealer og videre langs Amagers flade Strand, og hvis endelig Skydeskolen en Gang kunde blive flyttet andet Steds hen, vilde Spasere- turen tillige kunne gennemføres oppe paa Voldkronen, et Endemaal som »Voldens Venner« ikke maa tabe af Syne.

E. ERSTAD-JØRGENSEN.

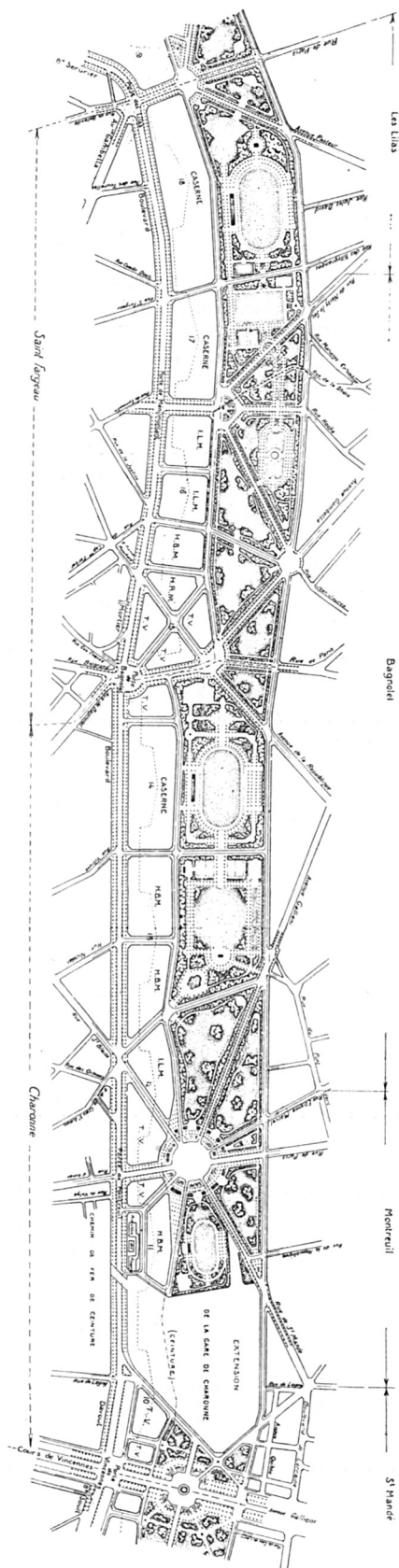
Udsigt over Voldterrænet ved Porte de Vincennes.

LIDT OM PARIS' VOLDE, DERES NEDRIVNING, OG HVAD DER KOMMER I STEDET

SOM bekendt er Frankrigs Hovedstad en befæstet By, men de Fæstningsmure, der i en samlet Længde af 34 km omgiver Byen, har forlængst udspillet deres Rolle i fortifikatorisk Henseende. De er opført i Tiden 1840—44, men allerede kort Tid efter Krigen 1870—71 var man klar over deres Utilstrækkelighed og anlagde en anden Enceinte i 3 km Afstand bestaaende af 17 fremskudte Forter og senere en tredje Enceinte med 19 Forter, tilsammen omspændende et Territorium af noget over 100 Kvadratkilometer med en Omkreds af c. 124 km. De indre Fæstningsværker nedlagdes som saadanne i 1910 ved en Lov, ved hvilken de for en Sum af c. 100 Millioner Francs overdroges til Byen Paris, dog med visse Reservationer i Retning af, at Bystyret ved Fæstningsarealets Bebyggelse skulde afsætte Plads for Opførelse af forskellige Bygninger til offentligt Brug, Skoler, Kaserne, Jernbanestationer o. l. samt til Kirkegaarde og Parker.

De parisiske »Volde« adskiller sig fra de københavnske derved, at de mere er Murværker og er ganske uden Vandgrav. Den Idyl, som de københavnske Volde rummede, og som endnu spores ved de bevarede Rester af Københavns gamle Befæstningsanlæg — Christianshavns Vold og Kastelsvolden —, kendes aldeles ikke ved de parisiske Volde. Kvartererne indenfor Volden hører for største Delen til de kedeligste og mest skønhedsforladte Partier af Paris, og Kvartererne udenfor Voldene er — om muligt — endnu forfærdeligere, bortset fra saadanne Partier i den vestlige Del, hvor Forterrænet fortsætter sig i Bois de Boulogne. Terrænet benyttes som Regel som Losseplads og til Kolonihaver, men disse rummer i ingen Henseende noget af den Skønhed, hvormed de danske Kolonihaver kan præge Landskabet, idet de almindeligvis kun bestaar af en Samling mer eller mindre faldefærdige Skure uden den Beplantning, der just giver de danske Kolonihaver det særegne Præg af Hygge. Hist og her kan man vel finde smaa Køkkenhaver, men som Hovedregel ser man kun Høsegaarde og Kaninbure. Det Billede, der staar over disse Linjer, er taget oppe paa Volden mod Øst mellem Porte de Vincennes og Porte de Montreuil. Vejen længst tilvenstre i Billedet er Boulevard Davout, og Forstaden tilhøjre hinsides »Kolonihaverne« er Montreuil. Som det ses, er Forterrænet hævet op omtrent i Højde med Voldkronen som Følge af den Mængde Affald, der i Aarenes Løb er aflæsset her.

Som allerede nævnt, og som det ogsaa vil fremgaa af Billedet, er denne Vold ganske blottet for Skønhedsværdi, og om nogen Sammenligning med de københavnske Volde kan der ikke blive Tale. Det er ikke for meget sagt, at de parisiske Volde og deres Om-

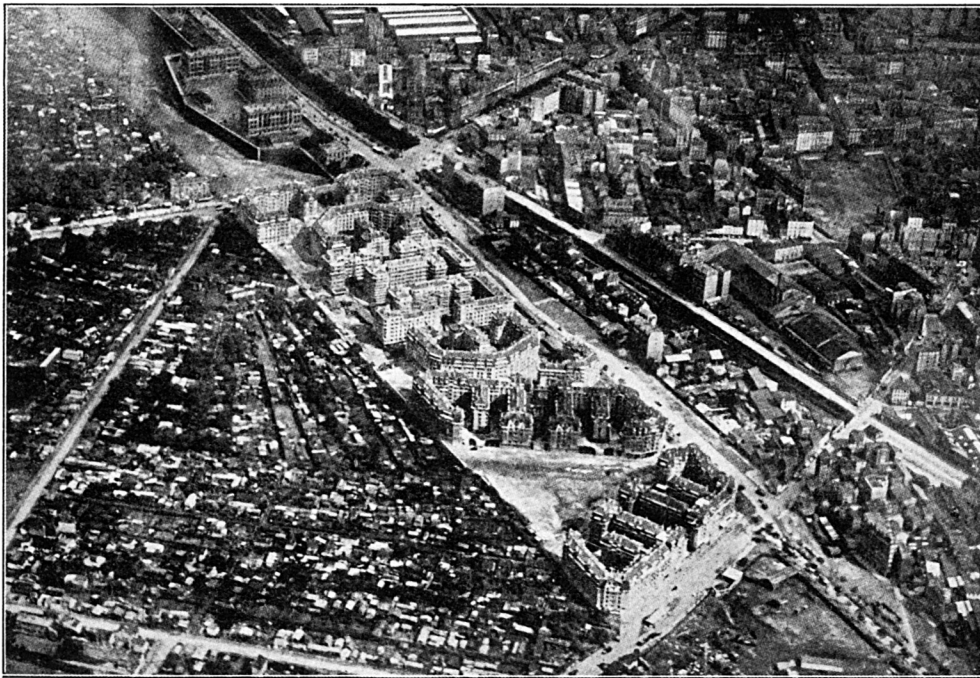

givelser intra et extra muros er haabløst hæslege, og ligesaa vel som man forstaar de Forsøg, der her hjemme er gjort og gøres for at bevare de bestaaende Rester af vore gamle Volde og gengive dem den Skønhed, som de i Aarenes Løb har sat til ved den Mangel paa Hensyn, der er vist dem — ligesaa vel forstaar man, at man i Paris vil græde tørre Taarer, naar Fæstningsmuren omkring Byen forsvinder. Og den vil forsvinde; dersom alt gaar efter Beregningen, vil der om 50 Aar intet Spor være tilbage af den.

Af den Afdeling indenfor Paris' Kommunalbestyrelse (Préfecture du Département de la Seine), som hedder »Direction de l'Extension de Paris«, og som ledes af den fremragende Tekniker DOUMERC, er der i Aarene efter 1919 paa Grundlag af en udskrevet Konkurrence udarbejdet en samlet Bebyggelsesplan for hele Fæstningszonen, visende hvorledes det efterhaanden er Hensigten at omdanne Voldbæltet med nærmeste Omgivelser til Bebyggelse af offentlig og privat Art samt til Anlæg af Parker, paa hvilke den franske Hovedstad i Forhold til sin Udstrækning er mærkelig fattig. Det vilde føre for vidt og være uden Interesse udenfor en snævrere Kreds her at gengive samtlige Planer, af hvilke Monsieur DOUMERC har været saa venlig at overlade Foreningen et komplet Eksempel. Her skal som et Eksempel paa, hvorledes disse »Byplaner« er formede, blot gengives et Par af dem, en der viser Omdannelsen af Kvarteret ved Porte de Vincennes samt et fra Kvarteret mellem Porte de Clignancourt og Porte de Montmartre, hvor en Bebyggelse af Terrænet udenfor Fæstningsmuren allerede har fundet Sted, og endelig en fra det sydvestlige Hjørne ved Auteuil, hvor man, som det vil ses, har bevaret en af Bastionerne (Nr. 67) som »monument historique« for at vise Fremtidens Parisere, hvorledes Fæstningsanlægget omkring deres By i sin Tid har set ud.

Naar man kender den Sikkerhed, hvormed der fra det parisiske Bystyres Side arbejdes paa Byens Udvidelse baade indenfor og udenfor Murene — for det indre Paris' Vedkommende paa det af den berømte Præfekt Baron HAUSSMANN i Halvtredserne i

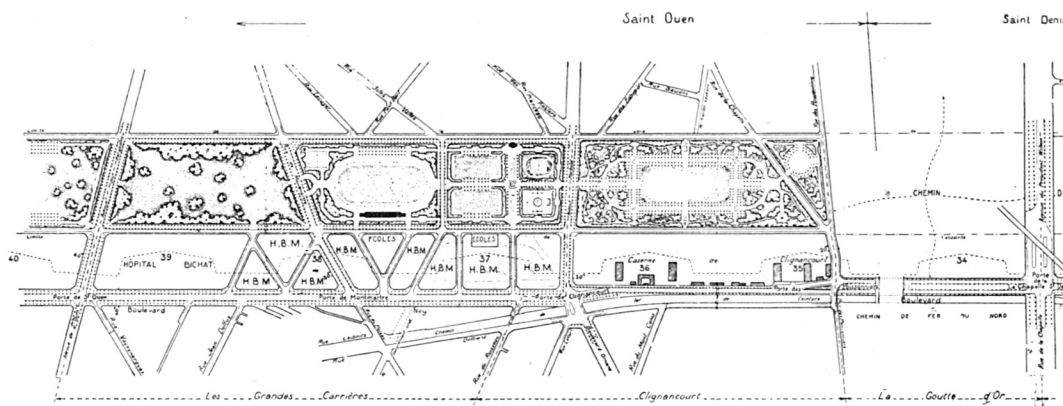
Plan til Bebyggelsen af et Stykke af Østvolden. T. V. (Terrains à vendre) = Arealer til Salgs uden Servitut. H. B. M. (Habitations à bon marché) = Arealer, paa hvilke der skal opføres billige Boliger. I. L. M. (Immeubles à loyers modérés) = Arealer, paa hvilke der skal opføres Bygninger med mellemstore Lejligheder.

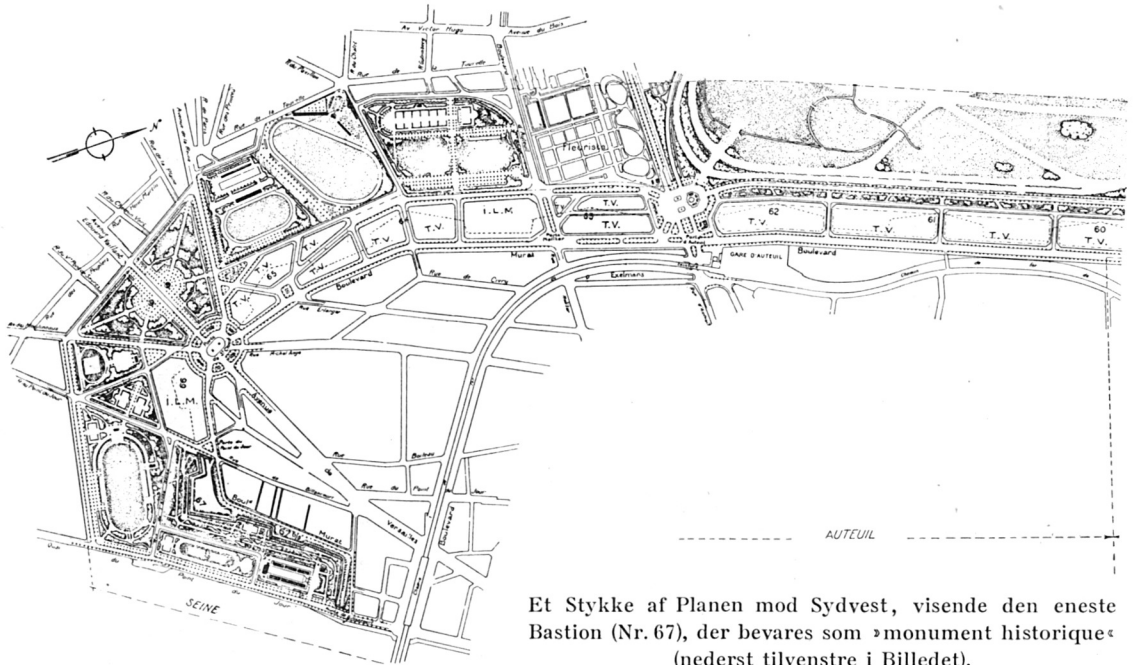
Et Stykke af det allerede bebyggede Voldterræn i Kvarteret Clignancourt mellem Porte de Clignancourt og Porte de Montmartre. Partiet i Billedet nederst tilvenstre er fyldt med »Kolonihavehuse« etc. og skal raseres for at give Plads for Parkbæltet.

forrige Aarhundrede givne Grundlag —, saa ved man ogsaa, at Planen — der ligesom HAUSSMANN'S Plan er lagt paa langt Sigt — vil blive gennemført. Man kan naturligvis her som andre Steder strides som, hvorvidt det samfundsmæssigt set er klogt at gøre store Byer endnu større, men Paris ligger paa alle Sider omgivet af nære Forstæder, som det anses for naturligt at forene den med, og Bebyggelsen af det nuværende banlieue er som allerede nævnt saa trøstesløs, at det maa betegnes som en Velgerning saavel i æstetisk som i hygiejnisk Henseende at komme bort derfra.

Hvorledes Planens Virkeliggørelse vil forme sig økonomisk, er et Problem for sig. Som nævnt blev Prisen for Fæstningszonens Afstaaelse til Byen Paris af denne i 1910

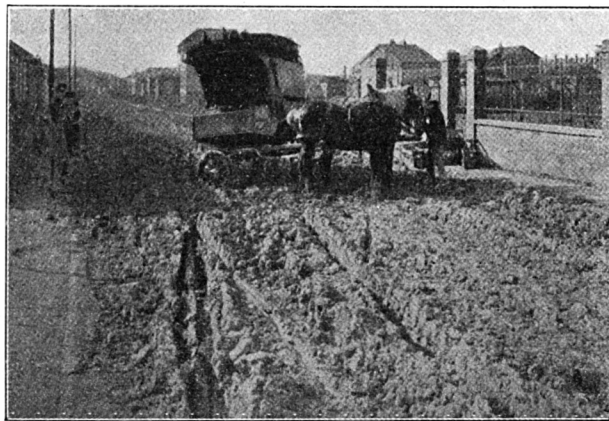

Den til ovenstaaende Billede svarende Bebyggelsesplan.

Et Stykke af Planen mod Sydvest, visende den eneste Bastion (Nr. 67), der bevares som »monument historique« (nederst tilvenstre i Billedet).

betalt med 100 Millioner Francs. Men de Kalkulationer, som man dengang foretog med Hensyn til Omkostningerne ved Terrænets Omdannelse, har jo ikke kunnet holde. Af en Beretning fra Seine-Præfekten i 1923 fremgaar det, at der alene til den nordøstlige Del af Fæstningsterrænet paaregnes Anlægsudgifter til et Beløb af c. 200 Millioner Francs. Fra disse Udgifter maa dog drages de Indtægter, Kommunen vil faa ved Salg af Grunde, men disse kan i Paris ikke — saalidt som under tilsvarende Forhold hos os — paaregnes at komme ind før i Løbet af en maaske meget lang Aarrække. Seine-Præfekten regnede derfor med Nødvendigheden af at optage et Laan paa 300 Millioner Francs, og hvorledes Mulighederne for Planens Gennemførelse vil stille sig i den kommende Tid med de vanskelige Valutaforhold, er vistnok i Øjeblikket hyllet i en uigennemtrængelig Taage. Men Pariseren er Optimist; han peger paa Byens Valgsprog: *Fluctuat nec mergitur* og haaber og tror paa Fremtiden.

Typisk Vej i »Kolonihave« Kvarteret udenfor Paris' Mure.

DE FRITSTAAENDE POSTKASSER

DEN af Foreningen fremstillede Model til de fritstaaende Postkasser (se »Forskønnelsen« Side 21) er nu færdig og afleveret til Postvæsenet, i nøje Overensstemmelse med hvis Ønsker Modellen er udført. Modellen er som tidligere nævnt lavet efter Arkitekt HOLGER JACOBSEN's Tegning.

Den Opgave, som Foreningen her i Forstaaelse med Overpostmesteren havde paataget sig at løse, var at faa fremstillet en Postbrevkasse, der paa naturlig Maade kan anbringes frit i Fortovskanten, og denne Opgave vil sikkert erkendes at være løst paa bedste Maade. Brevkassens Forside og Bagside er ens, man kan altsaa lægge Breve i Kassen fra begge Sider, en Ordning, der er truffet dels

af rent praktiske Grunde — og efter Postvæsenets Ønske —, dels af Hensynet til det ønskelige i at give de nuværende frit opstillede Postkassers døde Bagside den Funktion, som det er naturligt at vente af en paa denne Maade anbragt Postkasse. Kassen er anbragt paa en i Brolægningen forankret Støbejernsramme, hvis udvendige Kant er malet gul, medens dens indvendige Kanter og Fodstykket er malet med samme Farve som Kassen, altsaa med denne smukke, røde Farve, der netop liver saa festligt op i Gadebilledet.

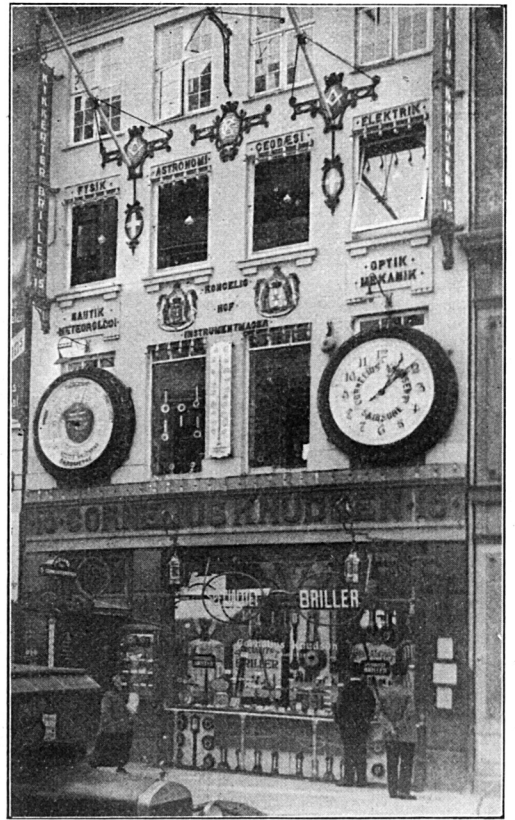
Der var oprindelig fremstillet en Model, der viste en anden Anbringelse af Postkassen — men dog ogsaa med Indkastning fra begge Sider. Den virkede imidlertid ikke helt tilfredsstillende, og der lavedes derfor en ny Model — den nuværende —, der, efter hvad der fremgik af den afsluttende Prøveopstilling, helt vandt Postvæsenets Tilslutning.

Vi kan tilføje, at det har været Foreningen en Glæde at bidrage til Løsningen af en rent praktisk Opgave som den foreliggende, en Opgave, der vel i sig selv er lille, men som rummer Momenter af uomtvistelig Betydning for Gadebilledet.

Beboelsesejendom i Krystalgade.

Forretningsejendom paa Købmagergade.

MISFORSTAAET » FORSKØNNELSE «

DER gives mange Maader, paa hvilke man kan bidrage til Hovedstadens Forskønnelse ved Udsmykning af Gadernes Bygninger. Den sikreste er at lade Husene virke ved deres Arkitektur alene og at undlade al Pynt, der i mange Tilfælde i ukyndige Hænder blot bliver til paaklistrede Forsiringer, der virker ganske modsat deres Ophavsmands utvivlsomt gode Mening. De ovenfor gengivne Billeder af to Huse viser, hvorledes man i hvert Tilfælde ikke bør gøre det. Huset i Krystalgade er et ganske almindeligt borgerligt Hus, der bortset fra de daarligt anbragte Udhængsskabe kunde have virket tiltalende blot i Kraft af sin Stilfærdighed, dersom man ikke i misforstaaet Iver for at forskønne det havde malet det over med Dekorationer i Snørkler og Sving. Der var iøvrigt ikke større Anledning til at beskæftige sig med denne Dekorationsmaling, dersom den ikke fornylig i Dagspressen var fremhævet som et Eksempel til Efterfølgelse. Vi advarer paa det kraftigste mod at lade Eksemplet danne Skole! Det andet afbildede Hus paa Købmagergade virker afskrækkende ved sin Overlæsselse med Applikationer i alle mulige Dimensioner og Former. En lykkelig Skæbne har bevirket, at dette Hus ligger paa den konvekse Side af Gaden Krumning. Nu ses det heldigvis kun, naar man er ligeoverfor det; havde det ligget paa den modsatte Side af Gaden, vilde det have været synligt paa hele Strækningen fra Østergade til Klareboderne.

Benzintankanlæg paa H. C. Ørsted's Vej.

EN GODT UDFORMET BENZINTANK

Vi har tidligere her i Tidsskriftet bragt Eksempler paa gode og uheldige Benzintanke, dette nye Element i Gadebilledet, som Tidens »Automobilisering« har bragt med sig, og som vi naturligvis ikke kommer udenom, og som det derfor gælder om at faa skabt i en Form, der er lige langt fra simpel Parvenuagtighed som fra forloren Stilfuldhed.

Det ovenfor gengivne Billede fra H. C. Ørsted's Vej (ved den gamle Baneoverskæring) viser et udmærket Eksempel paa et saadan godt Benzintankanlæg.

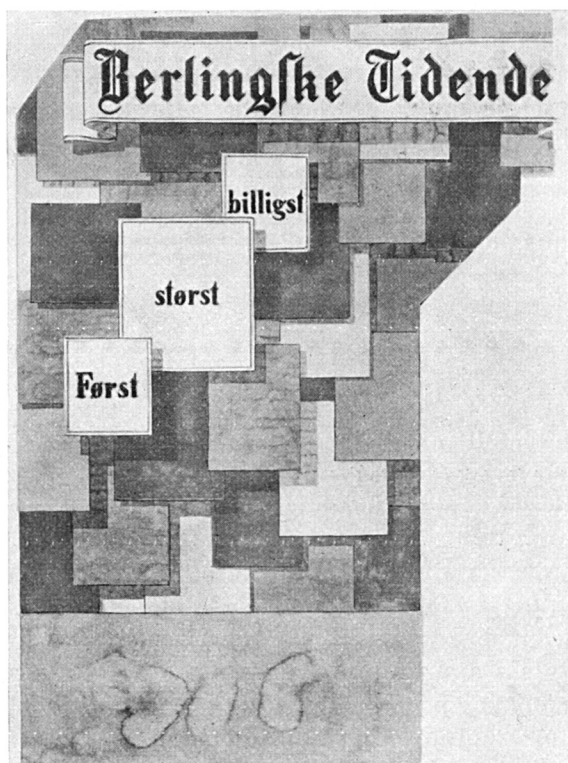
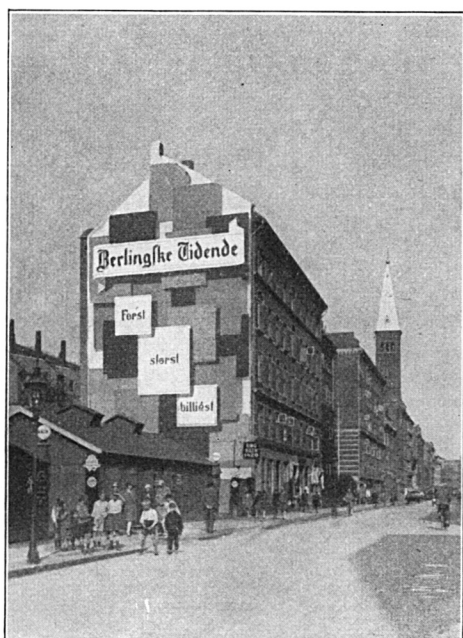

TIL VORE MEDLEMMER

Vi retter herved en Opfordring til dem blandt vore Medlemmer, der er Amatorfotografer, om at overlade os — uopklæbete — Aftryk af Billeder fra Hovedstadens Gader, Veje og Pladser — baade af hvad der er kønt, og hvad der er grimt. Ogsaa Billeder af enkelte Bygninger og Detailbilleder af Porte, Butikseksteriører, Skilte, Plakater &c. samt Monumenter m. v. vil være særdeles velkomne. Vi vilde fra Tid til anden kunne bringe saadanne Billeder i Tidsskriftet, og de vil være en værdifuld Forøgelse af vort Billedarkiv, der allerede nu tæller langt over 1000 Numre, og som, alt som Tiden gaar, vil faa betydelig byhistorisk og topografisk Interesse.

Eventuelt vil vi være taknemlige for Laan af de paagældende Film eller Plader, som vi da vil lade kopiere, hvorefter Filmene og Plader vil blive tilbagesendte.

GAVLREKLAMER

VED den af vor Forening og Dansk Reklame-Forening foranstaltede Konkurrence om Udkast til smukke Gavltreklamer (se »Førskønnelsen« Side 9) fik, som det vil erindres, Arkitekt KINDT LARSEN 1. Præmie for hosstaaende Udkast til en Gavltreklame for »Berlingske Tidende«.

Efter dette Udkast har nævnte Dagblad nu ladet udføre en Del Gavltreklamer, af hvilke vi ovenfor bringer en fra Ryesgade (tilvenstre) og Vesterbrogade (tilhøjre). Som en Følge af, at de paagældende Gavle er af uens Størrelse og Form, og ogsaa i Størrelse og Form afviger fra den Gavle (i Falkonerallé), der i sin Tid valgtes som Forbillede ved Udskrivningen af den paagældende Konkurrence, har Arkitekten maattet variere Motivet, hvis bærende Idé dog naturligvis er fastholdt.

OMBYGGEDE HUSE

OGSAA en Storby er Udviklingens Lov underkastet. De forskellige Slægtleds Bybilleder skifter: vore Dages København er forskelligt fra vore Forældres, og det København, de kendte, var et andet end vore Bedsteforældres. Den Udvikling, en voksende By gennemgaar, er afhængig af mange forskellige Forhold, og Udviklingen kan derfor til forskellige Tider foregaa med forskellig Hastighed. Igennem flere Slægtled kan Forvandlingen ske saa langsomt, at den ikke i væsentlig Grad ændrer Bybilledet, til andre Tider kan den foregaa i saa rivende Fart, at vi daarligt nok faar Tid til at tænke os om og gøre os klart, hvad det er, vi sætter i Stedet for det, vi slaar i Stykker. Da man i sin Tid ombyggede de gamle Huse paa Gammeltorv, blev man først forsent helt klar over, hvilken fin og kultiveret Virkning de gamle Patricierhuse rummede ogsaa i deres Ydre. Havde man været paa det Rene hermed, havde man dog næppe brudt den tilstedeværende Helhed og som Erstatning givet os den nuværende arkitektoniske Forvirring. Hvor god en Kunst de nye Huse — taget hvert for sig — end har givet os, kommer vi dog ikke udenom, at Gammeltorv i sin nuværende Skikkelse frembyder en Prøve-samling af forskellige Stilarter, hvis manglende Hensyn til Nabobygninger giver hele Torvet et Præg af Uro og Disharmoni. Det gamle Torvs Helhed — se Billederne i »Forskønnelsen« 1923, Side 43 — er uhjælpelig slaaet i Stykker, og det nye, vi fik i Stedet, gav os ikke den rigtige Erstatning for det gamle.

At en voksende By — og ikke mindst en saa hastig voksende By som København — maa udskifte saadanne ældre Forretningsbygninger, der ikke mere egner sig til den Brug, der skal gøres af dem, er fuldkommen naturligt. Hvad det gælder om, er blot, at saavel Bygherre som Arkitekt er klar over, at der foruden Hensynet til de størst mulige økonomiske Fordele af Husets Indretning ogsaa maa have i Erindring, at der kan være visse Hensyn at tage til Omgivelserne. Er det eksisterende Bybillede af Værdi, og er det gennem en lang Aarrække indgaaet som et karakteristisk Led i Gadens Fysiognomi, bør dette Billede ikke ødelægges ved Husets Ombygning, men Helheden maa søges bevaret.

Et godt Eksempel af ældre Dato paa saadan Hensyntagen til en Nybygningens Virkning i Gadebilledet er Det kgl. oktrojerede Brandassurance-Kompagnis Ejendom paa Hjørnet af Højbroplads og Gammelstrand (Arkitekt FRITZ KOCH), hvilken Ejendoms Udformning tydelig har været dikteret af Hensynet til Genbobygningen, den Ploug'ske Gaard paa Hjørnet af Højbroplads og Fortunstræde.

Gammelstrand har indtil nu lykkeligt bevaret det væsentlige af Helheden fra ældre Tid, og Brandassurancekompagniets Bygning gjorde intet Skaar i Helheden. Skønt Taget var væsentlig højere, formindskes Virkningen heraf optisk ved, at Gesimslinjen ligger i Højde med de andre Bygningers, og man blev lykkelig forskaanet for Synet af de Stumper Brandgavle, der kan virke saa irriterende, naar høje Huse skal føjes ind i en Gaderække med lavere Bygninger. Gavlenes Tilknytning til Nabohusene er endogsaa udformet ualmindelig elegant — se Billedet i »Forskønnelsen« 1916, Side 71.

Der kan naturligvis rundt om i Hovedstaden hentes talrige Eksempler paa lignende gode Løsninger — og endnu flere daarlige. Her skal blot fremdrages nogle enkelte Eksempler paa, hvorledes en hensynsfuld Ombygning af ældre Huse dels kan bevare Helheden i det bestaaende Gadebillede, dels tilføre dette nye Skønhedsværdier.

Vi har tidligere nævnt K. F. U. K.s Bygning i St. Kannikestræde (Arkitekterne WITTMACK og HVALSØ), hvilken Bygning paa hensynsfuld Maade er bragt i Harmoni med den fordringsfulde Nabo, Metropolitanskolen, se Billedet i »Forskønnelsen« 1920, Side 32.

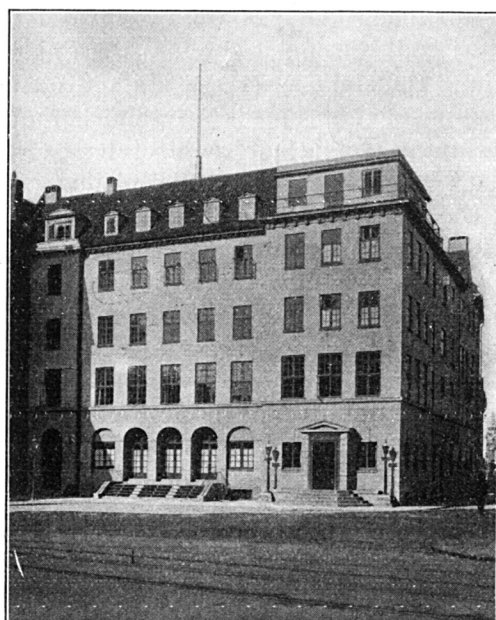
Der er ogsaa Grund til at fremhæve Opførelsen af Ejendommen Nr. 3 paa Nytorv, hvor Arkitekten (PH. SMIDTH) ved at anvende Motiverne i Façadearkitekturen i Nabo-

Daells Varehus, Hj. af Nørregade og Krystalgade, før Ombygningen.

Studentersamfundets Ejendom,
Hj. af Studiestræde og Nørregade,
før Ombygningen.

Samme Ejendom
(nu tilhørende Handels- og Kontoristforeningen)
efter Ombygningen.

Daells Varehus efter Ombygningen.

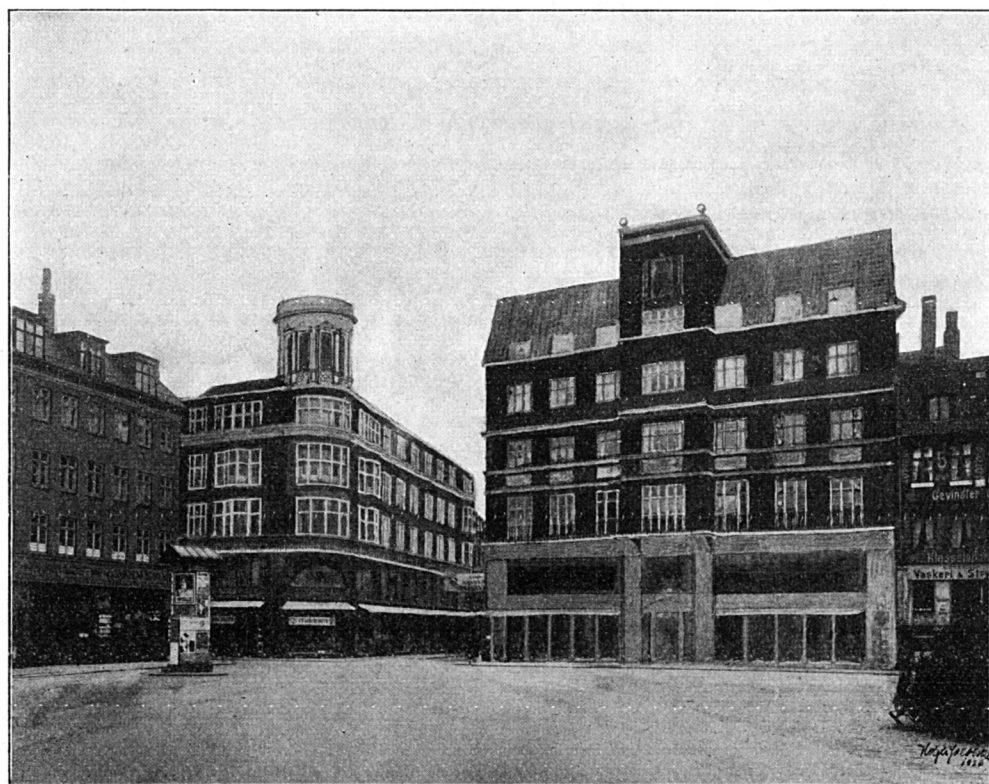
Ejendommen Holmens Kanal 7
for Ombygningen.

Samme Ejendom
efter Ombygningen.

Kulturvet, set mod Købmagergade.

Arkitekt HOLGER JACOBSENS Forslag til en Regulering af Hjørneejendommenes Façader.

Kulturvet, set mod Frederiksborggade.

Arkitekt HOLGER JACOBSENS Forslag til en Regulering af Hjørneejendommenes Façader.

huset (Harsdorffs nu af Privatbanken ejede Hjørnebygning mod Nygade) har tilvejebragt noget af den Harmoni, som man paa Gammeltorv havde gjort alt for at slaa i Stykker.

Endvidere maa fremhæves Daells Varehus paa Hjørnet af Nørregade og Krystalgade, hvor man har samlet nogle ældre Ejendomme til en Helhed, der giver Ro i Gadebilledet (Arkitekterne VILH. LAURITZEN og FRITZ SCHLEGEL).

Et andet Eksempel er Ombygningen af det tidligere Studentsamfunds Hus paa Hjørnet af Nørregade og Studiestræde, nu tilhørende Handels- og Kontoristforeningen. Her har man omskabt et Hus i »Nürnberger«-Stil til et Hus, der bedre harmonerer med den ligeoverfor liggende Domkirke. Denne Ombygning er foretaget ved Arkitekt GOTFRED TVEDE.

I samme Forbindelse kan nævnes Ejendommen Nr. 7 i Holmens Kanal, hvis nuværende Ejer, De Forenede Kulimportører, lod Ejendommen ombygge ved Arkitekt FREDERIK CHRISTENSEN, som har skabt en Façade, der er blevet en værdifuld Berigelse af Gadebilledet.

Sluttelig nævner vi de af nuværende Stadsarkitekt HOLSØE opførte Ejendomme Nr. 20 og 22 paa Kongens Nytorv, af hvilke vi har bragt et Billede i »Forskønnelsen« 1922, Side 31, og som frembyder et udmærket Eksempel paa, hvorledes en Nybygning paa virkningsfuld Maade kan indføjes i Gadevæggen uden at bryde Helhedsvirkningen og dog gøre sig gældende som selvstændig Arkitektur.

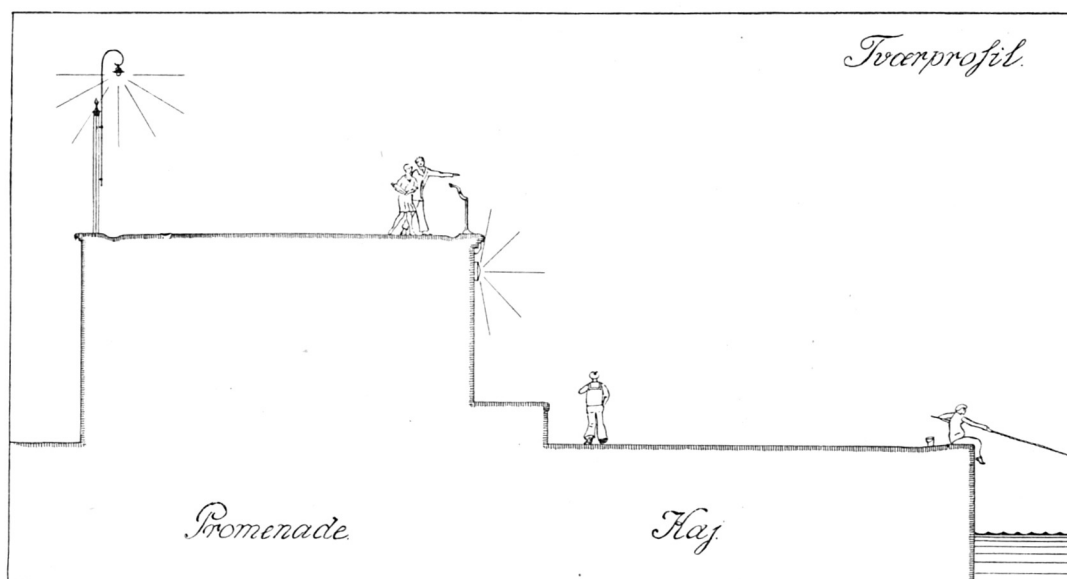
I den paa Generalforsamlingen i 1926 aflagte Aarsberetning nævntes det, at Foreningen agtede at anstille det Eksperiment: at prøve paa at vise, hvorledes de to Par Hjørnebygninger paa Kultorget, henholdsvis mod Købmagergade og Frederiksborggade, kunde komme til at tage sig ud ved en eventuel Ændring af de paagældende Ejendommers Façader.

Kultorget er et af de smukkeste mindre Torve i København, men der er ved de stedfundne Ombygninger af Hjørneejendommene gjort et alvorligt Brud paa Torvets Karakter, hvis Tendens altid har været horizontalt betonet, og mod hvilket derfor de nye Huses Taarne og Spir harmonerer saa daarligt som vel muligt. Ene af Hjørnehusene fra tidligere Tid staar Zachariaes Ejendom, Kultorget Nr. 16, medens de 3 andre Hjørnehuse paa uheldig Maade fremhæver sig paa den oprindelige Helheds Bekostning og staar i grel Modsætning til den Finhed, der endnu er til Stede i Husrækken mellem Frederiksborggade og Rosengaarden.

Foreningen har anmodet Arkitekt HOLGER JACOBSEN om at give et Skitse-Forslag til en Regulering af nævnte 4 Hjørnehusers Façader med det Formaal at genskabe, hvad der kan genskabes af Bebyggelsens horizontale Karakter, og disse Forslag gengives omstaaende.

Forslagene, der fra Arkitektens Side er tænkt som Skitser, skal tjene som en Antydning af, hvorledes en Ændring af Façaderne vilde kunne foretages, dersom der engang blev Tale om i nogen Grad at raade Bod paa de Forsyndelser, der er begaaet mod dette Torvs Helhedsvirkning. Ved Udarbejdelsen er der fra Arkitektens Side taget Hensyn til, at Ændringen af økonomiske Grunde skulde bevirke mindst mulig Indgriben i Bygningernes indre Plan og kun give *selve Façaderne* en »Retouche«, der kunde bidrage til at gengive Torvet lidt af den Harmoni, der gik tabt, da man opførte disse Bygninger i deres nuværende Skikkelse.

Profil af Langeliniepromenaden.

GOD BELYSNING

DEN Del af Langeliniepromenaden, som blev til ved Bygningen af Frihavnen, og som tildels blev anlagt forhøjet af Hensyn til Udsigten, havde oprindeligt en Belysning anbragt i høje og ret dominerende Lygtepæle, der formentlig har været forsynet med kraftige Buelamper.

Faa erindrer at have set dem i Funktion. I Tidens Løb var de bleven forsømte, man var ophørt at holde Belysning paa Promenaden, og Fuglene byggede Reder i Lygterne. Anvendelsen af den nedenfor Promenaden liggende Kaj til Fortøjningssted for besøgende Skibe gjorde imidlertid Belysning nødvendig, og der blev derfor udført en interimistisk Belysning ved Anvendelse af Glødelamper, ophængte paa og mellem de gamle Lygtepæle, der havde Plads i Promenadens Rækværk ud mod Kajen. Denne Placering af Belysningen langs den Side af Promenaden, hvorfra Udsigten er, svækkede i høj Grad dennes Virkning. I Sensommerens Tusmørketid kunde man ikke lade Øjet hvile i det blide Lysskær over Sundet uden samtidig at blændes af det skarpe Lys fra Lamperne. I de mørke Aftener, hvor utallige Lanterner fra Skibene paa Rheden, vuggende og blinkende og med Lysreflekser paa Vandet, giver det allerskønneste Skue, blev Virkningen reduceret til intet. Nu er denne interimistiske Belysning fjernet, men den har gjort sin Nyttelse ikke alene ved at belyse, hvad den skulde, paa Stedet, men ogsaa ved at oplyse de Væsener, der skal sørge for Promenadens Belysning, i dette Tilfælde hele to — Havnevæsenet og Belysningsvæsenet. Den nye Belysningsform bestaar, som det vil ses af ovenstaaende Profil af Promenaden, dels i Lygter, anbragt højt paa Gitteret ind mod Frihavnen (altsaa paa den bort fra Søen vendende Side), dels i Lygter, anbragt nede paa Terrassemurens Forside, saaledes at de ikke kan ses fra Promenaden. Udsigten fra denne er saaledes fuldstændig frigjort for de Øjet irriterende Lys.

Vi anbefaler vore Læsere at gøre en Aftentur derud og haaber, at de kan dele vor Glæde over, at Myndighederne her har behandlet Belysningsproblemet saa rigtigt.

Maatte dette være et Varsel om, at Myndighederne nu forstaar, at Belysningsproblemerne ikke er løste med Lys alene.

BLADE AF BYENS BILLEDBOG

SALY: Frederik V's Rytterstatue
paa Amalienborg Plads.
Tegning af KRISTIAN KONGSTAD.

HELLIGAANDS KIRKEPLADS

DER er i Tidens Løb fremsat mange Forslag til en Regulering af Helligaands Kirkeplads. Fra de seneste Aar vil erindres den af Hoffotograf ELFELT, Arkitekt AAGE ROLUND og Fabrikant CARL SMITH paa Foreningens Generalforsamling i 1923 fremsatte Plan, der af Forslagsstillerne ogsaa var tilsendt Københavns Magistrat, og som gik ud paa at foretage en Tilbygning til den ved Hjørnet af Amagertorv og Niels Hemmingsensgade liggende Husblok, saaledes at der bl. a. her opførtes en Præstebolig. Som det vil erindres, ønskede Foreningen ikke at støtte denne Plan, der saa vidt vi ved, ej heller hos Magistraten mødte ubetinget Tilslutning. Denne Plan er senere ændret saaledes, at de paagældende Hjørneejendomme skulde fjernes samt Amagertorv og Niels Hemmingsensgade delvis omlægges. Paa den frigjorte Hjørnegrund var tænkt anbragt en Fontæne. Begge de nævnte Planer bærer Vidne om en Interesse for Byens Forskønnelse, en Interesse, der fortjener Paaskønnelse, men begge Planer maa efter vor Anskuelse betegnes som værende uheldige og uegnede til Gennemførelse. —

Et i Dagspressen ofte udtalt Ønske gaar ud paa at faa Gitret ud mod Amagertorv fjærnet, idet det gøres gældende, at det virker direkte skæmmende, og at Kirken først ved Gitrets Fjærnelse vil kunne komme til sin Ret.

Er der mange, der deler dette Ønske, er der dog vist flere, der hælder til den ogsaa efter vor Mening rigtige Opfattelse, at Gitret er nødvendigt allerede af den Grund, at Kirkepladsen ligger i et andet Niveau end Gaden, og at Gitret i sig selv ogsaa er af en betydelig æstetisk Virkning i Gadebilledet.

I 1923 blev Kirkepladsen reguleret efter en af Arkitekt THOMAS HAVNING og Stadsgartner V. FABRICIUS HANSEN udarbejdet Plan (se »Forskønnelsen« 1923, Side 71), og der opnaaedes ved denne Regulering den Orden paa selve Kirkepladsen, som denne længe havde tiltrængt, og som Kirkebestyrelsen fortjener Tak for at have tilvejebragt.

Tilbage staar saa Spørgsmaalet om Hjørnehusene ved Niels Hemmingsensgade, hvilke Bygninger efter manges Mening er til Mispryd og hindrer Udsigten til Kirkebygningen. Vi deler ikke denne Opfattelse, men er ganske enig med Docent VILH. WANSCHER, der engang har gjort opmærksom paa, at denne Husgruppe er nødvendig i Gadevæggen, fordi den frembringer et virkeligt Gadehjørne, dør hvor Gitret hører op.

Det maa derhos betegnes som et urimeligt Forlangende, at disse Huse simpelthen skulde rives ned, idet det er uden Mening at tro, at de paagældende Husejere skulde ville bringe dette pekuniære Offer, ligesaa lidt som det tør forventes, at Københavns Kommune skulde ville købe Grundene med paastaaende Bygninger for at skabe en fri Plads, til hvilken der ikke med Rimelighed kan hævdes at være Trang her.

Hvad der virker forgrimmende paa Kirkepladsen, er jo ej heller saa meget Husene selv, som det er de mod Pladsen vendende Gavle og Gaardfaçader. Af Billederne paa Side 66—67 vil det fremgaa, at disse Façader om Sommeren, naar Beplantningen er tæt, omtrent er usynlige, medens de, naar Løvet er faldet af Træerne, virker som et uhumsk Baggaards-Eksteriør, og desværre varer just dette Syn den længste Del af Aaret.

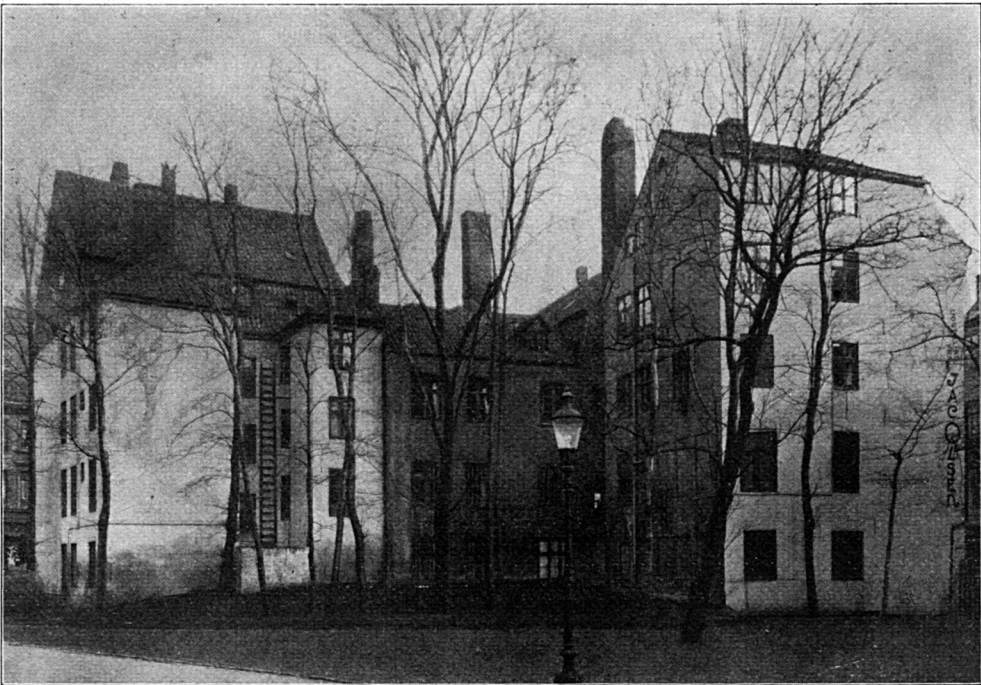
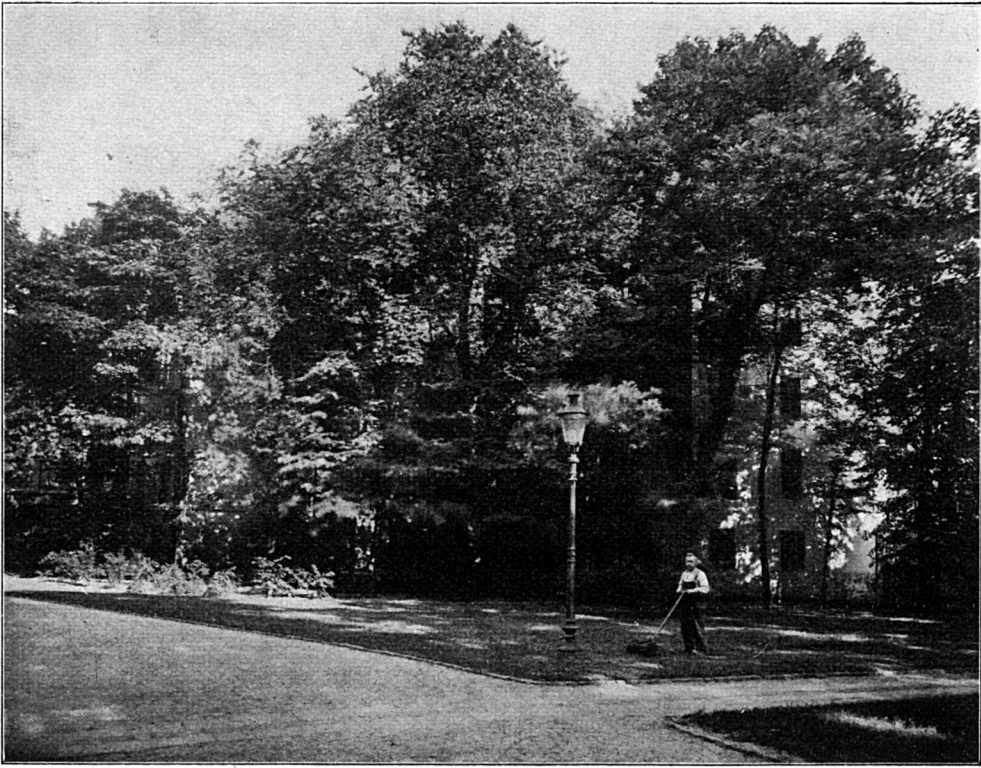
I omstaaende Forslag er derfor vist, hvorledes der ved en enkel Bemaling af Façaderne og ved Indsætning af nogle Blændvinduer hist og her, med en relativ ringe Udgift (ca. 2100 Kr.) vilde kunne hidføres en saa væsentlig Forbedring af Forholdene, at der ikke med Rette fremtidig vil kunne indvendes noget mod de paagældende Gavles Udseende.

Vi henstiller denne Tanke til Overvejelse for rette vedkommende.

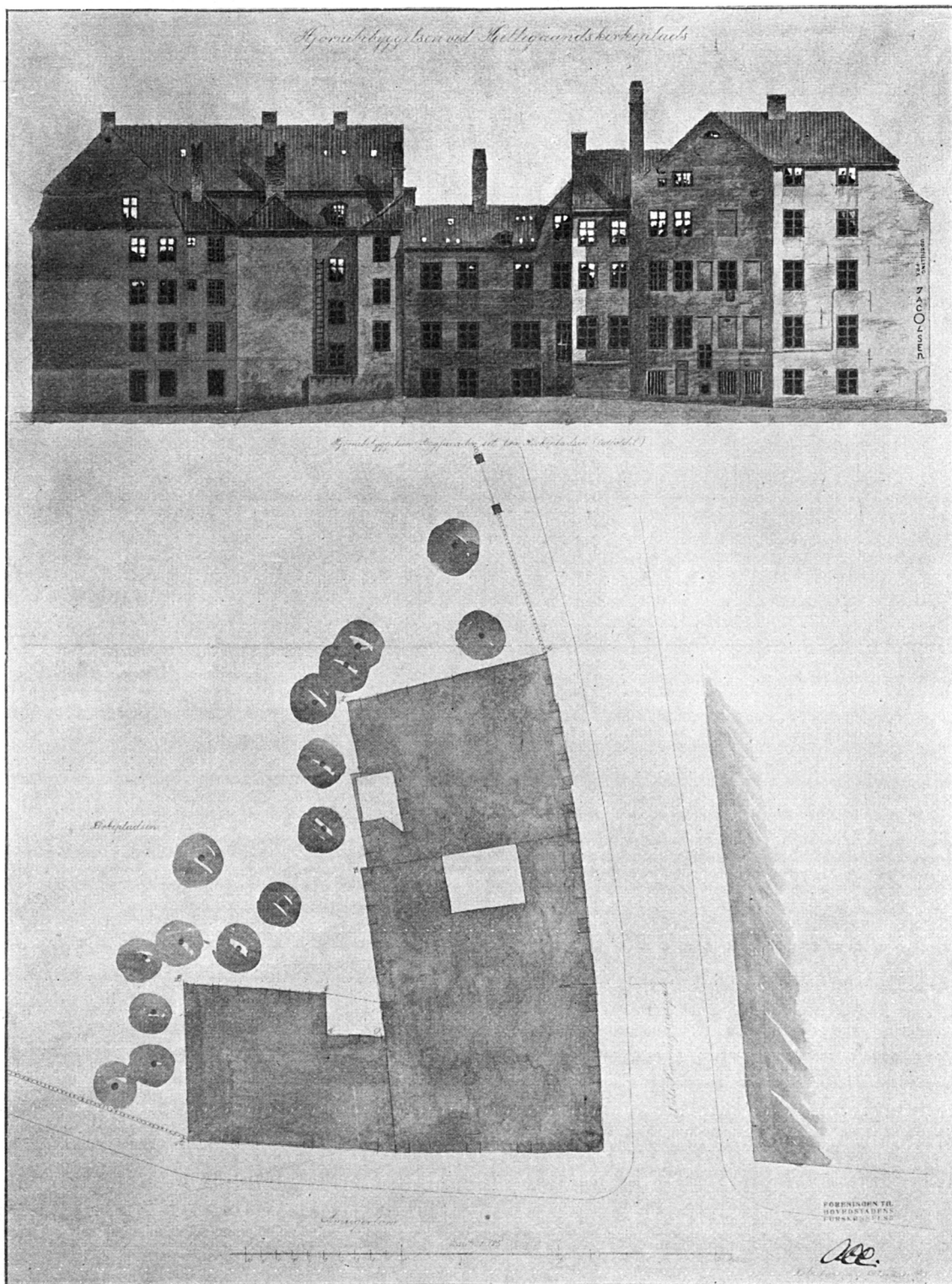

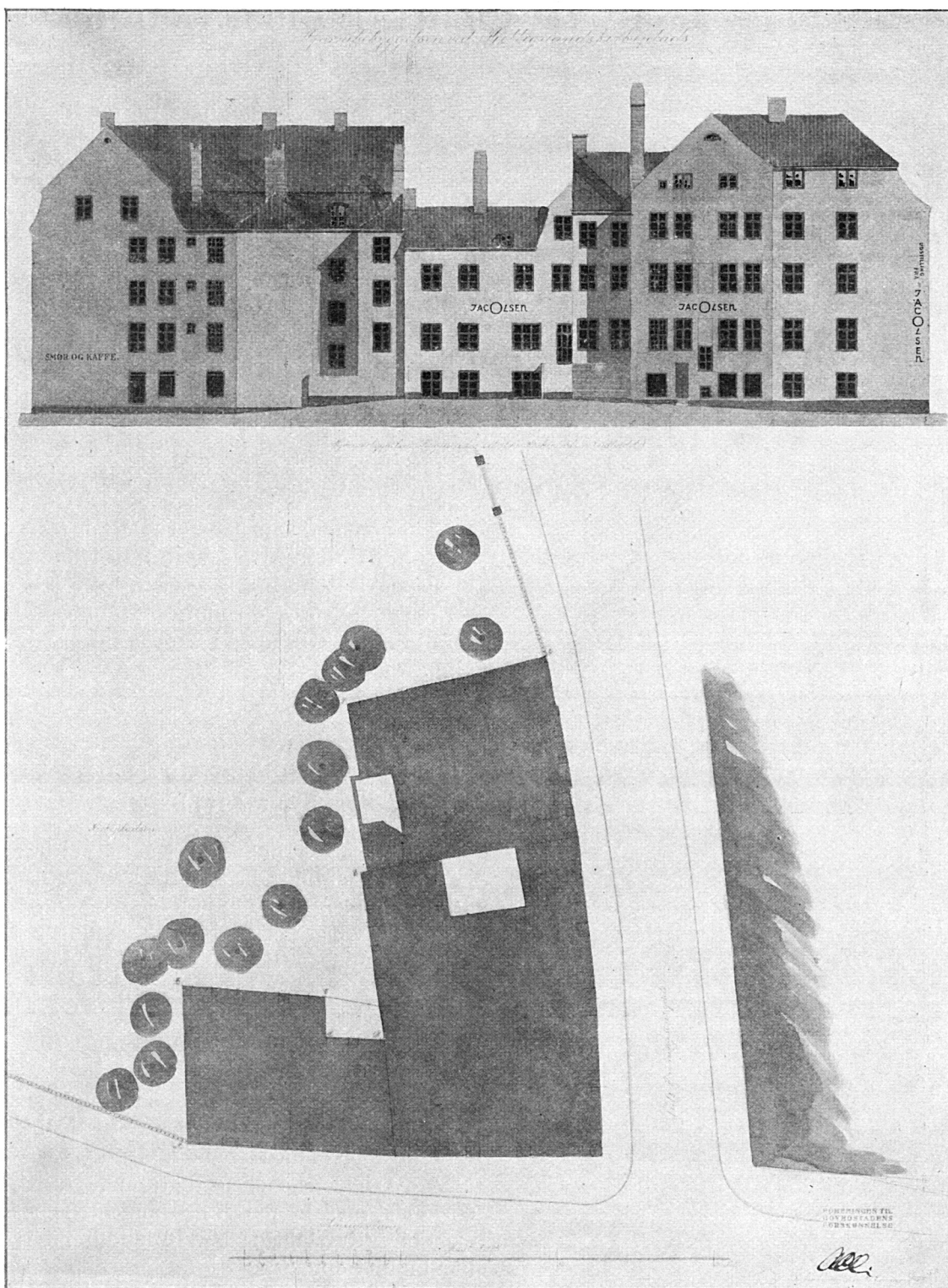
Gavlene set fra Niels Hemmingsensgade.
(Øverst om Sommeren, nederst om Vinteren).

Gavlene set fra Kirkepladsen. Tilvenstre mod Niels Hemmingsensgade, tilhøjre mod Amagertorv.
(Øverst om Sommeren, nederst om Vinteren).

Plan af Hjørneejendommene. Øverst Gaardfaçaderne, set fra Kirkepladsen (udfoldet).

Hjørneejendommene med den af Foreningen foreslaede Maling og Indsætning af Blændvinduer.

LIDT OM OPBEVARING AF KOMMUNALE STIGER

At Belysningsvæsenet har Brug for Stigemateriel ved Udførelsen af sit Arbejde paa Byens Gader, er en given Sag, men vi tror ikke, at det er nødvendigt, at disse Stiger, naar de ikke er i Brug, anbringes just paa Steder, hvor de virker alt andet end dekorativt. Vi erkender, at det kan være forbundet med Vanskelighed at finde Plads til dem, men det *maa* være muligt at anbringe dem paa Steder, hvor de er mindre iøjnefaldende. Paa hosstaaende Billeder vil man se saadanne Stiger anbragt paa Lysmaster midt paa Torvet foran Domhuset og ved Siden af Carstens' Monument paa Vestre Boulevard ved Dantes Plads.

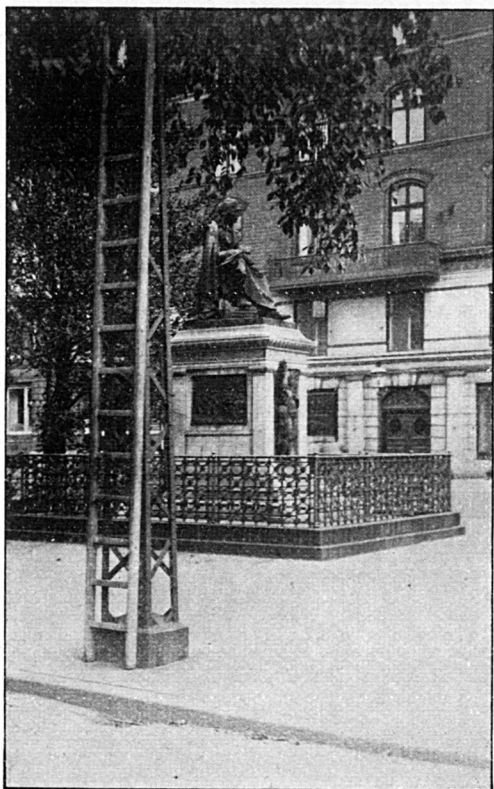
Vi gør opmærksom paa Forholdet og tror ogsaa, at Belysningsvæsenet vil se sig i Stand til at paavise Anbringelsessteder, hvor Stigerne ikke i den Grad som her vist indgaar som ikke ønskeligt Led i Gadens Udmykning.

SYNAGOGEN

REPRÆSENTANTERNE for Det mosaiske Troessamfund har i disse Dage meddelt Foreningen, at Samfundet har vedtaget at plante Popler ved Foden af de mod Synagogebygningen i Krystalgade vendende Gavle — i Overensstemmelse med det af Foreningen indsendte Forslag, af hvilken vi bragte en Gengivelse i »Forskønnelsen« Side 26 i indeværende Aargang. Gavltreklamerne paa den ene af Nabo-Ejendommene (Krystalgade Nr. 14) vil efter venskabelig Overenskomst med vedkommende Ejer blive overmalede, medens tilsvarende Overenskomst med Ejeren af den anden Naboejendom (Krystalgade Nr. 10) hidtil ikke har kunnet opnaas.

Gadebilledet her vil da med Tiden faa en Berigelse, som man skylder Det mosaiske Troessamfunds Repræsentanter Tak for.

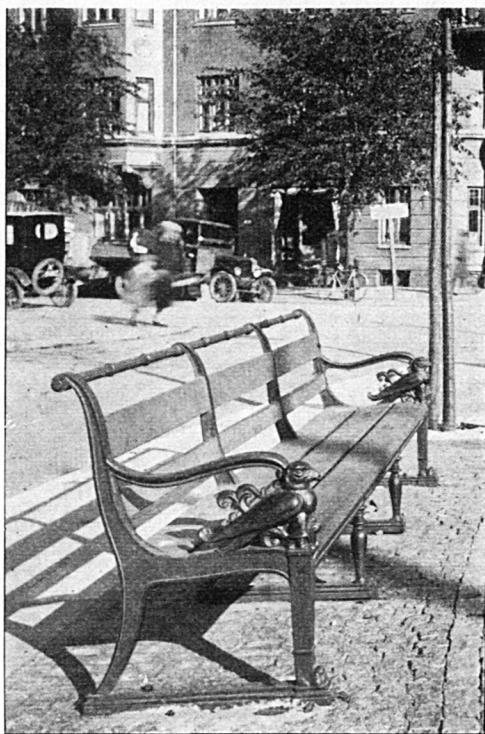

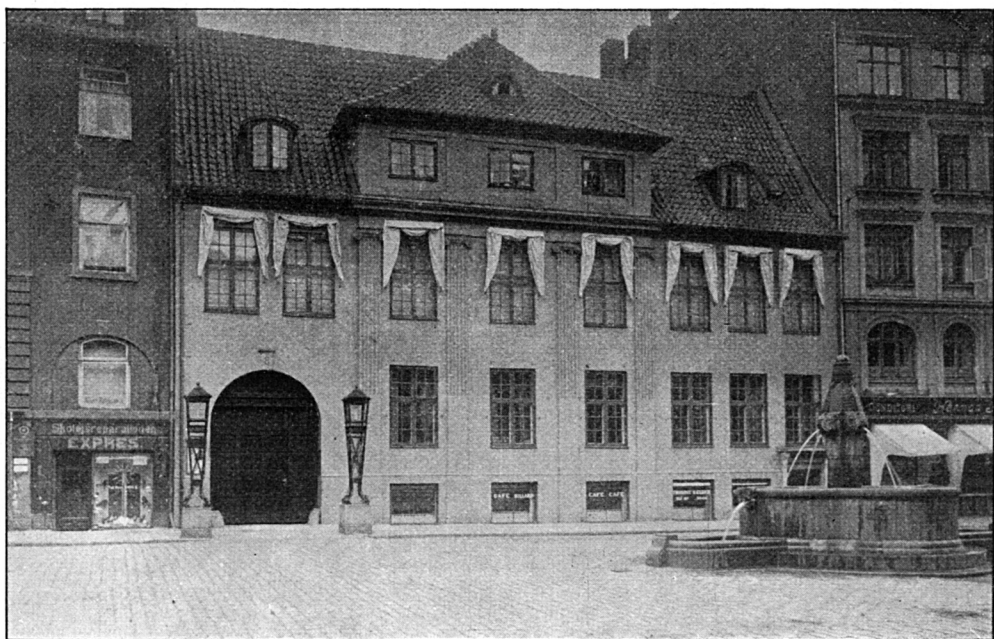
BÆNKENE PAA SCT. THOMAS RUNDDEL

REGULERINGEN af Frederiksberg Allé er nu i det store og Hele afsluttet, og man vil næste Foraar kunne begynde at faa et Begreb om, hvorledes Alleen vil tage sig ud. Som det vil erindres har Foreningen under de med Frederiksberg Kommunalbestyrelse førte Forhandlinger tilbudt Kommunalbestyrelsen at bekoste Udførelsen af en Model til de store Bænke, som var tænkt opstillede paa den lille Runddel i Frederiksberg Allé ved Sct. Thomas. Som det vil ses af hosstaaende Billeder, er disse Bænke nu opstillede paa Plads.

Modellen skyldes et Samarbejde mellem Foreningens Formand, Arkitekt ALF. COCK-CLAUSEN og Medlem af Bestyrelsen, Billedhugger RASMUS HARBOE. Det skulpturelle Led i Bænkens Armlæn har hentet sit Motiv — Falken — fra Frederiksberg Byvaaben.

Naar saa engang Alleen er blevet en virkelig Allé, saa Træerne kan give den fornødne Skygge til dem, der gaar under dem, naar der paa Sct. Thomas Runddel er blevet opstillet de to Fontæner, som Foreningen har foreslaaet (se »Forskønnelsen« 1926, Side 71 ff.), og naar denne Runddels to i Øjeblikket stærkt fra hinanden afvigende Halvdele er bragt i Overensstemmelse med hinanden, da vil Hovedstaden have faaet en Færdselsaare, som den kan være vel tilfreds med.

MISFORSTAAET FORSKØNNELSE

PAA Vandkunsten foran den smukke — og i Klasse A fredede — Ejendom Nr. 8 er der opstillet 2 store Lygtepæle, hvis Motiver er hentede fra tilsvarende Lygtepæle foran Domhuset paa Nytorv og Slotskirken. Det har sikkert været den paaskønnelsesværdige Hensigt med førstnævnte Lygtepæles Anbringelse at bidrage til Pladsens Udsmykning, men vi kan ikke lade være at gøre opmærksom paa, at det havde været bedre, om man i Stedet for disse Lygtepæle — der er altfor store i Forhold til Huset og næsten spærrer Fortovet — havde anbragt Belysningen som Lygtearme paa hver sin Side af Porten.

Misforholdet i Lygtepælernes Størrelse var især iøjnefaldende, da disse Kæmper indtil for kort Tid siden hver kun bar en ganske diminutiv (5 cm stor) elektrisk Kærtrepære. De er nu forsynede med noget større Belysningslegemer, men Misforholdet mellem Lygtepælene, Huset og Fortovsbredden er fremdeles til Stede.

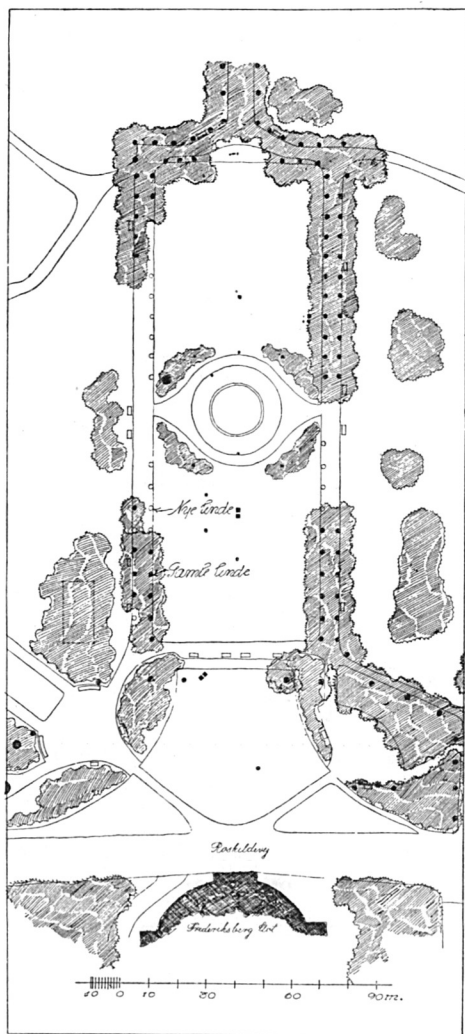
Det gamle Bassin i Søndermarken.

S Ø N D E R M A R K E N

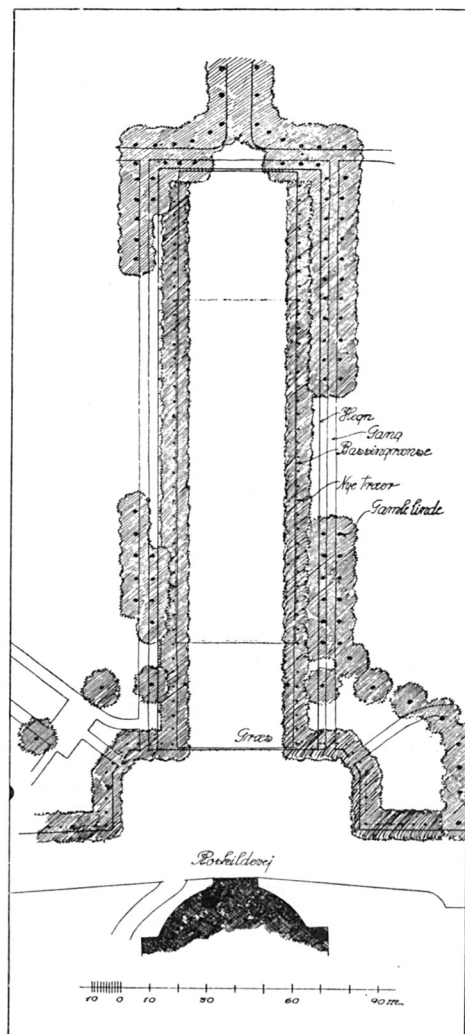
NOGET af det første, Arkitekt ALF. COCK-CLAUSEN foreslog i sin Egenskab af Formand for Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, var, at Foreningen skulde arbejde for en bedre Ordning af Forholdene omkring Springvandet i Søndermarken, hvor der er et umiskendeligt Præg af Forfald. I første Omgang tænkte han sig, at en Rekonstruktion af det store, aabne Bassin, vilde være mulig. De, som endnu erindrer dette storlaaede Bassin, har et stærkt Indtryk af dets Skønhed, og forøvrigt er Fotografier fra den Tid tilstrækkeligt overbevisende. Eller læs, hvor smukt VILHELM WANSCHER har beskrevet det (i en Kronik i Politiken 25—6—25):

»Der var i gamle Dage en Poesi i Søndermarken, som vi mistede, den Gang de tilkastede det store Vandbassin; paa det højeste Sted i Haven, hvor man mindst ventede at finde Vand, var der et stort, muret, dybt Bassin, i hvis Midte et klodset, men fortræffeligt Paddehatsspringvand lod Vandet strømme over som en Kuppel, hvori Himlen spejlede sig. Jeg taler ikke her om Bassinets Nytte for Københavns Vandforsyning, men om dets poetiske Værdi. Det var nemlig en af de stærkeste æstetiske Faktorer i denne Have af Træer, at den paa dette Sted forvandlede til en Have af Vand, en afspærret Have, hvor Børn aldeles ikke kunde komme, en stærk Park af Sten og Vand og Himmel, ligesom Peterspladsen med Obelirken og de to store Vandspring, der paa en anden Maade har den samme oprindelige Magt. Det Vandspring i Søndermarken var blot det omvendte af et Vandspring, idet Vandet med et vældigt Pres flød ned som en Kæmpeklokke, der flossede i Kanten forneden, ligesom en Vandmand, og slog Vandspejlet itu med Plask og Rabalder. Det blev ved at springe, Nat og Dag, hele Aaret, baade i Sol og Regn og Blæst. Det var lige saa vaadt og rundt og blankt som Rundingen af Frederiksberg Slot. Man kunde ikke blive træt af at mærke det underlige Sammenspil af alle Ting, ogsaa af Lindealléerne udenom. Men nu er det hele overbygget og hygiejnisk. Den abundante og hemmelighedsfulde Kraft i hint mægtige Bassin er sunket ned i en Cementkælder under Plæner og Grusgange.«

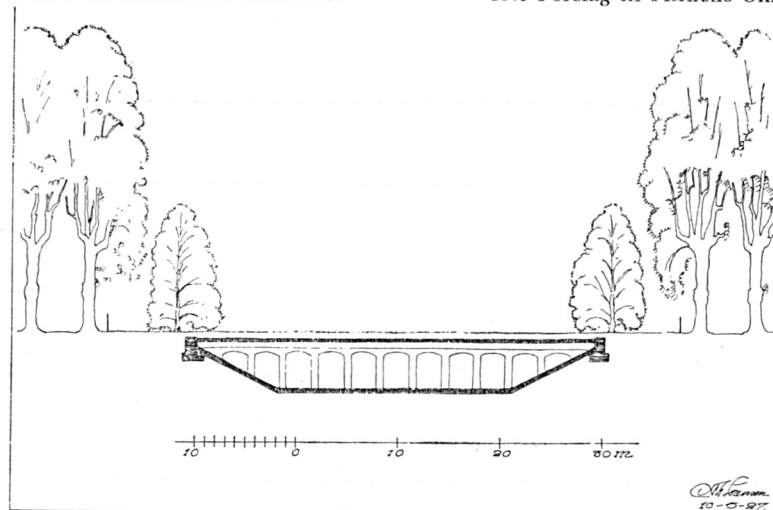
I denne Form, som aabent Vandreservoir for Byens Vandforsyning, har Bassinet

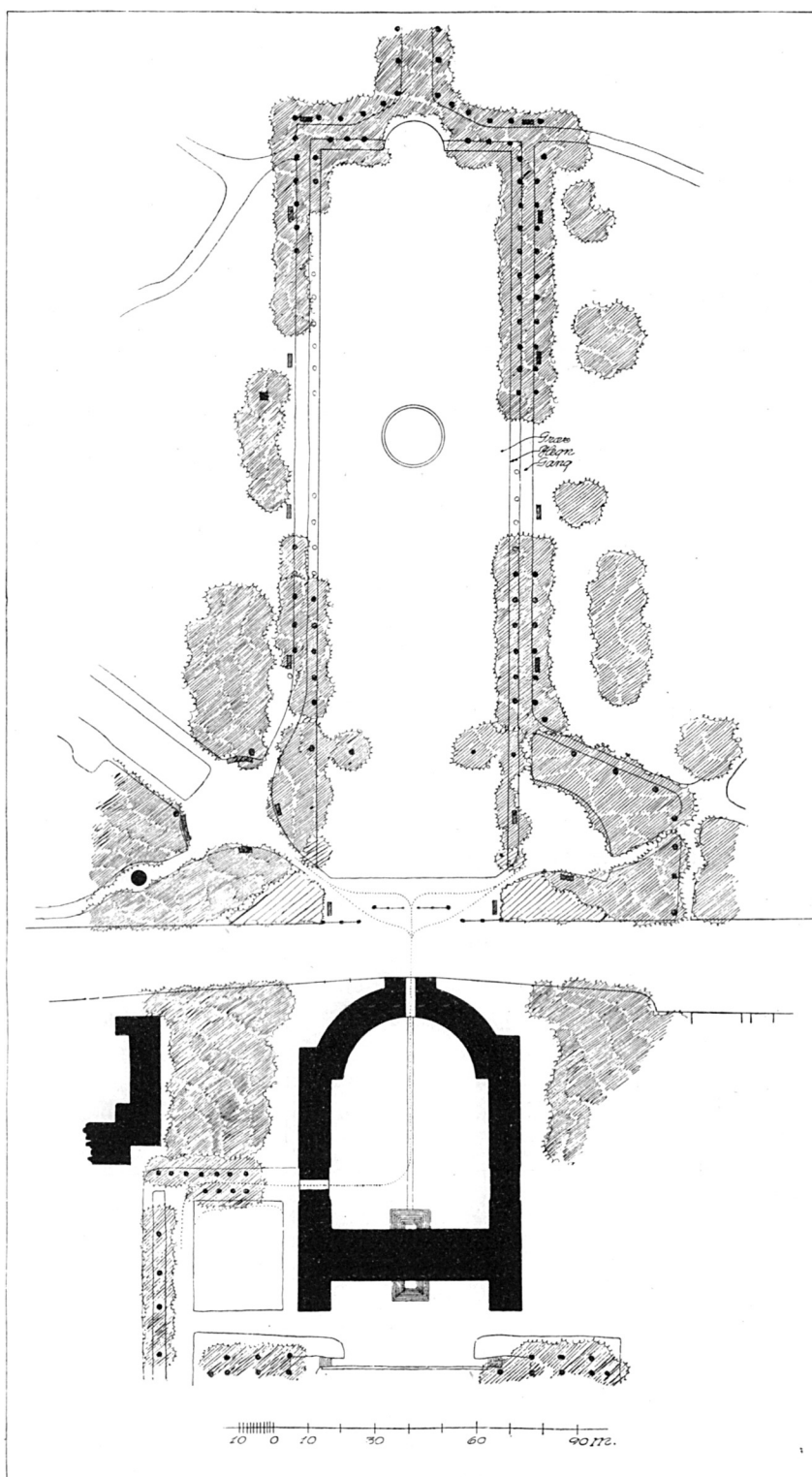
Bassin-Plænen i sin nuværende Skikkelse.

1ste Forslag til Plænen's Omlægning.

Snit af Plænen foroven tilhøjre.

Forslag til Bassin-Plæens Omlægning i Forbindelse med en ændret Adgangsvej fra Søndermarken til Frederiksberg Have gennem Slotsgaarden.

Alleen fra Langgade mod Frederiksberg Slot.

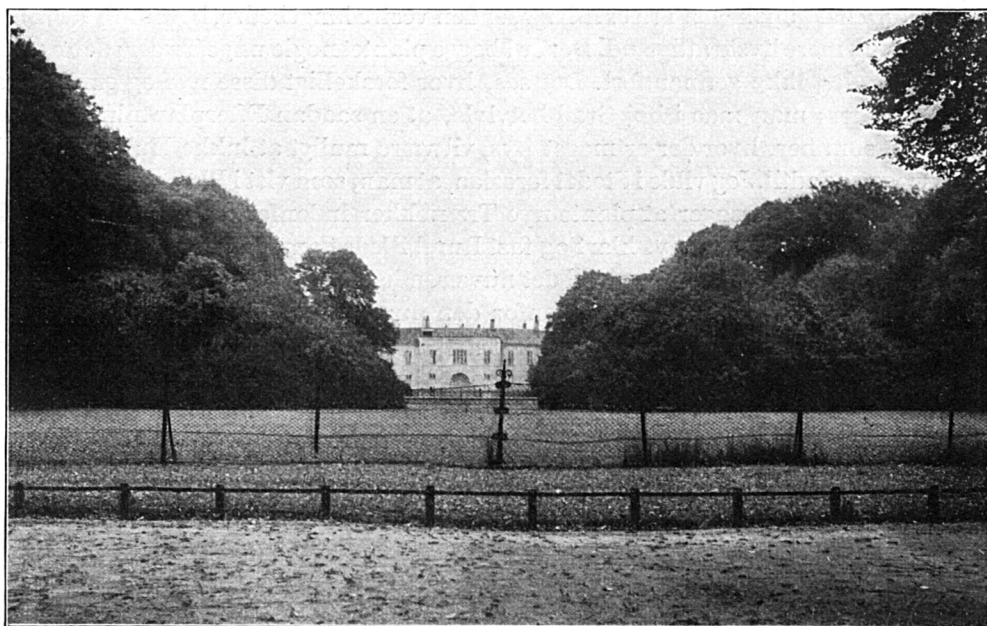
kun eksisteret i ca. 30 Aar, fra 1859 til ca. 90. Allerede for 200 Aar siden udgravedes dog et langt, rektangulært Bassin paa Stedet, det skulde tjene til Forsyning af Kaskade-anlæg Nord for Slottet, ned mod Frederiksberg Have. Men det er tvivlsomt, om det dengang lykkedes at fylde dette Bassin og lade Kaskaderne bruse. Gamle Papirer viser i hvert Fald, at man havde et evigt Besvær og uendelige Udgifter med dette Anlæg.

Arkitekt Cock-Clausen søgte yderligere Oplysninger om Sagen hos Direktionen for Københavns Vandforsyning, men fik der at vide, at en Rekonstruktion af det aabne Bassin vilde være umulig af Hensyn til Vandforsyningsanlæggene. Det nuværende Reservoir er udført af Beton uden Jernindlæg; Dækket er flade Hvælvinger og bæres af murede Piller, og hele Konstruktionen anses af Vandværkets Ingeniører for at være saa svag, at man ikke tør tillade Færdsel af mange Mennesker paa Græsset over Dækket. Derfor er Arealet afspærret med et lavt Staaltraadshegn.

Da nu dette mest ønskelige ikke kunde lade sig gøre uden videre, mente Formanden, at det burde undersøges, hvorledes de nuværende Forhold paa andre Maader kunde bedres. Tre Ting synes særlig nærliggende. Først og fremmest en Ombygning af Springvandsbassinet, saaledes at dets Karm kommer næsten i Niveau med Græsfladen. I sin nuværende Form er det ikke Publikum til synderlig Glæde, Vandets Nedfald ses ikke, heller ikke Vandfladen, fordi Karmen er saa høj, og Hegnet holder Betragteren i ret stor Afstand. En saadan Forandring kan nogenlunde let lade sig udføre.

Dernæst bør de fire Buskadser om Springvandet fjernes, thi de deler den høje Græsflade paa en højst uheldig Maade. Og endelig bør Staaltraadshegnet, som nu er stærkt forfaldent, fornyes.

Sagen har været behandlet af et lille Udvalg paa et Møde i Februar Maaned 1927, hvor Haveinspektør CLEMEN JENSEN velvilligst var Vært. Tilstede var, foruden denne, Direktør for Københavns Vandforsyning POUL SØRENSEN, Foreningens Formand ALF. COCK-

Bassin-Plænen i Søndermarken set mod Slottet.

CLAUSEN, Brygger VAGN JACOBSEN, Ingeniør UDSÉN og Undertegnede. Der var i det Store og Hele Enighed om de ovenfor nævnte tre Ting. Samtidig berørtes det ønskelige i en skulpturel Udsmykning af Pladsen, en Tanke som ogsaa har været fremsat fra mange andre Sider.

Jeg mente imidlertid, at man skulde forsøge lidt mere. Et Blik paa Planen Side 74 til-venstre viser, at Lindealléerne er meget ufuldstændige, dertil er de meget uens; medens

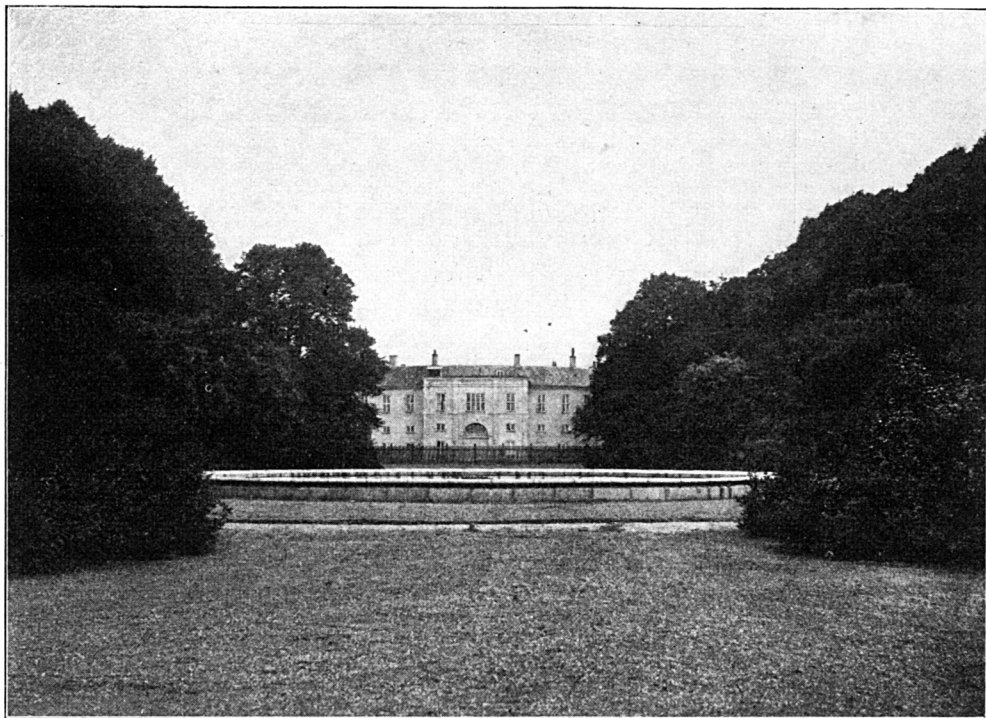
Bassin-Plænen set fra Roskildevej.
I Baggrunden Alleen mod Langgade (»Korups Allé«).

den østre kun har ganske faa Træer tilbage, er den vestre langtbedre, ligesom Træerne dør sundere og mere livskraftige ud. Der er i begge plantet nogle unge Træer; denne Efterplantning er dog ikke gennemført. Det ses, hvor forskelligt disse nye og gamle Træer virker i Rækker; man maa i høj Grad betvivle, at en saadan Efterplantning er heldig, selv om det som her, hvor der er meget Lys, vil være muligt at lukke Hullerne i Alléernes Løvvægge udadtil. Jeg vilde i Stedet foreslaa, at man, som vist i Planen Side 74 tilhøjre og Snittet derunder forsøger at plante nye Trærækker indenfor de gamle Alléer. Disse skulde saa engang danne et nyt klart og fast Rumbillede som de gamle Alléer, da de var fuldstændige. Det bliver snævrere end det nuværende, det gør dog næppe saa meget; der var oprindeligt en Trærække mere indenfor den nuværende, to Træer staar endnu tilbage oppe mod Slottet. Det bør næppe tilstræbes at give disse nye Træer samme Karakter som de gamle med deres høje Stammer og stærke Præg af Beskæring. Jeg tror, de skulde plantes som ganske unge Planter, ikke som store, beskaarne Allétræer, der kræver Stokke, og derved i mange Aar dominerer i Billedet paa en uheldig Maade. Unge Planter derimod, som ikke kræver Opbinding, og som i Opvæksten har Grene helt ned til Jorden, vil ikke bringe nogen utiltalende Kontrast ind i Anlægget. Rent umiddelbart vil det vel foretrækkes at plante Lind, dog var det sikkert heldigere at vælge et andet Træ, som bedre klarer sig under de daarlige Kaar, Stedet byder: Hestekastanier eller Elm.

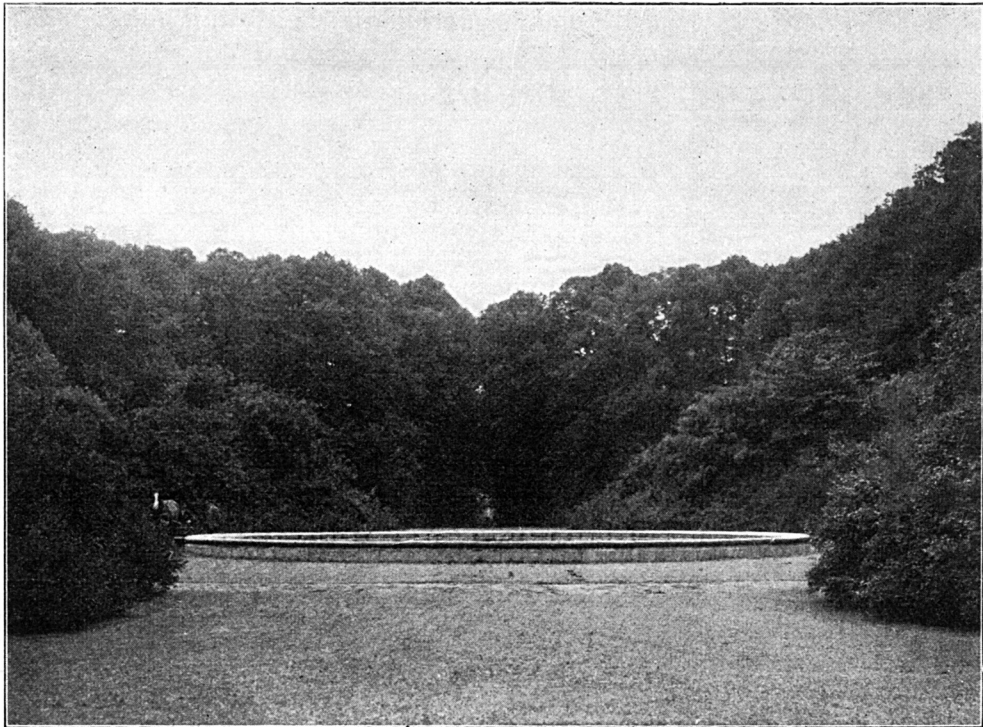
Det maa dog nævnes, at Gennemførelsen af en saadan ny Plantning vil støde paa visse praktiske Vanskeligheder, idet der somme Steder mellem Bassinet og Alléerne ligger store Rørledninger, der altid frembyder Fare for Brud med paafølgende store Opgravninger. Imidlertid maa det dog være saaledes, at hvis en saadan Nyplantning anses for at være af betydelig Værdi, saa vil det ogsaa være muligt at indrette det, saa Opgravning undgaas, selv om der sker Rørbrud.

1. Juni afholdtes et nyt Møde angaaende Sagen. Til dette var indbudt de førnævnte Herrer, der med Undtagelse af Hr. POUL SØRENSEN var tilstede, og desuden Havearkitekt E. ERSTAD-JØRGENSEN, Lektor GEORG GEORGSSEN, Oberst E. RØNNING og Kaptajn N. MAARE. Kommunegartner G. N. BRANDT og Docent WILH. WANSCHER var ogsaa indbudte, men kunde ikke møde. Foruden den foran beskrevne Plan fik Deltagerne i Mødet forevist to smaa Skitser, hvoraf den ene illustrerede simpel Restaurering uden Nyplantninger eller mere gennemgribende Forandringer, og den anden en Efterplantning af Alleerne med de størst mulige Træer, og Flytning af Springvandet til Plænen sydlig Ende. Diskussionen drejede sig væsentlig om mit Forslag om nye Træer indenfor de gamle Alléer. Der fremførtes mange og store Betæneligheder fra de indbudtes Side, kun Lektor Georgsen anbefalede Forslaget. Betænelighederne var væsentlig af praktisk Art; særlig fremførtes Faren for Brud paa de store Ledninger. Iøvrigt fandt enkelte Herrer Forholdene ganske tilfredsstillende, som de er i Øjeblikket, og andre fandt det urigtigt at træffe Dispositioner, der, som her, først giver et endeligt Resultat om halvtreds Aar eller mere. Nogen Enighed om, hvad der burde gøres, var der ikke, men der var dog nogenlunde Enighed om, at Stedet paa flere Maader trænger til forskønnende Foranstaltninger, og at saadannes Iværksættelse vil være lønnende. Foreningens øvrige Bestyrelse slutter sig stadig til mit Forslag om Plantning af nye indre Trærækker. Hensynet til de nævnte Rørledninger gør vistnok heller ikke dette saa ganske umuligt; det er dog ikke givet, at Ledningerne gaar itu, og bliver endelig nogle af de nye Træer ødelagte af den Grund, saa kan disse efterplantes med godt Resultat i de første halvtreds Aar. Det er vel ogsaa rimeligt, at der engang sker saadanne Forandringer med Vandforsyningens Anlæg, at denne Trusel for Træernes Liv falder helt bort.

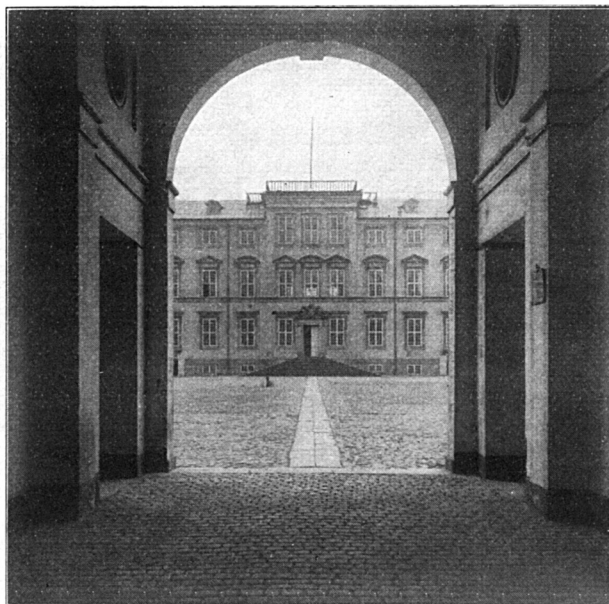
Imidlertid har vi af de Forhandlinger, der har været ført om Sagen, erfaret, at det paa nærværende Tidspunkt vil være umuligt at gennemføre en Restaurering paa

Bassinet set mod Slottet.

Bassinet set mod Valby.

Frederiksberg Slotsgaard set fra Porten til Roskildevej.

langt Sigt, derfor skal her fremsættes et positivt Forslag, der formentlig forbedrer Forholdene betydeligt, uden dog at være saa indgribende, at det vækker stærk Modstand.

Det er illustreret med Planen Side 75 og skyldes nok saa meget Arkitekt Cock-Clausens Raad som mit eget Arbejde. Det gaar først og fremmest ud paa Fjernelse af de meningsløse Busketter om Springvandet, Sænkning af dettes Karm i Plan med Græsplænen og

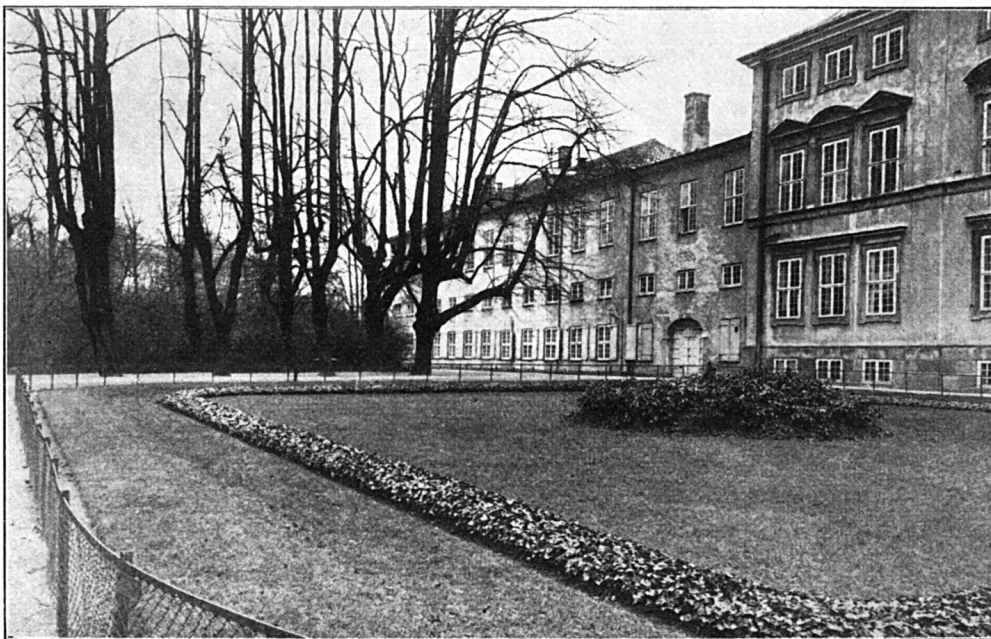

Frederiksberg Slotsgaard.

Frederiksborg Slots østlige Façade set fra den lille Allé foran.

Fornyelse af Hegnet om Plænen. Dernæst vil vi anse det for en meget stor Forskønnelse, om det høje, tætte Stakit, der nu spærrer for Udsigten til og fra Slottet, kommer bort, og at Græsfladen trækkes saa tæt op til dette som muligt. I Stedet for, at Stakitterne langs Roskildevej nu gaar i Buer ind mod Hegnet over Midterplænen, rettes de ud og afbrydes paa Midten af et Gitterparti med en Midter- og to Sideporte, som antydet paa

Frederiksborg Slots østlige Façade.

Planen. De to lyst skraverede Trekkanter angiver nye Plantninger, de er nu græsbevoksede. Saaledes vil der blive en virkelig Forbindelse mellem Slottet og Parken, og hverken for Færdsel eller Ophold bliver Forholdene ringere.

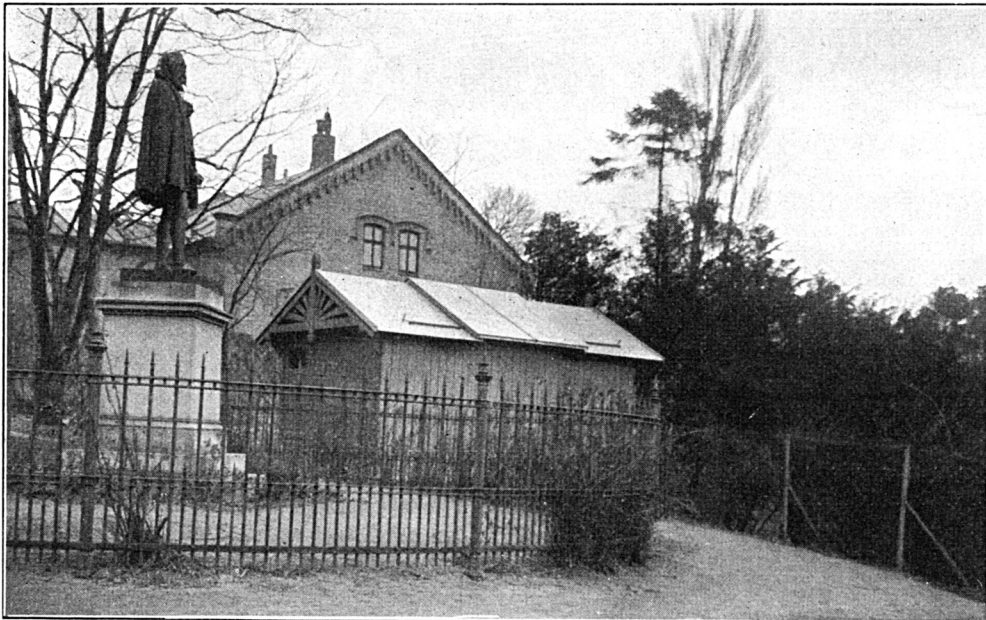
I Sammenhæng med dette burde Frederiksberg Slotsgaard aabnes for Publikums Gennemgang, saaledes at Færdselen mellem Frederiksberg Have og Søndermarken kunde foregaa derigennem. Fra Roskildevej ind gennem Midterporten, over den skønne Gaard og ud gennem den østre Port, *igennem* den korte Allé, som den punkterede Linie viser, og ikke ved Siden af Alleen som nu. Saa kunde den lille Plæne dér ogsaa rettes, saa den kom til at ligge rigtigt for Slottet, og endelig vilde Træerne derved faa gode Vækstforhold for Rødderne til begge Sider.

Det her foreslaaede er i Virkeligheden kun smaa Ting, smaa Fejl, som det skulde være let at rette, og det vilde betyde en hel Del for et af de skønneste og mindrigeste Steder i vor gamle By. Men Bestyrelsen kan næppe for Tiden gøre mere, end den allerede har gjort, derfor bringer vi Sagen frem i vort Tidsskrift og haaber, at Pressen, og den offentlige Mening i det hele taget, vil yde den sin Støtte.

C. TH. SØRENSEN

Fontænen i det gamle Bassin.

Meridianhuset, som virker ødelæggende paa Tycho Brahe Statuen.

TYCHO BRAHE STATUEN

FORENINGEN har paa Foranledning af et Medlem under 22. November d. A. tilskrevet Undervisningsministeriet saaledes:

»Ved til det kongelige Ministerium at indsende den i Afskrift hosfølgende Skrivelse fra et overfor Foreningen navngiven Medlem af denne, i hvilken Skrivelse der ankes over forskellige Forhold vedrørende TYCHO BRAHE Statuens Omgivelser, tillader man sig at bemærke, at Foreningen — bortset fra de i Skrivelsen indeholdte Misforstaaelser angaaende Arten af de Statuen omgivende Træbygninger — maa være enig med Brevskriveren i, at Omgivelserne af Statuen og Adgangsvejen til samme frembyder et utiltalende og Mindet om vor berømte Landsmand uværdigt Skue.

Foreningen har i Sagens Anledning haft en Samtale med Observatoriets Direktør, Professor, Dr. phil. ELIS STRÖMGREN, og det fremgik af Forhandlingerne ved denne Lejlighed, at Observatoriet selv er klar over, at Vedligeholdelsen af Beplantningen — saavel langs Vejen op til Observatoriet som paa Skraaningen mod Østervoldgade — gennem en længere Aarrække har ladet adskilligt tilbage at ønske, og efter Professorens Udtalelser har Observatoriets nye Gartner ogsaa i Sinds at foretage Rydninger i Buskadset og Plantning af en ny Hæk til Afløsning af den nuværende, delvis udgaaede Rosenhæk langs Vejen op til Observatoriet.

Angaaende sidstnævnte Vej og den lyssky og svinske Benyttelse, som den er Genstand for om Aftenen og Natten, udtalte Professor Strömgren Ønsket om, at Vejen kunde blive spærret ved, at der ved Foden af Vejen anbragtes en Gitterlaage. Til dette Ønske, hvis til Grund liggende Forudsætninger man tilfulde forstaar, maa Foreningen bemærke, at man maa finde det meget betænkeligt at udelukke Offentligheden fra den Adgang, den i Øjeblikket har til fra Pladsen ved Statuen at kunne glæde sig over den smukke Udsigt mod Rosenborg. Derimod maa det anses for naturligt og af Omstændighederne endogsaa paakrævet, at der ved Foden af bemeldte Vej anbringes en Gitterlaage, saaledes at der om Dagen fremdeles var uhindret Adgang til Pladsen ved Statuen, medens

Observatoriet ved at aflaafe Laagen om Aftenen og Natten havde det i sin Magt at hindre den før omtalte uheldige Brug af Vejen.

Hvad selve Statuen angaar, skal man tillade sig at udtale, at man med nogen Forbavselse har bemærket den mindre hensynsfulde Maade, paa hvilken det lille Meridianhus i sin Tid er blevet anbragt, idet Husets Placering udenfor det Statuen omgivende Gitter ganske ødelægger det Symmetrianlæg, som i sin Tid ved Statuens Rejsning har været tilsigtet ved Gitrets Opstilling og ved Samvirkningen mellem de tvende Laager paa hver sin Side af Rundingen om Statuen. Foreningen maa i denne Forbindelse tillade sig at udtale sin Tvivl med Hensyn til Berettigelsen af Meridianhusets Placering som sket, idet det, saa vidt man kan se, ligger tværs over Skellet mellem Matriklerne Nr. 28 og 164 af Nørrevold Kvarter, af hvilke formentlig kun den første ejes af Staten, medens den sidstnævnte formentlig tilhører Københavns Kommune, men ganske bortset fra dette Forhold tillader man sig at henstille, hvorvidt der ikke maatte kunne anvises anden lige saa anvendelig Plads paa Observatoriets Areal til Anbringelse af Meridianhuset, saaledes at dette ikke, som det sikkert vil erkendes at være Tilfældet nu, ødelægger det arkitektoniske Anlæg for Statuens Opstilling og virker til direkte Mispryd for en ved offentlig Vej anbragt Statue, der er rejst for en af vort Lands største Sønner.

Man tillader sig at sammenfatte nærværende Henvendelse i følgende Indstilling:

- a t der foretages en rationel Udtynding af Skræntens Bevoksning, saaledes at de værdifulde og smukke Fyr og Buxbom sikres mod Skade af de selvsaaede Elme, Hyld m. m. Man er klar over, at Træerne paa Skraaningen skal hindre, at Gadebelysningen virker forstyrrende for Arbejdet paa Observatoriet, men en Udtynding behøver ikke at ændre noget i dette Forhold;
- a t Skrænten besaas med Græs under Træerne, og at Æblerosehækken langs Opgangen fjernes og erstattes med andre Hækplanter;
- a t der ved Foden af Kørevejen til Observatoriet anbringes en Gitterlaage, der bør staa aaben om Dagen, men aflaaes om Aftenen og Natten;
- a t Meridianhuset søges anbragt andetsteds paa Observatoriets Terræn;
- a t Gitret om Statuen og den offentligt tilgængelige Plads ved denne føres tilbage til deres oprindelige Udseende, samt eventuelt
- a t der paa Ydersiden af Gitret om Statuen anbringes en Bænk følgende Gitrets Runding.

Idet bemærkes, at man, dersom det ønskes, er villig til uden Udgift for Ministeriet at udarbejde Planer til en Regulering af Statuens Omgivelser samt give Tegning til den foreslaaede Gitterlaage og eventuelt Bænken, skal man tilføje, at man vilde sætte Pris paa at erfare det kongelige Ministeriums Stilling til de her rejste Spørgsmaal «.

